

నలముల్ దేనికి? పూజలెందులకు? స్వా
రథ్యాగము లేనిచో,

బ్రతుకే హీనముగాదె యంచుమదిలో
బాటించి యెల్లప్పుడు

పతికో పట్టికొ బంధుజాలమునకో
భద్రంబు గాంక్షించి వే

నలముల్ నేసెడు పుణ్యమూర్తికి నమో
నాకంబు లర్పింపరే.

1936
సంవత్సరం 9
మార్చి 6

వర్ణాంతరవివాహ సక్రమత్వనిర్ణయ శాసనము

“చాతుర్వర్ణ్యమయాస్పష్టం గుణకర్మ విభాగః
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావ ప్రభవీర్లుతైః.”

(భగవద్గీత)

భారతశాసనసభయందు డాక్టరు భగవాన్దాసుగారు వర్ణాంతరవివాహ సక్రమత్వ శాసనమును ప్రతిపాదించిరి. దీని నిడివలకే శ్రీయుత వి.జె. పటేలుగారు 1918 వ సంవత్సరమున ప్రతిపాదించియుండిరి కాని యది నిరుపయోగమై యంతరించెను. దానిని యున్నదున్నట్లుగానే భగవాన్దాసుగారి పుత్రుడు ప్రవేశ పెట్టిరి. ఈ చిత్తుచట్టము 1935 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరుమాసమున ప్రవేశ పెట్టబడినను 1936 వ సంవత్సరము జూలై 15వ తేదీవరకు ప్రజాభిప్రాయ మెఱుంగుకోరి

నిల్పియుంచునట్లుల నపుడు తీర్మానింప బడెను. ఆకాలము ముగిసినది. ఇపు డిది శాసనమగునో మునుపటివలె యంతరించునో చూడవలసియున్నది.

ఈచట్టముయొక్క ప్రధానోద్దేశ్యమియ్యది. వధూవరు లిరువురు భిన్నవర్ణములకు సంబంధించినవారై నను వారి వివాహము సక్రమమైనదని — హిందూధర్మ శాస్త్రము లంగీకరింపకపోయినను — పేర్కొనబడవలయును. ఆ వివాహసంతరము ఆస్తియందు హక్కు యథాప్రకారముగ నుండవల

యును. ఇష్టములేనిచో అంతర్వర్ణ వివాహములు నిర్బంధములని ఈశానము బాధింపదు.

అంతర్వర్ణ వివాహముల కాటంకము లిపుడు కూడ లేవని కొంతమంది యనవచ్చును. సదుపాయము లున్నసంగతి సత్యమేయైనను, వివాహమాడువారు మరమునైన లేకున్న ఆస్తినిన విడువవలసి వచ్చుచున్నది. ఈచట్ట మట్టియాటంకముల నుండి తప్పించును. దీని యావశ్యకతను గూర్చి డా. భగవాన్దాసుగారు యభిప్రాయము లివి:—

ఆది మానవులలో వర్ణాశ్రమధర్మములు లేవు. నాగరికత పెంపొందిన పిదపనే సంఘమందు గలవ్యక్తులు పరస్పరసాహాయ్యముచే సంఘబంధురణకుఁ బూనుకొనుటకై వర్ణాశ్రమధర్మము లేర్పరుపఁబడినవి. ఇవియు మానవ ప్రకృతియొక్క సహజ మనస్సర్వస్వ సూత్రముల ననుసరించియు, ఆహారవిహారాది వ్యాపారసూత్రములఁబట్టియు, ఆర్థికసూత్రములఁబరికించియు, మానవజాత్యభ్యుదయ సూత్రము నెడ శ్రద్ధవహించియు, విద్యాబోధనావిధానమును దిలకించియు నాచరణలోనికి దీసికొని రాఁబడినవి. ఈ వర్ణాశ్రమధర్మముల నెలకొల్పుటలో సహాయమైన ప్రకృతి, ధర్మ, లోకజ్ఞానము లిమిడియున్నవి. బ్రహ్మణ్యుడన బ్రహ్మమును - వేదమును - అభ్యసించువాడని యర్థము. అతఁడు శాస్త్రవరస శాస్త్రబోధనలవలననే జీవితముఁ గడుపవలసియుండును. ఇది యాతని

వృత్తి. క్షత్రియుడనగా “క్షత్రతాణ” వృత్తినే యవలంబించువాఁడు. అనగా సపాయమునుండి రక్షించువాఁడు. సంఘమునకు కవచమువలెనుండి కాపాడుటే వృత్తిగాఁగలవాఁడు. “వైశ్యః” - ఆస్తి సాత్తులను సేకరించువాడు వైశ్యుడు. పాడిపంటలచే పరిశ్రమలచే దేశాభ్యుదయమునకుఁ దోడ్పడువాఁడు. ఇతఁ శూద్రుడన్నచో సేవకావృత్తి నవలంబించి మనువాఁడు. “ఆశుద్రావంతి” శీఘ్రముగా పరుగిడి ప్రతిహారులవలె పనిచేయు సేవకుల వంటివాఁడు. ఇతర చిల్లరివర్ణములకును, వర్ణములందలి భేదములకు నిట్లే సార్థకనామము లుంచబడినవి.

ఇట్టి వర్ణములన్నియుఁ గాలక్రమమున వృత్తులందు గలుగు విభేదములచే శాఖావశాఖలైనవి. వాని నావిధముగ ఆదిలో పేరులుబెట్టి వేరుచేయుటలో సంఘమును విడదీయు నుద్దేశములేదు. పోటీలులేక వారివారి వృత్తియందు వారభివృద్ధిజేంది పరస్పరసాహాయ్యముచే దేశాభ్యుదయమునకు ఘోరమగుదురను యుద్దేశ్యముచేతనే. మానవుడే వృత్తి యవలంబించువారి మధ్య జన్మించుచో చాని ననుసరించు యూతని చిత్తవృత్తి, స్వభావము యుండుటకలదు. అట్టివాఁ డా బాతివారినే వివాహమైనచో వీరివృత్తి వంశానుగతమై వృద్ధిబొందవచ్చును కాని మానవునికి జన్మముతోఁగూడ వచ్చిన స్వభావమే జీవితమంతయు నుండుటరుదు. పరిసరప్రభావము, సంగకరావకాశములు వృత్తిని మార్చవచ్చును. ఇట్లు మారినచో

వృత్తినిబట్టి నిర్ణయింపబడిన కులముకూడ మారిపోవునుగదా! ఇప్పుడు తమ కులవృత్తి ననుసరించువారు హిందూమతమున చాల తక్కువ.

అదియునుగాక భారతదేశమున పట్టణములు పెరిగినతరువాత సందుండువారు కులవృత్తుల మాని పరిసరములను, అవసరములను, అవకాశములను బట్టి యిష్టము వచ్చిన వృత్తులఁ బ్రవేశించుచున్నారు. వారు చుట్టుకతో నొక కులమువారు, వృత్తిచే నింకొక కులమువారు. ఇట్టిచో కులసాపకయందు యంతరార్థ మెఱింగినవారీప్పుడు వర్ణాంతరవివాహముల కడ్డుచెప్పనే?

నేడు హిందూమతమున సుమారు మూడువేల కులములున్నట్లంచనా వేయబడినది. ఈ మూడువేల కులములవారు మూడువేల వేర్వేరువృత్తుల నవలంబించుట లేదు. ఒకటేవృత్తిని పెక్కుమంది యవలంబించుట మాత్రము గాననగును. వర్ణోత్పత్తి యందుఁగల ప్రధానోద్దేశ మీ విధముగ దూరముగాఁగ నీకులమువారలు తమ కులమర్యాదలను స్వాతంత్ర్యమును చలాయించుచు స్వార్థవర్త్యముతో ప్రాకులాడదురేగాని తాము తదితర కులములయెడఁ బ్రవర్తింపవలసిన బాధ్యతలను గమనింపరు. పైగా కులములందు న్యూనతాధిక్యతలు ప్రబలి సంఘమును నీలఁదీసి ఐకమత్యమునకు తీరని యంతరాయములైయున్నవి. ఐన నీ అంతర్వర్ణములనన్నిటి నిర్మూలనము చేయవలయునను యభిప్రాయమీ బిల్లు

ప్రవేశపెట్టువారికి లేదు; ఆబిల్లుగూడ దాని కుపకరింపదు.

ఈ వర్ణవ్యవస్థ నేర్పరుచుటలోఁగల సంతరార్థ మెఱిగి యా కులనియమముల నతికఠినముగాఁ గావింపకపోయినచో నే సంఘమైనను స్థిరముగాఁ చిరకాలము వృద్ధిబొందుచుండగలదు. ఈ కులబేధములు - జన్మముచే నిర్ణయింపబడునవి - లేకున్నను వృత్తినిబట్టి చేయబడిన విభజనలులేక జాతులున్నట్టి దేశములిప్పుడును గలవు. అవి యతిత్వరితగతితో యభివృద్ధిబొందుటకు వారియందు జాతి బేధములున్నను సంబంధ బాంధవ్యములందు కఠిననియమములు లేమియు, జాతులలో న్యూనతాధిక్యతలు గానరామియు కారణములు.

వ్యాపారాదులఁ జేయవలసిన వైశ్యుడు రాజకీయరంగములందు ప్రవేశించి నేతయై దేశాభ్యుదయమున పాటుబడుట కారని కులవృత్తి యంగీకరించునా? కృషియే ముఖ్యముగా నెంచు రైతుసోదరుడు ప్రభుత్వాధికారము వహించి దేశము పరిపాలింప నారని కుల మొప్పుకొనునా? దీనికి హిందూధర్మశాస్త్రము లొప్పుకొనునా? దీని నిట్లాక్షేపించుటే హాస్యాస్పదముగ లేదా? కుల మంగీకరించక పోందు. ధర్మశాస్త్రములు వెలివేయనిండు. వారు తమ చిత్రవృత్తి ననుసరించి కులమర్యాదను లెక్కింపక యిష్టమైన వృత్తి నవలంబించినందుననే మానవాభ్యుదయమునకు తోడ్పడు మహత్ములైరి.

వారు వృత్తిచే నిపు డింకొక కులమునకు సంబంధించినవారైరి గదా! జన్మముచే భిన్నకులములకు సంబంధించియుండి, జీవితమం దొకే వృత్తి ననుసరించు వారిరువురు వివాహమాడ దలంచుచో కులమర్యాదలు, మతము, ధర్మశాస్త్రములు అధికూడ దని యనుటెందులకు? కులమర్యాదల సతి క్రమించి యిష్టము వచ్చిన వృత్తులందు ప్రవేశించువారిని ధర్మశాస్త్రములు, సంఘము, మతము వలదనజాలక యూరకుండి — వివాహవిషయములందు మాత్రమంత పట్టింపు జూపుటెందులకు?

వర్ణభేదములను, కులవృత్తులను నిర్ణయించినవన్న మన ధర్మశాస్త్రములు వర్ణాంతర వివాహముల కంగీకరించుట లేదా? బ్రాహ్మణులు తమకంటె తక్కువ వర్ణములవారని తలంపబడిన క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రుల వివాహ మాడవచ్చుననియు, తక్కువవారుకూడ క్రమము ననుసరించి యట్లు గావింపవచ్చుననియు ధర్మశాస్త్రము లంగీకరించుచు, నది యంద రవలంబింతు రేమోయను భయముచే నట్లు గావించిన వారధోగతులగుదురని వచించినవి. నాడు గూడ వారు మానవమానసప్రవృత్తుల నెఱిగియే యిట్టి యనుకూలము గల్పించిరి.

వర్ణాశ్రమధర్మముల సుస్థిరముగ నెలకొల్పినను అవి కాల దేశ పాత్రలబట్టి మారక యెల్లకాల మొకేరీతి యుండవలయునని పెద్దల యుద్దేశమైనట్లు గానరాదు. భారతము శాంతి పర్వము చూడుడు:

“ధర్మములు, ఆచారములు దేశ కాల పాత్రానుసారముగ మారుచుండవలెను. సర్వత్ర శ్రేయోదాయకమైన యాచార ధర్మము లెవ్వియు నుండవు. కావున నొక సంప్రదాయమువలనఁ గలిగెడు మేలు కంటె కీ డెక్కువగానున్న ఆ సంప్రదాయము మారి మరొక సంప్రదాయము రావలెను. ఇదికూడ కొంతకాల మైన పిదగ మార్పు చెందవలసియుండును. కాబట్టి సర్వకాల సర్వావస్థలందు నొకే రీతిగా వర్తింపఁగల ఆచారధర్మము లుండఁ జాలవు.” కావున లోకాచార వ్యవహార నియమములైన శాసనములు సజీవముగ నుండుటకుకూడ నిదియే మూలసూత్రము. సందర్భశుద్ధి, ధర్మసమన్వయము, దేశకాల పాత్రానుగుణ్యము ప్రధానలక్ష్యములుగా మన మూహించు ధర్మశాస్త్రకారులచే నూహింపబడెను. ధర్మములనునవి యుగ లక్షణము ననుసరించి మారుచుండునని మనువుకూడ చెప్పియున్నాడు.

నేడు మన సంఘమున నెంతవఱకు సవర్ణవివాహములు జరుగుచున్నవి? సమాన చిత్తప్రవృత్తి గలవారే, సమాన కర్మలయం దభిమానముగలవారే సవర్ణులనదగియుందురు గదా! అట్టి సమాన ప్రవృత్తికలవారి వివాహమే దంపతులకును సంఘమునకును శ్రేయస్సును గూర్చునని పెద్దలు నిర్ణయించిరి. కాని నేడు జరుగు వివాహములందు చిత్తప్రవృత్తికి గాని మరెద్దానికిగాని ప్రవేశములేదు. పై పెచ్చుగ

వారు భిన్నవృత్తులందున్నను వృత్తి ననుసరించి నియమింపబడిన కులములను మార్పుకొనక జన్మించిన కులముల పేరుతోడే వ్యవహరింపబడుదురు. అట్టివారు వివాహమాడినచో నది సవర్ణవివాహ మెట్లగును?

భగవద్గీతయందలి శ్లోకార మొకపరిగమనింపుడు. “జన్మతః పర్యవసాది స్వభావము; స్వభావము ననుసరించి గుణ మేర్పడును; గుణము ననుసరించి వృత్తికర్మ యేర్పడును; కర్మ ననుసరించి చాతుర్వర్ణము లేర్పడుచున్నది.” పై సిద్ధాంతమునకు కేవలము వ్యతిరేకమై, విరుద్ధమై, మన సంఘమందలి వ్యవహారములు నడచుచున్నంత మాత్రముననే సమాన చిత్తప్రవృత్తియందేకీభవించి, జన్మించిన కులములు వేరైన యువతీయువకుల వివాహము సవర్ణముగాకపోవుచున్నదా?

హిందూమతమున వర్ణములలో శాఖలు, అంత శాఖలు వెట్టిగాఁ జెరిగిపోవుచున్నవి. ఏడుగురు కనూజ బ్రాహ్మణు లొకచోచేరిన వారికి తొమ్మిదియును, పదుముగ్గురు గుజరాతీ బ్రాహ్మణులొకచోఁజేరిన వారికి ముప్పదిమూడును, వంట పొయ్యిలుగావలసి యుండునని జెప్పబడుచున్నది. దీనివలన వర్ణ వ్యవస్థ ఎంత సంస్కారమును గోరుచున్నదో సహృదయు లెఱుంగకపోరు. ఈ విభజనలవలన న్యూనాధిక్యతాభిప్రాయము లెక్కువై పరస్పరవైషమ్యములు హెచ్చి సంఘము క్షీణదశజెందుట కవకాశముగలదు. ఒక్కొక్కమారు స్వశాఖయందు వరులు దొరకపోవుటయు,

దానిమూలమున వరశుల్కపితౄచ మావిర్భవించుటయు, సంతట కుటుంబము లభోగికి బాల్పడుటయు ననుభవజ్ఞులకు విదితము. ఈ పరిస్థితులలో తమ వివాహముల విషయమై కష్టపడుచున్న తలిదండ్రుల సీతినిగాంచి భరింపజాలక వివాహాచిత్రైన కన్యలార్థహిత్యులకు బాల్పడుటయు నూతనముగాదు. వర్ణాంతర శాఖాంతర వివాహములు సక్రమమైనవని శాసనమున్నచో నిట్టి యనర్థములకు చోటు దొరకకపోవుటయగాక యువతీ యువకులమధ్య వర్ణభేదము లెఱుంగక యభివృద్ధిపొందు ప్రేమకు దోహదముగల్గి సంఘము వృద్ధిబొందును.

పై భగవాన్దాసుగారి యభిప్రాయము లన్నియు, నిష్పక్షపాతదృష్టితోఁ పరికించి, ప్రపంచానుభవము దాని కనుసంధించి చూచినచో నవియన్నియు నసంగతములని యెవ్వరు ననజాలరు. కాని యీ విషయములు కనులారఁగనికూడ “అవన్నియు సరే! వర్ణాంతరవివాహములు మాత్రము హిందూమతమున కూడవు” అని యందరనుచుదురు. ఇదంతయు ప్రపంచ మేమనునోయనుభవితచేతనే. ప్రాతపద్ధతినివీడి నూతనత్రోవ ద్రొక్కుచు డే సంఘమైనను, చిరకాలపు వాడుకచే నొసలుముడివైచి కన్ను బుస్సనకమానదు. కాని అందలి లాభమును గుర్తెఱిగినపు డామోదమును జూపును. ఇట్టి సంస్కరణములు తమ కభ్యుదయ సూచకములని భారతీయులెల్ల నేడు గురింతురేని అంతర్వర్ణవివాహ సక్రమత్వశాసనము గావించుకొని వృద్ధిబొందుదురుగాక!

ప్రధానోద్దేశముల మార్పు

వివాహారంభమునుగురించి వ్రాయుచు దానికి ప్రధానోద్దేశము సంతానాపేక్షయని తేల్చితిని. మానవులయందు వివాహ మారంభమగుట కిదియేకాక యితరోద్దేశములు గూడ గలవు. చక్రక్రాంతములతో పరిశీలించి చూచిన నీయుద్దేశము లొక్కొక్కపుడు ప్రధానముగను ఒక్కొక్కపుడు అప్రధానముగను నున్నట్లు తెలియగలదు. అదియుగమునూడియు నేటివఱకు సంఘపరిస్థితులను గమనించిన వివాహపద్ధతి ప్రారంభమగుటకు స్త్రీ పురుషుల పరస్పరసాహాయ్యము లేక స్త్రీవలన పురుషులకుగల్గు ఆదాయము, సంతానము, ప్రేమ కారణములై యున్నట్లు గనపడుచున్నది. నేడు ప్రపంచపరిస్థితులుమారి నాగరికత వ్యాపించి పూర్వాచారములుమారి యున్నవన్న సుపై యుద్దేశ్యములు పలుదేశములలో సీరముగ నాటకొనియుండుట జూడవగును. సాధారణముగా సాశాస్త్ర్యదేశములలో కేవలము ప్రేమయే వివాహమునకు పురాదిమగుచున్నది. ప్రేమించిన స్త్రీపురుషు లితరవిషయము లంతగా గమనింపక వివాహ మాడుచున్నారు. ఈ ప్రేమయందు పవిత్రత తక్కువయగుటచే నీ వివాహములపై సంతోషప్రసములై సాఖ్యదాయకములై చాలకాలము నిలువకయున్నవి. ఈ సాశాస్త్ర్యదేశములోనే జర్మనీ ఇటలీయున్నగు దేశములందువివాహములు సంతానోద్దేశ్యమే

ప్రధానముగాగొని నిర్వహింపబడుచున్నవి. ఇతర దేశములందు - ముఖ్యముగ మన భరతఖండమున - రైతులు సాశ్రామికులాదిగాలవారు వివాహమాడుట స్త్రీ తమ జీవయాత్రయందు, సంపాద్యమందు, కృషియందు నిరంతరము తోడ్పడునయే. ఇవివిధముగా నాదిలో ప్రధానకారణములని యెన్నబడిన విషయములు నేటి ప్రపంచమున గలవు - నేటి ప్రపంచము ప్రాచీనసంఘము యొక్క పరిణామమే గావున మానవనై జగుణములన్నియు ప్రపంచమునుండి మాయము గాజాలవు. ఒక్కొక్క యుగమున యొక్కొక్కచోట పైయుద్దేశ్యములు ప్రధాన్యత వహించియుండెనని తెలియవచ్చుచున్నది.

నీతి, నియమము, ధర్మము, సావధాని, మొదలగునవి తెలియని యాదియుగములో పురుషుడు భౌతికబలముచే లోబరుచుకొన్నవానినెల్ల తనయాస్తి వస్తువులగా గణించుకొనువాడు. నా డాతడు స్త్రీల స్వేచ్ఛాప్రవర్తనయెడ నీర్వ్యగాని వారిపై ప్రేమగాని జూపుటలో వట్టుదల గల్గియుండకపోయినను ఒకపరి తనకులోబడి తన యాస్తియైనస్త్రీ తన యిచ్చవచ్చినరీతి మెలగవలయునని యెక్కువవట్టుదలతో గమనించువాడు. స్త్రీ నాతడు తన బానిసయని భావించునేగాని జీవితమున కష్టసుఖముల తనతో వంచుకొను

భాగ స్వామియని తలంపడు. దీని కుడా హరణముగా, చివ్వువాన్ జాతులు స్త్రీలు పనికేయుటకై సృష్టింపబడిరనియు స్త్రీలొకరే యిరువురు పురుషులు చేరినంతవనిని చేయ గలరనియు దలంచుట నేటికి గాననగును. వారి గుడారములు స్త్రీలే నిర్మింతురు; దుస్తులను తయారుజేయుదురు; వారి సాయములే ప్రయాణములు సాగవు; కావలసిన కార్యములన్నియు వారే జేయుదురు; పురుషుల కెక్కువ ఖర్చును గల్గింపదు.

ఇట్టి యభిప్రాయములతో నిండియుండిన పురుషమూర్తి నెదుర్కొన స్త్రీ యబలయై యుండుటచే నులభముగ లోబడియుండును. ఒకవరితనకులోబడిన స్త్రీమూర్తి యితరుల యధికారమునకు లొంగియుండుటకు పురుషు డంగీకరింపనందుననే నాడు ప్రతిపురుషుడును నొక్కొక్కస్త్రీని తమయాస్తిగా స్వీకరింపుచు వచ్చెను. ఈ విధముగా స్త్రీ పురుషునికి భార్యయగుటకుమున్ను దాసియైనది. ఇట్టిబానిస లొకరికంటె యెక్కువ మంది యావశ్యకమని పురుషుడెంచుచో, నిదేరితి పెక్కుమంది స్త్రీలను వివాహము— ఇది సక్రమమైన వివాహముగ చో—చేసికొనువాడు. ఇప్పుడు మధ్యప్రకాశంబుండమందలి కొన్నిజాతులు పురుషు లెంతమంది స్త్రీలను వివాహమాడిన నంతమందిదని తలంతురు. ఏలన వారు పురుషులను భరింతురు! కావలసిన వానినెల్ల సమకూర్చి వారిని సుఖపెట్టుదురు. 'ద్యాయెల్లా'జాతి భార్యయుండుట మూల భనమనియు, వారినండి సంతానమును బడ

యుట వడ్డి సంపాదించుటనియు దలంచును. తనభార్య నాతడు తనకున్న వస్తువులలో నొక్కటిగ వరిగఁగించును గనుక నిష్ఠమున్న నింట నుండనిచ్చును; లేకున్న వెడల నంపును; లేక యి38 వస్తువులతో మనుషులతో మార్చుకొనును— ఇట్టి విచరితవద్ధతు లాది యుగమున విశేషము. వాని నింకొకవ్యాస మన ప్రాయుదును. ఆతడామె నేమిగావించి నను తనలాభము, ఆదాయము చెడకుండ మాత్రము జూచుకొనుచుండును.

వివాహితలైన స్త్రీలకే నిర్బంధము తెక్కువగాని యవివాహితులైన కన్యల కట్టి నిర్బంధము లేనందున వారు స్వేచ్ఛా విహారులై యుండిరి. వీరిని పురుషులు, వస్తువులకు బదులుగా గాని, కొనిగాని, వివాహమాడుటకు మున్నామె గృహమున కొంతకాలము కృషిచేసిగాని, బడయుచుండిరి. సాధ్యమైనచో బలవంతముగ వారిని లోబరచుకొనుట సాధారణమైయుండెను. ఏవిధముగ వారు స్త్రీలనుబడసినను వారిచే సేవజేయించుకొనుటకే యనువిషయము న్నుటముగ తెలియుచున్నది.

వివాహమాడినవారికి సంతానప్రాప్తి గలిగెనేని వారిని పెద్దకేము బాధ్యత స్త్రీ పైననే యుండెడిది. నేటికిగూడ సంతియే. సంతానము పెరిగి పెద్దయైన కన్యలమ్ముకు వస్తువులుగను, కుమరులు కృషిచేయుట కుపయోగపడుచున్నందున సంతానమువలన లాభమును గ్రహించి పురుషుడు సంతానమునడ నెక్కువశ్రద్ధ జూపబోడంగెను.

ఈయుగము నూరినది. సంఘస్థితులు మారజొచ్చినవి. స్థిరనివాసము లేర్పడినవి. స్త్రీలు కృషి చేయు స్థలమును పురుషులు మెల్లగా నాక్రమించుకొన జొచ్చిరి - అనగా బానిసలుగా పురుషులు తయారైరి. ఇప్పుడు పురుషునకు తనవారు గావలసినదొచ్చినది. అనతన సంతానావశ్యకత హెచ్చినది. స్త్రీగృహకృత్యముల నిర్వహించుటకును, సంతానము బడయుటకు ముఖ్యసాధనమని దలంపబడినది. ఈవిధముగ సంతానోద్దేశ్యము బడవడినది. ఈ యుగముకూడ మూరినది. నవీనయుగ మారంభించినది. ఈ యుగములో పెక్కు దేశములందు - ఉన్నతిస్థితి జెంది ప్రతి సంఘమందును - ఆదాయమును గాని, సంతానమునుగాని వివాహమాదువారు ఆరంభములో గణించరు. పరస్పర ప్రేమ సౌఖ్యములే నిపుడు వివాహమునకు ప్రధానోద్దేశములై నవి.

వివాహోద్దేశ్యములు, మూడు విధములుగా - ఆదాయము, సంతానము, ప్రేమ - మూడు యుగములకును సంబంధించినవిగా దలంపవచ్చును. వాని స్థానము లీ క్రింది విధమున జూపవచ్చును.

మొదటియుగము	రెండవయుగము	మూడవయుగము
1. ఆదాయము	1. సంతానము	1. ప్రేమ
2. సంతానము	2. ఆదాయము	2. సంతానము
3. ప్రేమ	3. ప్రేమ	3. ఆదాయము

ఇందలి అంకెలు ప్రధానోద్దేశ్యముల ప్రాముఖ్యతను వరుసగా జెలుపును. ఈ

విభజననుబట్టి చూచినచో నాదియుగమున వరుసగా వివాహమునకు ప్రధానోద్దేశ్యములైన ఆదాయము, సంతానము, ప్రేమ రెండవయుగమునమారి, సంతానము ప్రథమ స్థాన మాక్రమించెననియు, మూడవ యుగమునగా ప్రకృత ప్రపంచమున ప్రేమ ప్రథమస్థాన మాక్రమించినట్లును దెలియ గలదు.

అదినుండి యిప్పటివఱకుగల కాలము పాకర్యార్థమై మూడుయుగములుగా భాగింపబడినది గాని, ఇంతవఱకు ఈ యుగమని గాని తరువాత నింకొక యుగమనిగాని విభజించుటకు సాధ్యము గాదు. ఒక యుగములోని యుద్దేశ్యము లేపుడు మార నారంభించెనో వరుయుగములోని యుద్దేశ్యము లేపుడు ప్రారంభింపబడియెనో వ్రాయుటకు దుర్లభము. కాని యుద్దేశ్యముల స్థానమునుబట్టి మాత్రమే మనము యుగములుగా కాలమును విభాగింపవచ్చును.

ఒక హెచ్చరిక. ఈ విషయములన్నియు వివాహ మాదియుగమునుండియు పొందిన మార్పులను జూపుటకును, వివిధ సంఘములందలి విచిత్ర వాడుకలను వాని పరిణామమును మాత్రము పాఠకులకు తెలుపు నుద్దేశ్యముతో వ్రాయబడినవే గాని పూర్వమునుండి పురుషుడు స్త్రీ నిష్ఠమునచ్చినట్లుపయోగించెనని చూపుటకు గాదు. చదువరు లీ యుదాహరణములగొని స్త్రీలపై యాధిపత్యమును - యుక్తాయుక్తమును వీడి, మానవత్వమును పోనాడి - జేయుటకును గాదు.

ఆదర్శ ప్రపంచము

అది తేల్చుమాసము ముందుకేసరి. మార్గభగ
వానుడు తన ప్రచండ తేజోమహిమవంతా, కడుపు
కోషరం వీధులవెంటిడి తిరిగే కాటకజవానికి చూపి
స్తున్నాడు. సుపన్నులైన మహానీయులంతా, తమతమ
సౌధరాజాల్లో పైన యెలక్రికీ ఛానులు విమరుతూ
ఉంటే, ఆపహాసపడుతూ నిద్రపోజోరున్నారు.
తెల్లవారుగూమన మూడుగంటలకేలేచి ఆజానో,
చేడో, పెట్టి ఏలకూకూ, ఏవీళ్ల పెరుగో కొనకొన్ని
చానివల్లవచ్చే లాభంతో ఆశూట బ్రతుకువామను
కొని, కొన్ని మైళ్లదూరంలో ఉన్న పట్నాల్లోకివచ్చి
ఇంట్లోనుండి వీధిలోకి ఆడుగుపెడితే తమ ఆడుగు
కందిపోతుందనుకునే ధనవంతురాండ్ర పంచలంటిడి
నిమ్మతిరిగి, వారిచ్చే వీరార్ల మాకలో, విచ్చివారెడు
గింజలో గంపలాపోసికొని, పైనుండి మాడ్చే ఎండ
వేడికి, లోపట్నించి కార్చేఆకలివేడికి తాళుకోలేక
గబాగబా పరుగెడుతున్నారు పల్లెటూరిజనం తమతమ
పల్లెలింకా. అంతకంటే విరాళులైన కొంతమంది,
అమాత్రం అమ్ముడుపోనందున ఇంకా ఆ ఎండలో,
“పెరుగో, కూనో” అని సత్తువచచ్చిన కంతస్వరం
తో వీధులెంటిడి కేక లేస్తున్నారు. చిచ్చుగాళ్లు లెక్క
లేకుండానే ఎక్కడచూచిన ప్రతిగుమ్మలెంటిడి
ప్రేమాడుకూనే ఉన్నారు. ప్రేమానందరావు ఇంకా
భోజనంలేకుండానే ఏనో ఆలోచిస్తూ కుర్చీలో
కూర్చున్నాడు. లోపట్నించి ఆతనితల్లి భోజనానికి
లెమ్మని రెండుమాడుసాయలువచ్చి పిల్చిందిగాని
పరుగొన్నంగా ఉండటంచూచి తిరిగి లోనికి వెళ్లి
పోయింది. అతడు తనచేతిలో చాదాభాయిగారు
వ్రాసిన “హిందూదేశదారిద్ర్యము” అను పుస్తకాన్ని

శ్రీమతి వెలిదండ చూడికుడుతమ్ముగారు

పుచ్చుకొని వేతలు తిరుగవేస్తున్నాడు. ఒక్కొక్క
సారి వీధిలో దిక్కు మొక్కులేని గర్భదర్శిదలు
ఎండలో పడేపాట్లు గమనించిమాడ్డున్నాడు. కానీ
తేరంకోసం గంటలకొద్దీ కటకటలాడించే గృహిణుల
పామరత్వానికి మనస్సులోనే ద్రుంగిపోతూ, తాను
వెళ్లి స్వయంగా “అమ్మా చేతిది ఆజాడమ్ములుపెట్టు
కొని చానిమీద ఏమైనా ఒక సోదరుగింజలు ధారకం
కొరుకుతుండేమా ఆనేఆకలితో ఎంతోచూరంమండి
మీగుమ్మలకాడికివచ్చే కటికదర్శిదల్ని ఇంతజేధిం
చడం ఏంధర్మం ఏంస్వాయం అమ్మా” అని అడుగు
చామన్నంత ఉద్రుకుడైపోతూ తిరిగి తమాయింను
కుంటున్నాడు. అతనిదృష్టి పుస్తకంమీద ఉండో,
లేక ప్రాద్దుట్నించి ఆగావులో ఆట్లాడే జవంమీద
ఉండో మనం నిర్ణయించలేము.

ఒక్కొక్క సారి ప్రకృతిస్వభావాన్నిగురించి
యోచించుకుంటూ “ఓ ఈశ్వరా! నీవు కరుణా
స్వరూపుడవు. నీకరుణాదృష్టి ఈదీనులమీద ఎందుకు
పడటంలేదు?

“ఇటువంటి ఆస్థాయ అంతరములను కొంతవరకైనా
పోగొట్టడానికి నీవచిత్రమైన న్యాయశక్తిని వాడీయు
ము. పరమపవిత్రమైనటువంటిన్నీ మహా దుర్లభమై
నటువంటిన్నీ మానవజన్మ ఎత్తికూడా ధర్మసాధ
నానికి సాధనభూతమైన తమ శరీరాన్ని పోషించు
కొనే ఆవకాశంలేని ఈకటికదర్శిద సోదరులను,
కొంచమైనా సహాయముచేయగలకై, దీక్ష వా
కిమ్ము” అని కంటివెంట నీరుకారుస్తూ ప్రార్థనా నిమ
గ్నుడైనాడు. ఇంతట్లో తనగుమ్మనికి కొంచంప్రక్క

గా దగ్గిలునుని ఒకమనిషి పడిపోయినచప్పుడు, ఒక
 నుండ బద్దలైనచప్పుడూ రెండూ ఒకేసారి ఆతని
 చెవులలో పడ్డాయి, చేతిలో శ్రుద్ధం కిందపడేయడం.
 ఏమా! అంటూ నీధిలోకి దాడు చెయ్యడం ఒకేసారి
 జరిగాయి. నిండా పాతిళ్లుని దని ఒక కాపుకట్టు
 వాడు మొగంతిరిగి పడివున్నాడు. అమ్మకుందామని
 తెచ్చుకున్న మట్టిగ పెరుగుకుండ బద్దలై ఆ పెంతులు
 అక్కడక్కడా చెదరిపడివున్నాయి. ఈచప్పుడునిని
 చుట్టుపట్లకుండే జనం కొంతమంది అక్కడికి పో
 గయ్యారు. ప్రేమానందుని చూద్దామనే ఉద్దేశంతో
 విషయభూషణరావు అప్పుడే అక్కడికి రావడం లెట
 న్నిందింది. విషయభూషణరావుకి తన స్నేహితుని
 మనస్సు కుతుమకోమలమైందనిన్నీ సాటిజీవులకెక్కువ
 చూచి తాను ఆకస్మత్తు అనుభవించినదానికంటే
 ఎక్కువ ఆవేదనపడి స్వరావంగలవాడనిన్నీ బాగా
 తెలుసు. ఏం చెయ్యడానికితోచక కన్నీరుకారుస్తూ
 పిడుగుపడిన మనిషిలాగ నిర్ధారితపడిచూస్తూఉన్న
 స్నేహితుడికి స్పర్శభావం కలిగించేడు. స్నేహితుని
 చూడంతోటే “వివయా! వచ్చావా? ఇక్కడ
 చూస్తుండు” అని అంటూ లోపలికెళ్లి ఒక పెద్ద
 చెంబుడుచన్నీళ్లు తెచ్చి కొన్ని మొగాన్నకొట్టి కొన్ని
 గొంతుకలోపోస్తూ విషవజ్రంతో విషురుతుకున్నాడు.
 విషునిమిమలకల్లా ఆకాపు కళ్లువిన్నీచూచి చేతులెత్తి
 దండంపెట్టాడు. కాని మాటాడడానికి శక్తిలేక
 పోయింది. లేవడానికి అంతకంటే శక్తిలేదు. ఆపడి
 పోవడంలో ప్రక్కజీవున్న ఒకరాయి పక్కలో
 గుచ్చుకుంది. ఉన్న పెత్తురుకాస్త బొటబొటా కారు
 తూఉంది. స్నేహితులిద్దరూకలిసి వాడిని తమహల్లాకి
 తీసికెళ్లి ఒకప్రక్కమీద పడుకోబెట్టి ఇంత వేడివేడి
 కాఫీతెచ్చి నోట్లోపోసారు. డాక్టరు విషయభూష
 ణుడు వెంటనే ఆగాయానికి అవసరమైనదికల్పిస్తేస్తూ,

“ప్రేమా! సోషలుబాగుంటే ఈకట్టువాడు చాలా
 బలంగాను, అందంగాను ఉండతగ్గవాడు. నీభావిభావ

పరిచామానికి శంఖుస్థాపనలాంటిదిగా ఉండగలదు.
 ఈనాటి ఈప్రదర్శనం.”

“ఈశ్వరశంకల్పము నీసహాయము జతపడి మన
 వుద్దేశాలు భావంలోనే జీర్ణించిపోకుండా కార్య
 రూపంగా వచ్చినప్పుడు మనం ఆనవోవచ్చు.”

౨

“ఓసి...కుతురా, ఇంకారావేం, అంత పెళ్లిసద
 కలంనకున్నా పనిచేస్తావుంటే ఎవరచ్చివున్నాడు
 నీక్కులివ్వడానికి. లేకుంటే నీఅబ్బేవదైనా మాదగ్గర
 ఆస్తి దాచిపెట్టాడనుకున్నావా? మధ్యాహ్నంకుంచి
 నీనిక కూల్లలో రానక్కర్లేదు” అని కంట్లాక్తు
 రుద్రయ్య ఒక ఆడకులీని చెదరితుకున్నాడు. సాపం
 ఆకులీని గర్భంతో ఉన్న మనిషి. ఆందులో ప్రతి
 లోహా ఒకపూటకైనా కడుపునిండా గంజనిట్లులేని
 చేపది. అలాగే ఆరాళ్లతట్టనీ నెత్తిమీదకి ఎత్తుకో
 లేక ఎత్తుకోలేక ఎత్తుకుంటూ “బాబూ మీరలా
 లోపుడిలే నేనెలాబలేకను బాబూ పిల్లల్లా. ఓపలేని
 దాన్ని. మధ్యాహ్నం వాకెక్కడినుండి కూలాత్తింది
 బాబూ. కూలేకుంటే ఇంట్లోపిల్లలు ఈగంజిబోట్టినా
 లేక గిలగిలలాడుతూ మాడిపోతారు. తమ లాంటి
 బాబులుకా ఇంతదయనూదాల్చి?”

“ఆట్టిమాట్టాడకు. ఇప్పుడే గంటేస్తా, నీపిల్లలు
 చస్తేనాకేం, నువ్వు నీమగడు చస్తేనాకేం, లోకం
 ఏమైనా చిన్నబోతుండా.”

ఆకులీనునిషికి ఆమాటలు విషమ్రముఖ్యతో పోడిచి
 నట్టెంది. ఎంతచెడినా హిందూస్త్రీలకు నుమంగలీర్వ
 ముకన్న ఎక్కువైంది లేదనుకునేసిద్ధాంతం ఉగ్రపాల్తో
 వచ్చిందిగాదా. కొంచం కోపంవచ్చినస్వరంతో,

“బాబూ ప్రపంచంలో అందరికీ అంతేనండీ.
 చచ్చేవరికే ఈభేదాలండీ. జీవుడికాడికి అందరం
 సమానులమేనండీ.”

అమాటలు వింటేపప్పటికల్లా దుద్రయ్యకు ఎక్కడ లేని రాద్రంవచ్చింది. గుడ్డెట్టుచెన్నూ,

“మావళ్ళో! పో అవరిలికి. హెచ్చుతక్కువ లేకుండా అలా పోవా?”

అనిఅంటూ ఒంగోని నె తిమిద కత్తుకోబోయా ఉన్నతట్టు ఒక్కతోపుతోపాడు. దానితో ఆ మనిషి తట్టుతోసహా పక్కకు పరిగింది. దెబ్బ తగలేదు గాని నడుంలో కలుక్కుమంది కాబోయి నడుం ఒక చేత్తో రామకుంటూ ఒకచేత్తో కంటిపెంటకారేసిటిని పైటచెరుగుతో తుడుచుకుంటూఉంది. ఈ పదర్శనం జరుగుతూఉంటేనే ప్రేమానందరావు తనన్నీహీతుడి తోహాదా ఏదో పనిమీద అలాగుకెళ్లుతూ ఇదంతా చూచి అక్కడికివెళ్ళాడు. కంట్రాక్టరు దుద్రయ్య అటువంటిసమయంలో వచ్చిన నీర్లిదర్శనిచూచి గతు న్నివని సమాధించుకుంటూ,

“ఏమండీ పంతులుగారూ! ఇలాదయ్యచేసాడు.” అని వంకరదండాలపెట్టుకుంటూ వెంటబడ్డాడు.

ప్రేమానందడు తిరిగినామాడకుండానే పక్క వాప్పిలో బాధపడుతూఉన్న ఆ ఆడమనిషిదగ్గరివెల్లి “ఏమమ్మా! మీదేమిటం? ఇక్కడి కెంతయారంటా ఉంది నీలస? నీసీతిగతులేమిటి?” అని దయతో ప్రశ్నించాడు.

ఆరెనిప్రశ్నలోగల ఉదారం ఆరెనియభిలోగల సా నుభూతికనిపెట్టి “బాబూ! ఇక్కడికి రెండుకోసుల దూరంలాఉన్న రాంపల్లిఅగ్రహారం. మేం రాజాలం. మా భూమిలు పుట్టులు అన్నికూడా అప్పులాళ్ళపాలై నాయి. ఎంతోవృషదీపండించినా కట్టుబట్టు. మధ్యవర్తిల లంచాలు పోను మాకడుపుకు ఆవచ్చినపంట ఒక్క త్రాటకీ చాలేదిగాదు. ఇక అప్పులుతీయకనేదేమిటి. కుటుంబాలు పోషించుకునేదేమిటి. మాకుటుంబం చాలాకాలం అవిధక్తంగానే ఉండేది. అప్పుట్లో ఉన్న పుత్రేత్రాసంతా అమ్మి మాపెద్దమామ కొడుక్కి చెన్నపట్నంలో ఏదో చదువుచెప్పించే

సాదు. ఆతడుమాత్రం మాకు సంబంధలేకుండానే ఎక్కడో ఉద్యోగం చేసుకుంటున్నాడు. అంతా పోయింతరవాత చెట్టుమీద సత్తుల్లాగ కలాదిక్కు ఇలా వచ్చాకాము. నాలుగునెలలైంది. వాపెనిమిటి ఎక్కడికో పిల్లల్ని వన్న వదలేసి చెప్పుకుండా లేచి పోయినాడు.” అని కన్నీరువిడిచింది.

విచారస్వరంతో “పాపము ఆతడేమిచేస్తాడు. ఇంతకుటుంబాన్ని ఇంతవారిద్ర్యంతో భరించలేక ప్రాణంవిడవలేక తనఆవస్థనువిది తనకు దారితెన్ను చూపించవలసిన బాధ్యతనువహించే నా ధు లేక, తెగించి ఈసనిచేసాడు. ఈదేశంలో ఇటు వంటి కుటుంబాలు కొటానుకొట్టుగా రోజారోజూ పెరిగి పోతున్నాయి.”

“నాకథ సారేంగా వివండితాటు. నాకు ఆరు గురు పిల్లలండీ. పెద్దవాడికి పళ్ళెంఉంటాయండి. నేను చీకటింటనే కోడికుయ్యకుండాలేచి ఇంత అంబలితాగి పిల్లలకోసం ఇక కుండచదుమూరెట్టి ఎండవేళకి ఇంత పంకటిచేసి, వాళ్ళకింతవుంచి వాకింకపట్టుకుని పిల్లలు లేవకమునుపే బయల్దేరుతే ఇక్కడికి ఏడుగంటలకి చేరుకుంటాను బాబూ. తిరిగి పాయంత్రం అరుగంట లకి ఇక్కడ్నుంచి బయల్దేరుతే అక్కడికి ఎనిమిదిగంట లకి చేరుతాను. అప్పుడే నిజాయ చేసుకోటం, పిల్లల్ని చూసుకోటం.”

“అయితే ఇంటిదగ్గర పిల్లలకి నీళ్లు బట్టలు ఇంకా తక్కినవముల ఎప్పుడు చేసుకుంటావు?”

“ఏకోజరాకుంటే ఆరోజాకీ గంజిలేనప్పుడు ఇక నీళ్లేమిటి పాలేమిటి. అపెద్దవాడే తక్కిన చిన్నాళ్ళని చూచినా కొట్టినా.”

అమాటలుచిన్న ప్రేమానందడు వేసిహీతునితో

“అయ్యో కుక్కలనక్కల జన్మలంటే తక్కువై పోయిందికదా మానవజన్మ ఈదేశంలో” అని అను

మంటూ జేబులోంచి రెండురూపాయలు తీసి చేతిలో పెట్టి, “అమ్మా! బండిచేయించుకోని మరీ ఇంటికెళ్లు. ఇదిగో ఈ ఎనిమిదణాలు తీసికో బండిఅద్దెను” అని చెప్పిపోతుండగా అక్కడే కూలిచేస్తూఉన్న పడేళ్ల పట్టవాడొకడు తనదప్పిని అక్కర్లించాడు. వాడినిచూచి

“ఆ డు కో ని, పా డు కో ని, చదువు కో ని ఖుబాసగా ఉండవలసిన ఇంక చిన్న పయ్యులలో తన కడుపుతనా పూర్తిగానింపలేని, ఈకూలిచేస్తున్నవకు ఈఎండలో వానలో అవిధంగా కప్పబడి జీవించవలసి వచ్చిందిగదా. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో పెరిగినవాళ్లే భవిష్యద్భారల పోరులుగాఉండి దేశసౌఖ్యాగ్యాన్ని రక్షించవలసినవాళ్లు” అని అనుకుంటూ ఎండలో మాడిపోయిన మొగంలో గుంటలుకట్టినకళ్లతో పని చేస్తూఉన్న ఆ అమ్మాయిదగ్గరగా వెళ్లి,

“అమ్మాయి! మీ అమ్మ నాన్న ఎక్కడున్నారు?”

“మానాయన నిమిటి వేసంగిలో ఇక్కడే పనిచేస్తూ వదొట్టి సనిపోయినాడండీ. మాఅమ్మకు కాళ్లువీతులు పట్టు, పగిలపు ఆయాసమండీ. కూర్చుంటే రెగలేదు. నాకు పదిసంవత్సరా లంటాయండీ. మా కులం కాపుకలం.”

“అయితే మీకవయస్సు గంజికాదిపోయిడానికి రికెక్కవయో గంజి ఎలాగొస్తుంది?”

“మాయమ్మ ఆలాగే నాలిగ్గటకెళ్లి విచ్చమెరుకో వతుందండీ. నాచెల్లెలు ఎనిమిదేళ్లది గంజికాదిపోస్తుందండీ అదే మాకాదరుండీ”

విషయవితృప్తిరిగి “వినయా! ఈ పట్టవాడి కథ ఎంత దీనంగాఉందో విన్నారా? మావనదీత పరిణామానికి పునాదువంటిదైన ఈ బాల్యవృత్తి ఈవిధంగా ఏమికాసానికి అవకాశంలేకుండా ఎండి రాలిపోతున్నది. పరమేశ్వరుడు కాంతిసౌఖ్యాలని ఎప్పుడు ఇస్తాడో?”

“వినయా! మనం మొదలుపెట్టిన పని కొంతమాత్రం జయప్రదంగా జరుగుతూఉన్నట్టేమనా. ఇన్నాళ్లు ఈవికల్పాంగులంతా ఏమూలుండేవాళ్లో, ఎన్నెన్ని కష్టాలుపడుతుఉండేవాళ్లో కదా పాపము. వాళ్లందరికీ లిగిన పదుపాయాలుచేస్తూ, ఆరోగ్యనియమాలను గూర్చి చెప్పుకున్నావుకదా? ఆరిస్కూమాలిన వాళ్లందరిపూనీ నీవేమనా.”

“వీవు మాడకుండా, నీవు లేకుండానే మూత్ర దంతమూత్రం. మొన్న మనంకొని రిజప్టరీచేయించిన ఖామి చాలా సారవంతమైనదని దానిని నాగుబడి చేస్తూఉన్న రైతుబిడ్డలు చెబుతున్నారు.”

ఇలాగు నీళ్లు మాటాడుతూఉంటే విధిలోనుంచి కొంతమంది వేదజనంవచ్చి కాళ్లమీదబడి,

“బాబూ! ఇల్లువాకిళ్లు కాలిపోయి నూడనుట్టుం మొక్కదైవంలేకుండాఉన్న దిక్కుమాలినవాళ్లమండీ. అందరికీ కమరు అక్రయమించి రచ్చిస్తున్నారు. మే మందరం మీ కాళ్లబడ్డం. ఏంచెయ్యమంటే అది చేస్తాం. దుక్కెడుగంజికి అదరువుమాపిస్తే అదే పదివేలు మాకు.”

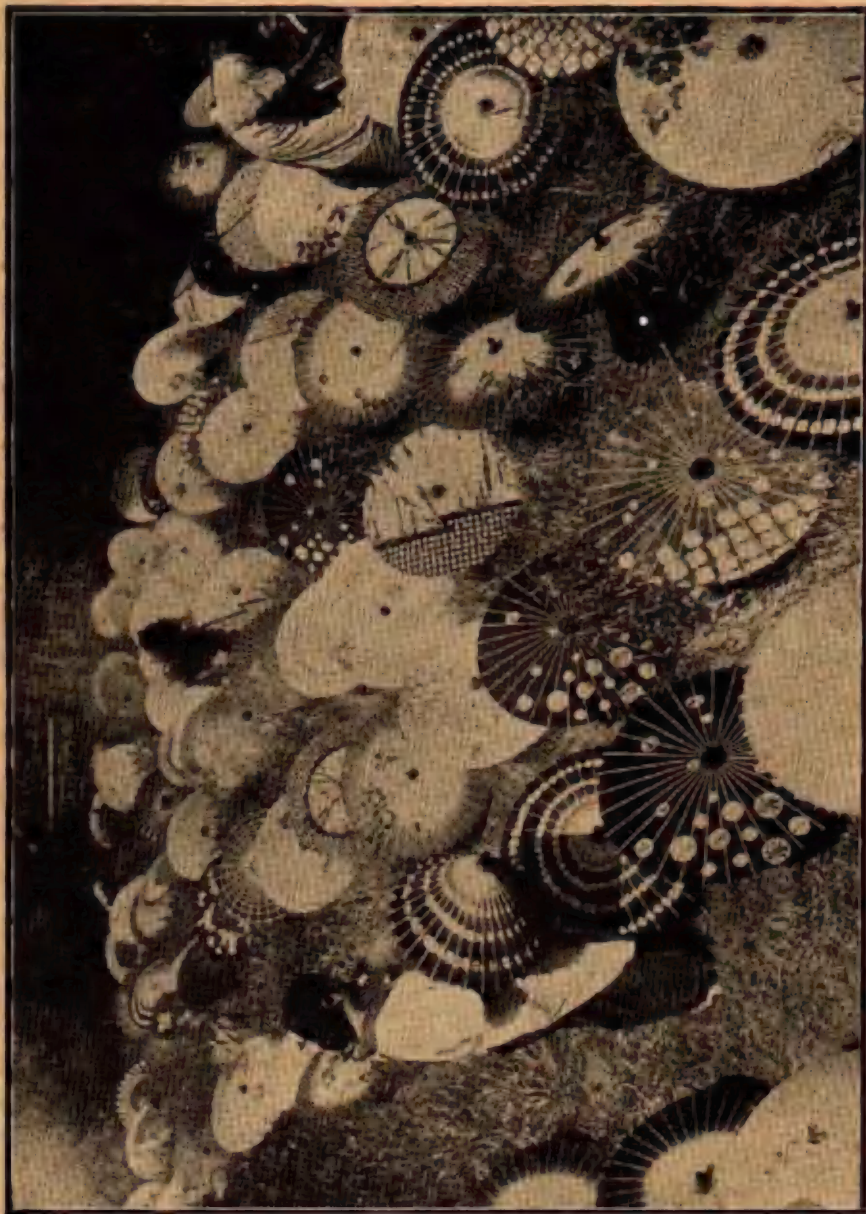
“అయ్యో! మీకవ్వనూ సహాయం రాలేదా?”

“ఏంసహాయం ఎక్కడిసహాయం బాబూ. తాగడానికి గ్రుక్కెడు నీళ్లులేక పచ్చిపోతున్నాము. మా ఆయదారువందల గడపకీ మూగ్రాంపాలిమేరలో ఉన్న నయ్యి ఒక్కటే మాఅందరికీ నీటికాధారం. ఇక మేము నేనీదేటుందిబాబు. గుడిపెలన్నీ అగ్ని దేవుడు మింగుస్తూఉంటే, గుడ్లపుచెప్పేసి మిటకిరిస్తూ పిల్లల్లో పాపలో బయలుకొచ్చాం. మాగోల కాకి గోలండీ.”

“మీరందరూ ఇంతవరకూ ఏమేమిపనులు చేసుకుంటూ జీవిస్తున్నారు.”

శ్రీ॥ శ్రీ॥ సమయమంత్రుల వందేమాతరముగాను,
 గృహలక్ష్మి పాపముల కీమోరచనలు పరిచితములే,
 ఉన్నతవిద్య లభ్యపింపకున్నను పుత్రికాపతనము
 నందును, వానికి వ్యాధములు వ్రాయుటయందును
 చాల యుభిరుచి గల యిల్లాలు.

జానాబ్ షేర్ షాహి షేరిషాహులను చిత్రకళలందును సుప్రసిద్ధులు. వారు గొడుగులను పెద్దను కాగితము పట్టు
 వీనితో సత్తానుండరముగ షేర్ షాహులు, వివిధరంగులతో గొడుగుల తయారుచేయుచుండుట ప్రసిద్ధము.

“ఇదవి వీంశిపుంబాబూ. పోయినాళ్లు పట్నా లెంబడిపోయి ఒకసావల్లబ్బులు తెచ్చుకొని అగోళ కాకోళ కాలచ్చేపం చేసుకోవడం. లేనివాళ్లు, కొండలెంటవెల్లి, ఏసింతకూకో, ఏకచ్చేపాకో, ఏ ఆహ్లాకో ఇంతకోనీ పట్నా లెంబడివెల్లి అమ్మకొని ఆవచ్చినవాంకో జీవిత్యన్నానుండీ. ఆ ఆవల్లవా నుమంకట్టందే. కోమకోనియ్యదుకాఖూ అక్కడున్న బాబులు.”

“మారందరూ ఇక్కడుండవచ్చును. మీకందరికీ కొన్నికొన్ని పనులు వేర్వేరుతాం. ఆపనులుచేస్తూ మేం చెప్పినట్లుగా మాత్రం ఉండాలి. ఇప్పటివట్టుకు నూలుతీయడం, బట్టలు నేయడం, సులభమైనమార్గాలతో వ్యవసాయంచేయడం, తోటలు పెంచడం, వియ్యం దించడం, ఈమొకలైనవన్నీ ఇక్కడ మేము చేయిస్తూ ఉన్న పనులు. మీ అనవసరపు ఆలవాట్లన్నీ క్రమంగా వదలయ్యాలి. (తాగుడు, నివాసస్తువులు వేసుకోవడం పూర్తిగా వదిలయ్యాలి. అగోగ్యులమహాల్లోకూడా, మేచెప్పిన సలహాలను మీ రెసుసరించాలి. ఇటువంటి వన్నీ మీ మంచికోసరం నియమించబడ్డ నియమాలని మీకందరికీ క్రమంగా వాటంతటా వోధపడతాయి.”

“సిద్ధుంబాబూ! మమ్మల్ని కాపాడ్డానికి మీ రిన్నిచనులు పడుతూఉంటే తమరిమాటని కాదవడం ఉంటుండా. నిష్ప్రలోభులమన్నా మాకుతాం, బాబూ.”

ఒక మాసలివానివైపునూ “ఏం లేలే! మాగ్రామంలో ఉండేవాడవు ఎందుకిక్కడికి ఈలాగు వచ్చావు? అక్కడ నీఇళ్లు వాళ్లు ఏమిచేశావు”

“అంతా తెలిసిన ప్రభువులు తమరు. వన్నీలాగున అడిగితే నీ నేంచెప్పను. తమవంటి బుడతలందరూ మాగ్రామాల్ని వదలివేసి ఈలాగువచ్చేస్తే మమ్మల్ని పోషించేవాడు లింకవరు? ఆ వున్నవల్లై వా మా గుడ్డలు కట్టుకుని మా కాకులి దబ్బులు ఇచ్చే బుడ

తలుకారు. ఇక మాకు కడుపుగడిచే బేలాగండి. ఉన్నదొరికి వదల్లేక ఇల్లువాళ్లు అమ్ముడుపోయేవరకు అప్పుపప్పులు చేసుకుంటూ, అలాగేఉన్నాము. ఇక ముందు బారేక పెళ్లొంబిడ్డలూ గూడా తెగబడి ఒక ఏడాదిబట్టి ఈకోట్లో మాల్వేసుకుంటూ, ఒడ్డివాడు ఇంతగంటతాగుతూ లేన్నాడు పడుకుంటూ తోటలు పెళ్లబుచ్చుకుంటున్నాం. వీళ్లందరూ ఇలావస్తాడంటే నేనుగూడా వచ్చాను. వచ్చినందుకు తమరిదర్శనమే అయింది.”

“అయ్యో! చాలావిచారము. పల్లెటూళ్లు పట్నవాస పోక గ్యాలోలో నిండనంతకాలము (అనగా మనీషి తీవితా నికీఅవసరమైనంతవట్టుకు) ఈకష్టములు తప్పవు. కొద్ది కుమలాచ్చివా, అమ్మకొనికొక్కాళ్లు కావలసినవచ్చి వా, చివరకు సామాన్యంద్య కావలసినవచ్చివా పట్నా ల్లోకినస్తే నీగాని చేరలేదు. అంతకంతకూ చివరకు నీటికికూడా వాచిపోవలసినంత దురవస్థవచ్చినది పల్లె టూళ్లలో. అందువల్ల ఈ అల్లరులు పడలేక అందరూ పట్నాల్లోనే నివసించవలసిన అవసరం ఏర్పడ్డది. నన్ను నిందిస్తే ఏమిప్రయోజనం. ఒకసారి మాఇంటికి నీకొడుకును తీసికొనిరా.”

“ఎంతాను. రేమికోడోమ్మలాటలాగు ఇక్కడికి వచ్చినప్పట్నుండీ, సహవాసాలు వాడికి జాన్తిఅయి వాయి. తెల్లితేండ్రులం అయిన మామీద ముడుపు దూపించే గౌరవము లేదు సరిగదా, ఒక్కొక్కవాడు కొట్టడానికికూడా వస్తాడు; వాడు తెచ్చుకొన్న కూలి దబ్బులు, వాడితాగడానికి, వాడి నీనీమాలికి, వాడి కేకాట్లకి ఖర్చుపెట్టేనుకుని మమ్మల్ని ఇంకా ఇమ్మడి వేధిస్తున్నాడు. ఇంట్లోపెళ్లం, మేము, బ్రతికున్నా మారేదోకూడా వాడి కక్కలేదు. బాబూ! నా దుఃఖం ఎవరితో చెప్పకోను.”

“రాయయ్య ఇలా మరిపోతాడని కల్లోకూడా నేననుకోలేదునుమా. నీకద సారం కొడుకు ఏమైవా నేర్చుకుంటున్నాడా? వాడిమేరు పెడిగామా?”

“అవును బాబూ! వాడికేరు పైడిగా చే. ననేం చదువు చెప్పించగలను బాబూ. భావంవచ్చేటంత చదువుచెప్పించడానికైతే దగ్గరదబ్బులేదు. ఏకో కష్టపడి ఇంతచెప్పించినా వాడి కందుకూసుకిరాదు. ఈకులివాలిపనులా చేయడు. గుమాస్తా గిరులాటోర కవు. నేను పెద్దవాణ్ణి చాలా ప్రపంచానుభవం పొం తాను. మీ రెంర చదువుగన్నవారైనా ఒక్కమాట వాడి వివండి. మన బాగోగులు మన మంచిచెడ్డలు అన్నీ విచారించి తీర్పులవిన బాధ్యతగల ప్రభువుల చిత్తం మారాలి. మా లేటట్టుచేయాలి. ఒక్కసంగతి. దేశంయూ వత్తూ ఎన్నిగ్రామాలున్నాయో, ఎంతెంత భూమి ఏవిధంగా సాగుబడి అవుతున్నావో, ఎం తెంతకెస్తు వమాలవుతున్నావో, ఎంతెంతనూలు దావలసియున్నావో, ఈ మొదలైన వైనాలన్నీ తెలుసు కంటూఉన్న అధికారులు, ఏప్రగ్రామాల్లో నీటి సదు పాయం పొలాలకు, మనుష్యులకు పశువులకు ఏమాత్రం సదుపాయంలేకుందో, గ్రామస్థులకు వారివిడ్డలకు విద్య ఏమాత్రం అందుబట్టోకుందో, వారి నికరాదా యం, వారిఖర్చులు, వారిజీవితవిధానం ఏమాత్రం సరీ నుగాఉందో ఈ మొదలైన వైనాలన్నీ కనుకోవలసిన బాధ్యత ఆ అధికారులదేకదా. ఇంతకూ విధివిధానం అంతే పేదవాళ్లనే చుట్టిచుట్టి కొడుకూఉన్నది.”

“అకాటికి ఈవిచారం అంతా ఎందుకు. రేప ట్టిండి నీవు నీపిల్లలుకూడా ఇక్కడికేవచ్చి పని పొటలు చేస్తూబిటండి. మీరందరూ ఇకవెళ్లండి.”

వివయభూషణుని చూచి “వివయా! నీళ్లందర్నీ చూచావా ఎంతవేంకా కనబడుతున్నావో. ఈ కార్మికసమస్య పెద్దసమస్యగా నన్ను తీగిస్తున్నది.

రేపు తెరవనోయే అస్సంస్థిలో నే నొకతీర్మానం కార్మికసంఘం తరపున ఉపాదించాలని అనుకుంటు న్నాను. ఇప్పుడు సాధారణంగా కూలీలందరూ ప్రొద్దున్న ఏడుగంటలనుండి పన్నెడుగంటలవరకూ అన్నగా తొమ్మిదిగంటలకాలం పూర్తిగా పనిచేస్తు న్నారు. ఇది చాల అన్యాయం. అక్రమం. వారి దేహకోగ్యానికి భంగంలేకుండా ఎంతసేపు చేయవచ్చు నని వైద్యులు చెబుతారో అంతకాలమే ఆపనివాళ్ల వలన పనిని పుచ్చుకోవాలి. ఇంకో అన్యాయంకూడా యోచించాలి. పనిని పుచ్చుకునేవాళ్లు తమరికెప్పుం లేకుంటే ఆపనివాళ్లని ఆపుటికప్పుడు తప్పించిస్తు న్నారు. ఆ కూలీవాడికి ఆపూట కూలీనత్వం అవుతూ ఉంది. కాబట్టి పని మొదలుపెట్టకమునునే ఇన్నాళ్లు ఈపనిపట్టునని అంచనావేసుకోవాలి. ఇన్నాళ్లు నెల తీతం మాదిరిగానే వాళ్లకు జీతాలిచ్చి పని పుచ్చు కొనితీరాలి. న్యాయంగా అందరూ అనుభవించే నెల వులు ఈకూలీలకూడా అనుభవంలో ఉండాలి. ఏమి మాటాడకుండా ఆలాయస్తున్నావు. ఇటువంటి తీర్మానంఒకటి ఉండాలంటావా? లేదంటావా?”

“తప్పుకుండా ఉండాలనే నాఉద్దేశం. పొరుల బాగోగులకు బాధ్యతవహించవలసిన ప్రభుత్వమువారు తమంతటతామే ఇటువంటి అప్రలమ స్వానుచేసిఉం డాలి. ఇప్పటికైనా ఇటువంటివాటికి సహాయమో దాలు కనబరిస్తేనే ప్రజాకాంతి ఏర్పడుతుంది. అయి నట్టు మరచిపోయినాము. సాయంకాలం అయిపో తున్నది. కలెక్టరు దేవిడ్డుగారిని కలుసుకోవా లనుకున్నాంగమా?”

(ఇంకావుంది.)

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిషు ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు పెంగుళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యన్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన వచ్చెళ్లు, (గోంగూర చింత కాాయ వచ్చెళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, అవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫీ ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మితాయి దినములను చక్కని ప్యాకెండుతో రైలుచార్జీలు ద్వారా గా బైటపూర్లకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీపు	పాదంపూరి	కానె
గీవార్ 14 2 8	పోహన్ పత్తి 1 9	అక్కర్నా 1 9
చిహ్రి 2 8	చంద్రకళా 1 9	కర్ణిబుటాన్ 1 9
చేరీ 2 8	తార్పిణి 1 9	మోహన్ తాల్ 2 8
పాదంపూర్వ 2 8	బామాన్ 1 9	కారము
పోహన్ పూర్వ 2 8	ద్రమోట్ 1 14	వోంపుడి 1 9
పిస్తాబిర్నీ 2 8	బామండి 1 14	కారానేవ్ 1 9
పాదంబిర్నీ 2 8	మైసూరుపాక్ 2 8	కారాబూండి 1 9
కేసరిపేడా 2 8	పాదా 1 9	అటుకులు 1 9
దూడేడా 1 9	కాంగీర్ 1 4	మరుగు 1 9
ఖజూర్ 1 9	జిలేరీ 0 15	పకోడా 1 9
పాదూషా 1 9	లాడు 0 15	ఉప్పేరి 1 14
కాసీలాడు 1 9	బూండి 0 15	గోదండి 1 14
రవాలాడు 1 9	పూరమ్మరి 1 9	

ప్యాకెండు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

కా స్తీకావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: పెంగుళూరు సెట్

భారతనారి-ప్రేమ

స్వామి వివేకానందగారు

ప్రేమ కర్తవ్యచక్రమును స్నేహక్షయమున
 రించిన నది మన్యూగతి బాలితమగును.
 కానిచో, ఘర్షణ తప్పనిసే—స్త్రీ పురుషు
 లాంఘోరులపట్ల తమ కర్తవ్యముల నెట్లు
 నిర్వహించుకొనగలరు? మనము మన జీవిత
 ములో ప్రతిదినము సుఖర్షణను కనుగొను
 చుండుట లేదా? ప్రేమసిక్తయైనచో కర్త
 వ్యము మధురమగును. ప్రేమ స్వాతంత్ర్య
 ముననే ప్రకాశమునందును. కాని ఇంద్రియ
 దాసుడు, క్రోధదాసుడు, ఈర్ష్యాదాసుడు,
 తుద్రత్యుద్ర సంపారికభటులకు దాసుఁడును
 అగుటయే స్వాతంత్ర్యమా? మన జీవితమున
 సంఘటిల్లు చిన్న చిన్న కిర్కశఘటనల సహిం
 చియుండుటే స్వాతంత్ర్యముయొక్క అభి
 వ్యక్తి. స్త్రీలు సహజముగా నుత్తేజులగు
 దురు. ఈనునుదాల్తురు. తాల్చి భర్తలపై
 చులకనగా దోషముల నారోపింతురు వారు
 తమ్ము స్వతంత్రులుగా చెప్పుకొందురు. అట్లే
 తలతురు. కాని వారిద్దానివలననే తమ్ము
 ప్రతిపదమున బంధించుకొనుచున్నారని ఎఱుం
 గరు. ఎల్లప్పుడును తమ భార్యలపై దోషా
 రోపణజేయు పురుషుల సంబంధమై ఇదే
 మాట చెల్లును.

మనుష్యుడొకానొక విషయమును ఎప్పుడు
 తీవ్రముగా వాంఛించుచున్నాడో అప్పుడా
 అతడు తన స్వాతంత్ర్యమును పోగొట్టుకొను
 చున్నాడు. అతడు దాసుడై పోతున్నాడు.

ఒకానొకరమణి మరొక పురుషునివై పు
 ఆకృష్ట అయినంతనే వానిదాని అయిపోవు
 చున్నది. పురుషుడుగూడ ఇట్లే కాని, దాసుత్వ
 మునుసహించు అనవరమేమియు లేదు.

స్వార్థరహితమైన దానినే ప్రేమయని
 వక్కాణింపవలెను. ప్రతిరమణియు తాను
 ప్రేమనిధిని వచ్చించును. కాని స్వల్పసమయ
 ములోనే ఆపె ప్రేమించుకొని తనకు లేదని
 గ్రహించును. ఈ ప్రపంచమంతయు ప్రేమను
 గుఱించిన కలుగ్లతో నిండియున్నది. కాని
 ప్రేమించుట చాల కష్టము. ప్రేమయెచ్చట?
 ప్రేమయున్నదని గుర్తించుటెట్లు? మొదటి
 లక్షణము ప్రేమయందు ఇచ్చిపుచ్చుకొను
 టలు లేవు. ఒకవ్యక్తి మరొకనిని దేవినైన
 సాందరోటి ప్రేమించుచున్నచో అది ప్రేమ
 గాదనియు, వరకమనియు గ్రహింపవలెను.
 ఇచ్చిపుచ్చుకొనుటలున్నచోట ప్రేమకు
 తావులేదు. ప్రేమ ఎల్లవేళల ఇచ్చుచునే
 యుండును. ప్రేమదాత, గ్రహీతకాదు.

ప్రేమయొక్క ద్వితీయలక్షణము భయ
 రహితత్వము. భయపెట్టి ప్రేమించునట్లొనర్ప
 గలమా? ప్రేమయున్నచోట భయమునకు
 తావులేదు. ఒక న్యాయమూర్తి మాట
 చూతము—ఆయనవని ముగించి ఇంటికి
 వచ్చినప్పుడతని భార్య అతనిని వదృష్టితో
 గూచును? తన భర్తయని, తన ప్రేమనిధి
 యని.

ప్రేమయొక్క తృతీయలక్షణము దీనికంటె మహా తీర్థమైనది. ప్రేమ మహాదాదర్శము. మనుష్యుడు పైన చెప్పిన సోపానద్వయమున దాటి వ్యాపారము, భయముల వదలిపెట్టి నప్పుడు ఈ ప్రేమయే మన మహాదాదర్శమై వెలుంగుచున్నదని గ్రహింపగలడు.

ప్రేమికునకు మఱి రెండవస్తుప్తండుడు. ప్రేమించునదె అన్నిటికంటె గొప్పదగు ఆదర్శము. మన ప్రేమవస్తువు సర్వోత్తమ ఆదర్శము కానంతవఱకు అసలైన ప్రేమయే జనింపదు. ప్రేమ ఒకానొకప్పుడు నీచవస్తువులపై ప్రసరింపవచ్చును; కాని ఆవస్తువే ప్రేమికుని మహాదాదర్శము. ఒకడు తన ఆదర్శమును ఒకానొక కుత్సితజనునియందు కనుగొనవచ్చును. మరొకడు మంచివాని యందే గ్రహింపవచ్చును. కాని, సర్వత్ర ప్రేమించునది ఆదర్శమునే.

కురూపియగు యువకుని సౌందర్యవతి యగు యువతి ప్రేమించుచుండుటయు, సౌందర్యవిహీనుడగు పురుషుని అందగత్తె యగునది వలచుచుండుటయు మనము కనుగొనుచున్నాము. వారెందువల్ల ఆకర్షింపబడుచున్నారు. ఇతరులకు ఆయా స్త్రీ పురుషులు రూపవిహీనులుగా కన్పట్టవచ్చును, కాని ప్రేమికుని కట్లగవడదు. ప్రేమికుని నయములకు ఆ ప్రేమాన్నద వస్తువుకంటె అవ్యసౌందర్యవస్తువుగపించదు. ఇదేమి? ఇట్లెట్లు? రూపహీనుడగు యువకుని ప్రేమించునువతి తన హృస్మధ్యమున నున్న సౌందర్యాదర్శమును తాను ప్రేమించు

యువకునిపై ప్రేమించుచున్నది. ఆపె ఆ కురూపియగు యువకుని ప్రేమించుటలేదు. పూజించుటలేదు. ఆపె తనఆదర్శమునే పూజించుచున్నది.

పతికొఱకే పతి నవరును ప్రేమించుచుండుటలేదు, పతియందున్న ఆత్మకొఱకే పతిని ప్రేమించుచున్నారు; భార్యకొఱకుగాను భార్య నెవరును ప్రేమించుచుండుటలేదు, భార్యయందున్న ఆత్మకొఱకు భార్యను ప్రేమించుచున్నారు. ఆయావస్తువుల ఆయా వస్తువులకొఱకును ప్రేమించుటలేదు, ఆత్మకొఱకే ప్రేమించుచున్నారు. మన మనుష్యుని నుండించు స్వార్థపరత్వముగూడ ప్రేమయొక్క అవాంతరరూపమే. అతినీచమగు స్వార్థపరత్వమందుగూడ ఈ 'స్వ' 'అహం' భావములు క్రమముగా విస్తరించుండును. ఈ ఒక 'అహం' భావమే వివాహమైన రెండగును. పిల్లలుపుట్టిన మఱి రెండగును. ఇట్లే ఈ అహంకారము విస్తరించుండును. తుదకు జగత్తంతయు ఆత్మ అయిపోవును. ఇదియు క్రమముగా వ్యాప్తి విశ్వజనీన ప్రేమ— అనంత ప్రేమగా పరిణమించును. ఈ ప్రేమయే ఈశ్వరుడు.

మహాశక్తి మన నెనుకనుగొని ప్రేమింప ప్రేరేపించుచున్నది. ఆ ప్రేమవస్తువు నెచ్చట వెదుకవలయునో మన మెఱుంగము. కాని ఈ ప్రేమయే మనల నావస్తువును వెదుక ముందున కడుగిడునట్లు నర్చుచున్నది.

జగత్తునందు ఆకర్షణశక్తి ఒక్కటిమాత్రమే యున్నదని శాస్త్రము ప్రవచించు

చున్నది. అయ్యది ఈశ్వరుడు. పరిశీలని
యగు యుతి తనభర్తయందీ శక్తియున్న
దని యెఱుగడు. అదియే ఆపెను భర్తనె పున
కీడుచున్నది.

మనుష్యుడు తన ప్రేమవస్తువు విహీకము
కానప్పుడే యదార్థముగా ప్రేమింప గలుగు
చున్నాడు. ప్రేమవస్తువు భూఖండముకాదు.
ఈశ్వరుడు. అప్పుడా మనుజుడు యదార్థ
ప్రేమికుడగుచున్నాడు. భార్యాభర్తలిద్వరు
తాము బ్రహ్మవ్యరూపులమని గ్రహింప
గలిగినప్పుడే ఒంటారులనధికముగా ప్రేమించు
కొన గల్గుచున్నారు. అరడే భార్యాభర్తల

యందు వెలుగుచున్నాడు. నీకు భార్య
యుండనీ తంటాలేదు. వదలి లేచిపోవలె
ననుదాని కర్థములేదు. కాని, నీభార్యయందు
నీవీశ్వరదర్శన మొనరింపవలెను.

భార్యాభర్తలు పరస్పర మే ప్రేమను
ఒసంగికొని ప్రేమించుకొనుచుందురో ఆప్రే
మను ఈశ్వరున కర్పించవలెను.

ఈశ్వరప్రాప్తికై సాయపడు భార్యయే
సతి. సతిత్వము జాతియొక్క నీవనశక్తి.
సతిత్వనాశనమే జాతియొక్క మృత్యుదిహ్న
మని చరిత్రయందు కనుగొని యుండలేదా?

(అనువాదకుడు—పూర్ణానంద.)

నివేదనము

నందివాడ వెంకటచలపతిరావుగారు

గీ॥ “ఎట్టిడుకతోర వ్రతదీక్షలేనినరియె
పూనిచరియింతుగాని నాభుజబలమ్ము
స్వాధిభమునకమ్ముకొననొల్ల నరులకెపుడు
జన్మజన్మాంతరముల నిశ్చయముసుమ్ము॥

గీ॥ “ప్రాణవాయుసంచారము మేనియందుఁ
గలుగునంతకు—చేతిలో గత్తియుండు
నంతకును తేరిచూడగా నలవియగునె
రాచవిడ్డను నాహవరంగమందు?

గీ॥ “అట్టి సుత్రైరజన్మంబునంది, చేతఁ
బట్టి యరిశిరఃఖండన పటిమఁగ్రాలు
కత్తి, జంపుటో జచ్చుటో గాఢదన్య
మెరుగనట్టి నన్నిట్లు శోధింతువేల?

గీ॥ “ఘనస్వతంత్రాభిలాషమై గ్రాలునాదు
హృదయరక్తాభిషేకమే నీవుగోర
నిండునిబ్బరముననేతు నిశ్చయముగ

యిట్టిదుష్కరశోధన లేటికమ్మ?

గీ॥ “ఎడతెగనికష్టముల సదాపశుచునుంట్లు
యేచునై రాశ్యముచుజెంది బానిసగను
బోదునని యెంచితేము? యెప్పుడునుకల్ల
నాకు స్వాతంత్ర్యతృప్తి ప్రాణాధికమ్ము.

గీ॥ “నీ శుభాశీర్షలంబున నెగ్గెదేని
ధన్యుడనె-దైవమన్య భాతలఁచెనేని
బోటుబంటులకుచితమా బోల్కి మాతృ
దేశముక్తికై గర్తనశేషుడయ్యె
నను చిరస్థాయియూ యశంబందువాడ.

గీ॥ “పావనంబగు నీ పాదపద్మములను
కదనవిజయేందిరంగొని కడలులోగ
యేను స్పృశియింపఁజాలచుమూపు తదను
కూలసాధన సంపత్తిఁసూర్పవమ్ము
స్వర్గమునుమించునట్టియో జన్మభూమి.”

డోంగ్రే బాలామృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ విజంటు

ఏ. పి. పరేష్,

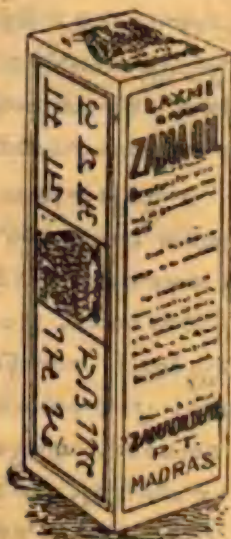
268, చైనాబజారురోడ్డు,

మద్రాసు.

[ప్రాప్తయిటదు:—కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెని, బొంబాయి 4

జామా తైలము

ఏజంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట
వంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక తుణుములో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు
సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా
వృత్తులనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుదు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైసర్వనాయని వీధి, మద్రాసు

గ్రంథాలయములు

యార్లగడ్డ శ్రీ రృషిదాదరిగారు

ఒక నాడు సర్వప్రపంచమునకు జ్ఞానభిక్ష చేసిన భారతదేశము — పశ్చిమదేశము లన్నియు నాదాంధ్ర కారముల మునిగియున్న పుడు జ్ఞానశోథిని ప్రకాశింపజేసిన భారతదేశము — అనాగరికులై గొడ్డుమాంసము దినుచున్న జాతికనహితము జ్ఞానోదయము గలుగజేసిన భారతదేశము — ఋషీశ్వరులకును, శ్యాసులకును, వీరులకును ఆవాసమైన భారతదేశము — పతివ్రతాతిలకములకును, వీరవారీసులులకును పుట్టినిల్లని కీర్తిగడించిన భారతదేశము — యేమైనది? తారుమారైనది. తలక్రిందులైనది. దానిసత్వమునుభవించుచున్నది. దీనికి విమోచనయెట్లు? మార్గమెద్ది? గమ్యస్థానమెక్కడ? అని విచారించుచో రెండే మార్గములు. పాఠశాలలు — గ్రంథాలయములు. జాతీయభావములు, స్వదేశభిక్షి హృత్కములమున జీర్ణించిపోయిన ఆపాధ్యాయబృందము పాఠశాలలకు పరిపాప్రము గావలెను. కాంతస్వభావము, విషయస్వమతలు, విద్యాపంపనుతే, దాస్యవిమోచనకు మార్గాన్వేషులగు యువకరత్నములు గ్రంథాలయములకు గావలెను. ఏనాడు యిట్టియోగ్యు లట్టిస్థానముల నాక్రమించెదరో యాప్రదేశమున స్వాతంత్ర్యవాదులు పులు పీచుచుండును. పాఠశాలలు, పౌరాణికపు గురుకులాశ్రమముల విద్యావిధానమును స్మరణకు దెచ్చునట్లుగా నుండవలెనను నొక్కమాటతో యీవిషయమును విరమించుచున్నాను. రెండవది గ్రంథాలయములు వాటి యుపయోగములు మనము ముఖ్యముగా గమనింపవలెను.

మనపూర్వులు ఆజ్ఞానులకు భక్తిని పురికొల్పుటకై యెన్నియో శివ, విష్ణులములునిర్మించి, నిత్య స్తవేద్య, దీపారాధనలకునై, మదిమాస్యములు (దేవాదాయములు) సమర్పించి కాక్విలేభర్తముల నెల

కొల్పి కీర్తికాములైరి. అట్టి పుణ్యమూర్తుల సంతతి వారముగు మనము కొరతవడిన, విద్యాదేవతయుగు భారదాంబకు భవనములునిర్మించి ఆలయసంరక్షణకు గాను కానుకలుసమర్పించి యందు నుత్సాహపూరితులగు భాండాగారాధిపతులను నియమింపవలెను. ఈ భాండాగారాధిపతులు విద్యావంతులుగను, కాంతచిత్తులుగను, నుగుణవంతులుగను, జనాకన్ష్టణపరులుగను యుండవలెను. ఇట్టి నుగుణములు గలిగియుండిన గ్రంథాలయములు, సర్వజనాదరణీయములై, దినదిన వర్ధమానములై లేజరిల్లుగలవు. యీ గ్రంథాలయములను వృద్ధిబంపవలెనన్న, నాగరికాగ్రంథులగు యిమెరికాదేశస్థులవలె, మన గ్రంథాలయములు జనుల నాకర్షించునవిగా జేయవలెను. సర్వస్వాతంత్ర్యంబు బలపడుటకు, విజ్ఞానధనంబునొందుటకు, ప్రకృతి ఆధ్యాత్మికము తెలిసికొనుటకును, నూత్నముల మోక్షమునునట్లు యీ గ్రంథాలయములై పాక్షిభూతము లగును. ఇట్టి సహస్రబ్రహ్మ గుణాతిశయములను బట్టియే మనపౌరాణికులు దేవాలయములకుతోడు పెట్టుచోట్ల నీ గ్రంథాలయములను స్థాపించియుండిరి. ఒక్కదేవాలయమున నాముష్మికసాధనంబు దెలుపునుగాని, గ్రంథాలయమున విజ్ఞానసంపత్తితోగూడని కొని విహికాముష్మిక సుఖసాధనము గలుగజేయును. నాగరికతవ్యాపించిన ప్రతిదేశమందును, గ్రంథాలయములు ఏగిక్కిరియభివృద్ధి జెందినవి. యూరప్ ఖండము ఆర్యున్నతస్థితి నందినదన్న గ్రంథాలయములె చాలవరకు కారణముని దలంపవలెను. పూర్వమువలెనే మనదేశ మభివృద్ధి బొందవలెనన్న, మన పూర్వుల హృదయసీమలందు దేవళము లెంత గౌరవనీయములుగ నెలకొల్పబడినవో మన హృదయసీమలందు గ్రంథాలయములంత గౌరవముగా నెలకొల్పవల

యము. మనశ్రుతులచే వ్రాయబడిన దేశచిత్రాలు గాని, మరేగ్రంథములుగాని, పరపాస్త్ర గ్రంథములు చేతనేమి, శ్రీమద్భక్త్యంబుననేమి, అగ్ని దగ్ధంబున నేమి, యంతరించగా నున్నవాటిపైన తాళ ప్రతాప గ్రంథంబులుగూడ నేకరించి, రక్షించి, భాండా గారముననింపి మాతృభాషాచోపపత్తి యభివృద్ధిగాంచువారు భక్తులు. యీగ్రంథాలయాభివృద్ధియే మన కామ్యార్థము లానగుసాధనము సౌఖ్యప్రదము. ఇంగ్లండు జర్మనీ యున్ననదేశంబులందు, గ్రంథాలయములేని వీక్షామయసహితము లేదగియే జెప్పవచ్చును. నెలకు వందలకొలది గ్రంథములు పంపించి గ్రంథాలయములనింపి వీక్షామయలగుచున్నారు. ఆదేశమందు భవిష్యత్కాలము భవసహాయము చేయుచుండును. గ్రంథాలయోద్యమమునకు జనకతుల్యులని నువర్ణాక్షరములతో చెప్పవలయుచున్న ఒక “అంద్రూకాన్సేజీ” యను భవిష్యదన్నియో గ్రంథాలయములనివీక్షి ప్రోత్సహించెను. అట్టి మహనీయు లీదేశమున కొరతనడుట మన దురదృష్టమని తలచవలెను. గ్రంథాలయములసంఖ్యగూడ మన దేశంబున స్వల్పముగ గోచరించుచున్నది. ఒక్క బరోడారాజ్యమలాహోత్రము కారవాడేని రాజయొక్క యాదరణ బొందగలిగినది. ఆరాజ్యములో ప్రతియొక్కపాఠశాలలో గ్రంథాలయమున్నట్లు తెలియుచున్నది. పాఠశాలకు సంబంధములేని యితర గ్రంథాలయములపెన్నియో రాజాగారు పోషించుచున్నారు. అటున్న కేంద్రగ్రంథాలయములనుండి జిల్లా తాలూకా గ్రామగ్రంథాలయములకెంతయు సహాయసంపత్తిగలదు. మ్యాజిక్ లాంత్ర్న వల్లనేమి, చిత్రలేఖనవల్లనేమి, యీగ్రంథాలయములు ప్రజల నాకర్షించుచుండును. శ్రీకాళి, బాలకాళియను విభజనలుగూడ ప్రతిగ్రంథాలయమందు బాదగట్టుచుండును. ఇట్టి పర్యవేక్షణతో గ్రంథాలయోద్యమమునకు చోద్యమచున్న బరోడా మహారాజు శ్రీ

“కాయాజీగయ్యకార్” మహాశయులెంతయు భక్తులు. మరపురాని సచ్చిద్రెలో శ్రీవారిసామము మనర్ణాక్షరములతో విలసిల్లుచుండును. బరోడారాజ్యమును రెలకొందియే శ్రీ తిరువాన్కూరు మహారాజాగారుగూడ తమరాజ్యమందు గ్రంథాలయోద్యమము విస్తరింపజేయుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. ప్రతిరాష్ట్రమునందును గ్రంథాలయోద్యమమునకు తమ తీవ్రసర్వస్వమునుగూడ ధారపోసిన మహామహిళుల కొందఱుండబట్టియే కారవాడేని సకేవముతో నుండగలిగినది. 1910-11 లో మన యాంధ్రరాష్ట్రమున, గ్రంథాలయోద్యమము ప్రారంభింపబడి, దినదినప్రవర్ధమానము బొందినదంటే దానికి చిరస్మరణీయులగు యిద్దరువ్యక్తులు గలరు. ఒకరు కీర్తిశులైన మారి వెంకటస్వమింపాశాస్త్రిగారు; రెండవవారు నాటినుండి నేటివరకుగూడ యుడతరిపిలేని గ్రంథాలయ సేవకేయుచున్న శ్రీయుత అయ్యంకి వెంకటరమణయ్య పంతులుగారు. ఆంధ్రరాష్ట్రమున గ్రంథాలయోద్యమము చిరస్మరణీయులు బొందవలెనన్న మనమెల్లర ముపేక్షాపరులమై యూరకొనక ప్రతిమానవుడు, స్వకుటుంబాభివృద్ధి, స్వగౌరవార్థము నెట్లుగోరుచు బాటుపడునో, గ్రంథాలయోద్యమమునకుగూడ నట్లు బాటుబడుట, తనపరమావధి యని దలచవలెను. దేశారాధన ప్రతివ్యక్తికి యమూల్యాధరణము. దేశోద్ధరణకు కృషిచేయవలెనన్న, దేశసేవచే తనయాశ్రయమును పాశ్చాత్యదేశములతోబాటు మనదేశమును పోటీకి నిలుపి, పురాతన మహాన్నత్య నిత్యసామ్రాజ్య సౌభాగ్యములు తిరిగి ప్రసాదించి, తద్దేశవాసుల యార్థికవృత్తులు సంపాదించి వారి సౌభాగ్యములు పాలు బంచుకొనవలెనన్న, మన దేశము తొల్లింటియాన్నత్యము, నీరి సంపదలు సత్కారాభివృద్ధిబొంది, మన భూమికాళివృద్ధికి, మూలకారణులగు విద్యార్థులగు యువకులకు నీతిమార్గములు ప్రసాదించవలెనన్న, మన బాలబాలి

గృహ లక్ష్మీ

కల విద్యావ్యాసంగములు అభివృద్ధి, దేశబాంధవుల భావోదయముల ప్రకాశింపజేయుట, దేశము యొక్క ప్రాభవప్రతిష్ఠలను, కీర్తిగౌరవములను గాపాడుట, మానవహక్కులను, స్వాతంత్ర్యములను కాపాడెన పునాదులు జేయుట, జ్ఞానలయు, త్యాగలయు, నీరులయు సచ్చరిత్రలు మరల పురానట్లు చేయుట, ఇయ్యవి చేయవలెనన్న గ్రంథాలయముల పాక్షిభూతములని గ్రహింపవలెను. వేలకొలదిగ్రంథాలయములు స్థాపింపజేసి యందున్న జ్ఞానామృతమును ప్రజలు గ్రోలునట్లు చేయవలెనబాధ్యత, గ్రంథాలయసేవకులయం దున్నదనుమాట మరుసగుదదు.

భారతదేశీయ మహాజనసభాధ్యక్షులుగు పండిత జవహర్లాల్ నెహ్రూగారు ఆలహాబాదులో ఆనంద భవనము దొకపెద్దగ్రంథాలయమును స్థాపింపకల్పించి యందుంటులో గ్రంథాలయోద్యమమందు శ్రీవారికెట్టి యాదరణాభిమానములు గలవో గ్రహింపుడు. ఆంధ్ర సోదరులీ సుస్పృహయును, జారవిడువక తగుసహాయ సంపత్తులతో గ్రంథాలయోద్యమమునకెంతయు తోడ్పడెదరుగాక యనియు, భగవానుడీ సత్సంకల్ప మచిరకాలములో నెరవేర్చుగాక యనియు ప్రార్థింపబడి యుడిని.

మాల

మద్దూరి అన్నపూర్ణయ్యగారు

దేవభంబు మాల దివ్యంబుగాగట్టు
అందుగొల్వహక్కు నందలేడు;
బావిశ్రవ్య మాల పగలెల్లపనిచేసి
దానినీరువాడు త్రాగలేడు;
మేడగట్టిమిగుల మేలొనరించును
మూలదానియందు మసలలేడు;
రోడ్డువేయమాల రుధిరంబుజమ్మును
అందునడువహక్కు పొందలేడు
చేనుదున్నుమాల చెమటనుగార్చుచు
గంటయైనలేక గింజుకొనును;
పాతశాలమాల పరమభక్తినిగట్టు
అందుచదువలేడు డెందవలర;
వస్తుయంత్రమెల్ల వానిచేసాగును
భార్యకైనబట్ట బడయలేడు;
కర్మనెల్లనీవు కాతుకమొప్పార

పంచినామభువిని పాట్లుచేసి (?)
సుఖమదెల్లనీది దుఃఖముమూలది
బుద్ధియున్ననీదె బుద్ధియకార!
ఫలమదెల్లనీది పనియెల్లవానిది
శక్తియున్నమాల భుక్తిగనడు
అన్నియున్న పెద్దఅన్నయ్యవేసుమ్ము
ఆర్యుననుచుడెల్పు నధముడిపు.
మాలవానికిలను మైలనుమాత్రమే
అనుభవింపగల్గు హక్కుగలదు
పేదవానికుర్చి వేదనయొక్కటే
యావదాస్తియగునె నార్యపుత్ర!
ఆర్యధర్మమన్న సర్థంబునిదియెనా
చాలుచాలునీడు స్వార్థబుద్ధి!
వేదమతముయొక్క విధియిట్టిదె నచో
పందనంబుబాబు వద్దుమాకు.

[లలిత భాస్కరరావు సోదరి. పద్మ వీరి క్షీణితురాలు. లలితకు సహపాతి. మాతాపితలు లేనిది. లలితా భాస్కరులతో కూడి ఆడుకొంటూ వుండేది. భాస్కరరావు కార్ ఆటలా చవవడానికి ఇంట్లందు వెళ్లేడు. లలితా పద్మలు పెట్టికులేమను పరీక్ష ముగించారు. లలితకు వివాహవిషయమైంది. చిన్నప్పటినుండి మగవాళ్లంటే గిట్టని పద్మ కది రుదించిందిగాదు. మగవారి దౌర్జన్యాలు ఏ కరువు పెడుతూ లలితను పెళ్లి మానేయమంది. కాని లలిత ఆకయాలు జేరు. పెళ్లి చేసుకొంది. పద్మకు కోపం వచ్చింది. ఆడువారి అబలత్వాన్ని నిందించింది. ఆ ఆకయాల తోనే డి.ఎ. పాస్యైంది. శ్రీలు పెళ్లాడి కాథ లెండు కమధించాలి అనే భోరణిలోనే ఎత్తుడూ వుండేది. తరువాత కథ చదువండి.]

౪

“లలితా! బి.ఏ. పాస్యయాను. నీవలెనే తిన్నతిన్నగా మిత్రురాండ్రందరు నన్ను వదలి పోయినారు. అనగా వివాహాలు చేసుకోని అత్తవారిండ్లకు వెళ్లారు. నామాట లొక్కరి కైన చెపుల కెక్కలేదుగదా అన్న విచారం. మన జాతిలో ఇంత దుర్బల ముంశశం వల్లనే పురుషస్వాములు మన నిలా బాధిస్తున్నారు.

ఇక నాస్థితి. మాట్లాడ్డానికి కెవరూ లేరు. దినమంతా గ్రంథాలు, వార్తాపత్రికలు చదువుతుంటాను. చదువుతూ చదువుతూ విసిగివచ్చుడు మాత్రం ఎవరైన

మాట్లాడ్డానికి, సాయింత్రం పికారుకు వెళ్లడానికి ఉంటే బాగుంటుం దనిపిస్తుంది. మా వదినకు యింటిపనులవల్ల తీరికేలేదు పాపం. ఏంచేయాలి తోచదు. రాత్రిళ్లు గూడా ఏదో అవేదవగా ఉంటుంది. త్వరగా నిద్రపట్టదు. పట్టినాకలత నిద్ర.

మన మిత్రులలో ఒకళ్లైన ఉత్తరం వ్రాయరు. వాళ్లు ప్రస్తుతం తమ యానం దంలో నన్ను మరచుంటారు. ముందు ముందెన్నటికైనా జ్ఞాపకానికి వస్తాను. వారి యీ ఆనందం అస్థిరమైందనే నా కింకా నమ్మకం. కాబట్టి నామాట లెన్నటికైనా నిజం గాకుండాపోవు.

“సోదరి! నీవైన మరచిపోవనుకుంటాను నన్ను. వారంలోజల కొకటైన ఉత్తరం వ్రాయుచుండుము. నే నెల్లప్పుడూ మీ శ్రేయమే కోరుచుందును. కాబట్టి శంకించక నీ కష్టసుఖములను తెల్పుచుండుము. ముందేమి రానున్నా యిప్పుడు మాత్రం సుఖమూనే ఉన్నారు. అదే పదిలేలు.

ఇట్లు
పద్మ.”

ఈ ఉత్తరంవల్ల నాకు కొంత విచారం గల్గినప్పటికీ, పద్మహృదయ మొక కోరి

కతో బాధపడుచున్నది. ఆ బాధ నివారించు మందు, దాని అన్న నిర్బంధము వల్లనే నా పుచ్చుకొనక తప్పదు.

పద్మ ఉత్తరానికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చాను. దాని బాధ సుషశమింపజేయునది, జీవితానంద మొసంగునది, వివాహమేనని దాని నిర్వహణార్థము తగినవరుని తానే చూచుకొనుట మంచిదనిగూడా వ్రాశాను.

నే నీ ఉత్తరం వ్రాసిన కొలదికాలానికే మా పద్మను చూడడం తలపించింది. మా అన్నయ్య బ్యారిస్టర్ పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడై యింటికి వస్తున్నాడు. మా దంపతుల కాహ్వానం వచ్చింది. ఇద్దరం వెళ్లం మా పుట్టింటికి.

పద్మ బొత్తుగా మారిపోయింది. ముఖం పాలిపోయింది. ఇపుడా ఉత్సాహం, ఆ చిరునవ్వు, ఆకాంతి పద్మముఖంలో కనబడడంలేదు. దాని ముఖం ఎండి నవ్యత నొందడానికి సుధావర్షము కోరుతున్నట్లుంది. ఎప్పుడో ఆశోచిస్తూనే ఉంటుంది. ఎవరోగూడ ఎక్కువ మాట్లాడదు. దాని మనస్సులో ఏదో బాధపడుతూ న్నట్లనిపించింది నాకు. ఆ బాధకు కారణం దానికిగల రెండు వ్యతిరేకాభిప్రాయములే. వివాహం చేసుకోవడమా? చేసుకోకపోవడమా? మాటపట్టుదలగల పద్మ త్వరగా తన పరాజయాన్ని ఒప్పుకోవడంలేదు. తనకు గలిగిన కోరిక నణచి వేయడానికే విశ్వప్రయత్నం చేస్తోంది.

పద్మను చూడడానికి వెళ్లాను. కుశల

ప్రశ్నలైనయి. దాని యీసిరికి కారణమడిగాను. చెప్పలేదు. రాత్రిల్లు ఎక్కువగా చదవడంవల్ల యిలాంటి మార్పు గల్గిందన్నది. కాని నన్ను చూడ్డంతోటే అపమానం గల్గింది దానికి. దాన్ని కప్పి పుచ్చే ప్రయత్నం చేసింది. లేని నవ్వు తెచ్చిపెట్టుకుంది. దాని యవస్థచూచి నాకు జాలిగల్గింది. మా అన్నయ్య "రేపు వస్తున్నాను, నీ బాల్యప్రేమితుడు ప్రేమకాకు వస్తావా" అని అడిగాను. "నమ్మకంలేదు. రేపు చూద్దాంలే" అన్నది. నేను లేచి ఇంటికి వెళ్లాను.

౫

మా ఇల్లంతా మహానందంలో మునిగి తేలుతోంది. మా అన్నయ్య బారిబాయి నుండి తెలిగ్రా మిచ్చాడు. నిర్దేశింపబడిన వేళకు మా నాన్న, నేను, మావారు ప్రేమకా చేరుకున్నాం. అన్నయ్య నెమర్కోవడానికి పద్మను రమ్మని మళ్ళీ కబురు చేశాను. శరీరం స్వస్థతగాలేదని రావంది. ఇలాంటి సంతోషాల్లో అందరికన్న ముందు దూకే పద్మ ఇప్పుడు అందరికంటే వెనుకబడ్డది. తా నేదో గొప్ప అపరాధం చేస్తున్నట్లు భయపడుతుంది మాతో సంచరించడానికి.

రైలు రాగానే రెండవ తరగతి బండి వద్దకి వెళ్లం. మా అన్నయ్యడిగోడు. మా మనుష్యులు ఆరున సామాన్లు లీస్తున్నారు. ఎంతోకాలానికి చూచాడు స్వజనాన్ని అన్నయ్య. మాకందరి కొకేపారి

అనందబామ్మలురాలిస్తే. అందరితో కలిసి ఇటూ అటూ చూస్తున్నాడు. “మన పద్మ రాలేదే? పాపం భర్తతో కాపురం చేస్తుంటే రావడాని కెలాతీరుతుంది” అన్నాడు నిరాసతో. “ఆమె శరీరంలో అస్వస్థతగా ఉందిట. అందువల్ల రాలే దన్నయ్యా!” అన్నాను నేను. మేమంతా ఇల్లు చేరుకున్నాం సంతోషంగా.

మరుసటిరోజు పద్మవద్దకి వెళ్లాను అన్నయ్య రమ్మన్నాడని చెప్పడానికి. నేను వెళ్లేవరకు పద్మ తనలో తా నేదో ఆలోచించుకోని ముసేముసే నవ్వులు నవ్వుకుంటోంది. దాని యీ స్థితి నన్ను సంతోషపెట్టింది. కాని దీనికి కారణం? నన్ను తా హంతోటి ఎదురుకోని కూర్చోమంది. అన్నయ్యను గురించి కుశలప్రశ్న బడిగింది. ఆయన్ను గురించి క్లుప్తంగా కొన్ని విషయాలు చెప్పి, తన్ను చూడ్డానికి రమ్మన్నాడని చెప్పాను.

పద్మ:—సరే! ఇన్ని సంగతులు చెప్పావు గాని మీ అన్నయ్య ఒక లేడిని మెడకు గట్టుకొచ్చాడా? మన బ్యారిష్టర్ గాల్ల కది మొదటి క్వాలిఫికేషన్.

నేను:—చెప్ప మరిచాను. తెచ్చుకున్నాడు. అహోహా! ఆమె అందం చెప్పడానికి నా తరంకాదు. ఆమెను చూపడానికే ఇప్పుడు రమ్మనడం.

ఈమాట విన్నంతోనే ఒక నిట్టూర్పునిడిచింది పద్మ. “మన భారతీయయువకులు

తమకీలాన్ని పాపం చేసుకుంటున్నారు గదా” అంది విచారంతో. పద్మ నాకు వదిలైతే బాగుండే దనిపించింది. వారి దాంపత్యం అనన్యపామాన్యంగా ఉంటుంది. దైవేచ్ఛ ఎలాఉందో.

“పద్మా! లేవేం! వెడదాం! పాపం అన్నయ్య నిరీక్షిస్తుంటాడు” అన్నాను.

పద్మ:—నన్నాట్టే నిర్బంధపెట్టబోకు. తొందరేవద్దండి. చూద్దాంలే. అయినా యావనమందున్న పురుషులను చూడాలన్నా, మాట్లాడాలన్నా భయమేస్తుంది. కాబట్టి ఇప్పటికే “క్షమించ ప్రార్థించితి”నని చెప్పమీ అన్నతో. ఇన్నాళ్ళైనా పద్మ జ్ఞాపకం ఉన్నందులకు నాకృతజ్ఞతావందనము నీవే వారి కందచేయి.

“యీదొంగ నేమాలన్నీ కట్టిపెట్టు, నీవు రాకతప్పదు” అని పద్మనుచేయిబట్టిలాగాను. లేచి “సరేపద” అని బయల్దేరింది.

దారిలో “సరేగాని లలితా! నిజంగా భాస్కరావుగా రోక అంగీకృతిని వివాహం చేసుకున్నాడా? మీనాన్న ఆమెనింటి కెలా రానిచ్చాడు. మీ అమ్మ గోలపెట్టడం లేదూ?” అంది.

నాకు నవ్వొచ్చింది “తొందరపడతావేం? అన్నీ తెలుస్తాయిగా?” అన్నాను నవ్వుతూనే.

మాయిల్లు ప్రవేశించాం. మాలన్నయ్య మాయల్.యల్.వి. గారూ ఏదో మాట్లాడుతూ కూర్చున్నారు. అక్కడికే వెళ్లాం. “అన్నయ్యా! పాపం పద్మ మీ ఇంగ్లీషులేదీ

గార్ని చూడాలనొచ్చింది. చూపింపలే" అన్నాను నవ్వుతో. వారిద్దరూ నవ్వారు. పద్మకు కోపంవచ్చింది. పరాజయం లభించింది పాపం!

భా:—పద్మ! కూర్చో. నీవీంతడనుక వివాహం చేసుకోకుండా ఉండి బి.ఏ. చదివావంటే చాలసంతోషించాను. ముఖమంతా పాలిపోయింది. బట్టేమన్నా చేసిందా? లేక ఎక్కువగా చదవడంవల్ల ఇలా మారిపోయినావా?

పద్మ:—బట్టేలేదు. చదవడంవల్లనే ఇలా అయిందనుకుంటాను.

నేను:—అదీకాదన్నయ్యా! మీ పురుషుల నందరినీ ఒక మహానమ్మద్రంలో ముంచి, తాను మహారాజ్ఞిగా, తన ప్రజలంతా స్త్రీలుగా, యీ న్రపంచాన్నేలుకోవడానికి మార్గాలాలోచిస్తోంది. ఆ ఆలోచనలోనే నిద్రాహారాలుగూడ మానేసిందేమో!

భా:—ఇప్పుడుగూడ నీవు మా అందరికీ మహారాణివే. మేము నీ ఆజ్ఞలకు బద్ధులమే. దాని కింత ప్రయాసం ఎందుకు పడ్డా!

పద్మ:—లలితా! వేళాకోళంచేయడానికా నన్నిక్కడికి రమ్మన్నావు?

నేను:—నిజంచెప్తే నీకింతకోపం ఎందుకు?

భా:—పడ్మా! పోనీ ఆ సంగతి డ్రాప్ చేద్దాం! గాని చిన్నప్పటికే శాకాంతులు లేవే నీ ముఖంలో? అదిగాక నా ముందు సిగ్గుగూడ పడుతున్నావు. కారణం?

పద్మ:—సిగ్గెందుకు? అయినా బాల్య వస్త్రే ఎల్లకాలం ఉంటుందా?

భా:—ఏండ్లు వచ్చినయి. అంతేగాని నాకు నిన్ను చూస్తే మళ్ళీ ఒక పరియాయం నీతో ఆడుకోవా లనిపిస్తుంది.

నేను:—అబ్బో! చాలా పెద్దకోరికే కోరావు అన్నయ్యా!

భా:—ఇందులో తప్పేముంది. చదువుకున్నవాళ్ళలోగూడ పూర్వపు భావాలుండవనుకుంటాను.

నేను:—అలాకాదు. పడ్మాదేవిగార్ని ఆసలు పురుషులంటేనే గిట్టడంలే నీతో ఎలా ఆడుకుంటుంది. నీవు పురుషుడవు కావా?

పద్మ:—తిర్లి నీ ఉపన్యాసం మొదలెట్టావు లలితా! నిన్ను మాట్లాడించించెవరు?

“మీరే మాట్లాడుకోండి నేను వెడతాను” అని లేచి లోపలికి వెళ్ళాను. మాయల్.యల్.బి.గా రిదివరకే స్నానానికి వెళ్ళారు.

వారిద్దరూ సుమారొక గంటసేపు మాట్లాడుకున్నారు. ఇంగ్లాండు విషయాలు కొన్ని మాలన్నయ్య చెప్తుంటే లోపల ఉండి విన్నాను.

౬

నేనూ అన్నయ్యా, పద్మ పికారుకు వెడుతుండేవాళ్ళం సాయంత్రం. పద్మ ముఖంలో జీవం కనబడుతుంది. ఇది భాస్కర సందర్భన

మహాత్మ్యమేమో ననుకున్నాను. అది ప్రకృతి సిద్ధమేగా!

పద్మ ఇంట్లోనే ఆగిపోయినాను నిర్బంధం వల్ల సాయంత్రం పీకారునుండివస్తూ. లోపలికి వెళ్లగానే పరధ్యానంగా అన్నట్లుగా అన్నాను. “సావం! పద్మం శీతకరకిరణ ప్రసాదమున కృషించి ముకుళించి యిప్పుడీపుడే భాస్కరోదయమున ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతోంది.”

“ఏం లలితా! నీకేం మతిపోయిందా? రాత్రిపూట భాస్కరోదయమేమిటి? పద్మం వికసించడమేమిటి” అని నవ్వింది పద్మ.

నేను:—నవ్వుతూ “ప్రియసందర్శనం పద్మాని కెంతసంతోషం కలిగించింది. ప్రకృతిలో భగవంతుడొక ప్రత్యేకవ్యక్తికి, మరొక ప్రత్యేకవ్యక్తితో ప్రేమబంధమేర్పచి యుంచాడుగదా” అన్నాను.

“ఎప్పుడూ నీకు ప్రేమ, ప్రియులముచ్చటలే. బ్రహ్మచారికి ముందలాంటిమాటలు ముందెన్నడూ మాట్లాడుబోకు” అన్నది చిరునవ్వుతో.

నేను:—అలాగే! తమరుకూడ గృహిణులైతే ఇంతకన్న ఎక్కువేకావాలి. తొందరెందుకు. కొద్దిలోనేఉంది.

పద్మ:—అయితే! నేను వినాహం చేసుకుంటాననే నీయభిప్రాయం? ఎన్నటికీ చేసుకోను.

ఆమాటల్లో పూర్వపు పట్టుదల కనబడలేదు.

పద్మ:—అదంతా ఏమోగాని, పురుషులతో ఆపవిత్రదాంపత్యసంబంధంకంటే స్నేహభావంతో నిర్మలంగా సంచరిస్తే బాగుంది.

నేను:—అవు నలాగే తోస్తుందివును. ముందు—

పద్మ:—ముందు? ముందేమైతుంది?

నేను:—ఏమైతుందో నేను చెప్పను, గాని నీన్న మీ అన్నయ్య మా ఇంటికివచ్చి మానాన్నతో ఏమో మాట్లాడుతున్నారు.

పద్మ:—(ఆత్రంతో) ఏమిమాట్లాడారు? నీకేమైనా తెలుస్తే చెప్పు!

“నాకేతెలుసు. మీఅన్నయ్యనే అడగ గూడదా?” అని లేచాను వెళ్లడానికి. పద్మ యింకా కూర్చోమన్నది కాని రాత్రినందున వేలైందని బయల్దేరేను.

“వదినా! తిరిగివు దర్శనం చేసుకుంటారు” అని అంటూ పరుగెత్తాను. పద్మ లోనికి వెళ్లిపోయిం దనుకుంటాను.

మాయెంట్లో అందరం భోజనాలు చేస్తున్నాం. పద్మపోదరుడు మాట్లాడినవిషయం చెప్పారునాన్న. భాస్కరావుకు పద్మతో వినాహంచేయాలని ఉండన్నాడు. మానాన్న వరదక్షిణపక్షమువాడు కాదు. లేకుంటే అన్నయ్య ఇంక్లాండువెళ్లిన ఖర్చులైన సంతాదించేవాడే. భాస్కరునడిగి చెప్తానన్నట్టే. అన్నయ్య తలవంచుకొని లోలోననవ్వుకుంటున్నాడు.

“ఏం! భాస్కర్! పద్మతో వివాహం నీకిష్టమేనా?” అన్నాడు నాన్న.

భాస్కర్:—నాన్నా! ఆ పిల్ల అసలే వివాహం చేసుకోకుండా జీవితం సంతం బ్రహ్మచర్యంగా గడువ దలచిందటగా?

మాఅమ్మ పడ్డిస్తూ “ఏమోనండి మహా గడుసుపిల్ల. చదువుకున్నాల్లా కిదోకోగం” అంది.

మేమంతా నవ్వొం. “కోడలిమీద హుకుమ్ చలాయించడానికి ఏల్లేదనా? ఆత్మ పిస్తున్నావు” అన్నాడు నాన్న.

నేను:—అసలు పద్మ మీకు కోడలు కావడ మెలా? వివాహం చేసుకోదుట నాన్నా!

నాన్న:—అదంతా వాండ్ర అన్నయ్య ఏర్పాటు చేసుకోందే నాతో ఎలా మాట్లాడుతాడు.

నేను:—పద్మకృష్ణమైతే అన్నయ్యనొప్పించేపూచీ నాది.

భోజనాలు పూర్తిఅయినవి లేచాం.

అంతా నిశ్చయమైంది. ముహూర్తంగాడ పెట్టుకున్నారు. పద్మ, వార్ల అన్న వదిల బకేటిరుగా నిర్బంధపెట్టడంవల్ల ఎలాగో ఒప్పుకుందిట! అయినా లోకులంతా దంపతులుగా భావించినా తానుమాత్రం అలా ఉండదట. ముడిపడ్డాక ఏలాఉన్నవరే ననుకున్నాను.

బంధువులంతా వచ్చారు. ఎంతోమంది

మిత్రులువచ్చిరి. వివాహం మహావైభవంగా జరిగింది. తగుమూకలులేవు. బ్రాహ్మణ సంతర్పణలులేవు ఒక్కదినముతప్ప. తక్కిన న్నాల్పదినములు బీదలకు పెట్టించాం. చూచిన వారు, విన్నవారుగూడ ఆనందించారు వీరి దాంపత్యానికి. వధువు 18 సంవత్సరముల కన్య బి. ఏ. ప్యాస్ అంది. వరుడు బ్యారీస్టర్ 25 సంవత్సరముల బ్రహ్మచారి. ఇద్దరు బాల్యమిత్రులు. ఒకరినొకరు వరించుకున్నారు. ఈ మధ్యకాలంలో బాల్యవివాహములు ప్రబలి మనస్థానాన్ని పాడుచేసినయి గాని పూర్వం ఆర్యుల్లో యిలాంటి వివాహాలే జరుగుండేవట.

వివాహం పూర్తిఅయింది. ఆరవనాడు సాయంత్రం మాఅన్నయ్య, వద్దా, తోట లో తిరుగున్నారు. చిన్నగా నేను వారిని మెంబడించాను కానరాకుండా, నాచేతులో క్యామరాఉంది. వా రొకచోట కూర్చున్నారు. పద్మభుజంమీద అన్నయ్య చేయి వుంది. పద్మ తనతల అన్నయ్య భుజం మీదపెట్టి అయవముఖం చూస్తోంది. ఇదే సమయమని స్వాప్నకొట్టాను. నా కోరిక నెరవేరింది.

మర్నాటివరకు ఫోటో తయారైంది నా కోరికప్రకారం. దానిక్రింద “అవజయము” అని వ్రాశాను.

ఈవటం తీసుకోని అన్నయ్య గది ముందుకు వెళ్లాను. లోపల నూతన దంపతులున్నారు. ‘నేను లోనికి రావచ్చునా?’

వోలూయ, విక్టోరియా గాలెనానందు మోలను దృశ్యము.

రత్నయర

అన్నాను. "సంతోషంగా" అన్నా దన్న చిత్రాన్ని. కోపంవచ్చింది, తన వరాజ య్య. లోనికి వెళ్ళాను. "అన్నయ్యా! యాన్ని చిత్రించానని. 'అబ్బ! ఏం నీ కోపోటో' చూపిస్తాను. ఘనచిత్ర గంగవేయిలు" అన్నది.

మేను:—వదినా! యీదంపతులు ప్రపం చంలోకల్లా అద్వితీయులు, కాబట్టి యిలాంటి చిత్రాన్ని ఏదైన పత్రికకు పంపి స్తాను మీ పేర్లుగూడ పైనవ్రాసి. అనుజ్ఞ యిస్తావా?

వద్దు:—ఏమిటా సంతోషం, పట్ట లేకుండా ఉన్నాడు? "వదినా! నీ కెందుకు కోపం! పోనీ, అంటూ కోపంతో బైటకువెళ్లింది ఆ పటం నీవుకూడ చూడు" అంటూ చూపించాను గుంజుకోని.

గమనింపు

రాజ్యపు ఆక్టోబరు మాసారంభమున యథాప్రకారము గృహ లక్ష్మి దసరా సందర్భ శైలువడును. దానిలో స్త్రీలచే మూత్రము రదియింపబడు వివిధవిషయములకు నిబంధించిన చక్కని పద్య గద్య వ్యాసములు ప్రకటింపబడును. దీని కాంధ్ర విద్యతోపదరినవారు సాహాయ్య మిత్యంతావశ్యకము. కావున సోదరిమగురెల్ల తమ పద్య గద్య వ్యాసములను సాధ్యమైనంత త్వరగా బంపి దసరా గృహలక్ష్మి సర్వాంగ సుందరిగా వెలువడునట్లు తోడ్పడుదురని మనవి. రదియిలేలు తమ ఛాయాచిత్రములనుగూడ పంప ప్రార్థన.

సంపాదకుడు.

ఈ హత్యానేర మెవరిది?

గర్భాశయరోగాలను పారద్రోలుటకు
మార్గము వెతుకని ఆమెదే
అని వత్సయు ప్రతిధ్వనిస్తున్నది.

ఆమె అశ్రద్ధవల్ల సహజసంతానము -
యేదో లోలోపనే గొంతు నొక్కి-
చంపినట్లుగా లేకపోతున్నది.

గర్భాశయరోగాలను పారద్రోలి ఆరో-
గ్యము సంపాదించుకొన్న స్త్రీకి సహజ
మైన సంతానసాఖ్యము లభిస్తున్నది.

గర్భాశయరోగ నివారణమునకు
“లోద్ర” పెట్టినది చేరు.

సంతానవంటిది - ఆరోగ్యప్రదాయని
“లోద్ర.”

శీన రిటరేటరం - మదరాసు

ఏజెంట్లు : శీతారాం బసవల్ పూర్ణు - బెజవాడ.

ఆధునిక హిందీకథాల్లో కథలు ప్రేమచంద్రిక సర్వశ్రేష్ఠము. ఆయన వ్రాసే కథలు భావపూరితోనూ, మనోవిజ్ఞానతోనూ కూడివుంటు. ఆయన 'సేవా' సదనం, 'ప్రేమాశ్రమం, రంగభూమి' మొదలైన నవలలుకూడ చాలావ్రాణాడు. ఆ నవలలు రవిబాబు, శరత్ బాబు వ్రాసే నవలలకు తీసిపోవు. ఆయన వ్రాసిన కథలు చదువుతూవుంటే రహస్యదేశపు టాలస్తాయి జ్ఞాపకం వస్తూవుంటాడు. అందువల్లే ప్రేమచంద్రిక 'నవలాచక్రవర్తి' అను బిరుదాన్ని గ్రహించగలిగాడు. 'హంస' మాసపత్రికకు సంపాదకుడు.

ఆయన వ్రాసిన కథలు భారతీయభాషలలోనేకాక విదేశీయభాషలలోకూడ అనువాదం అవుతూవున్నాయి. మన భాషలోకూడ ఆ ప్రతిభాశాలి వ్రాసిన కథలు, నవలలు అనువాదంచేస్తే చాలా బాగుంటుంది. కొన్ని గ్రంథాలు మన భాషలో కూడ అనువాదం అయినట్లు తెలుస్తూంది. అవి అంత ప్రసిద్ధిలోనికి వచ్చినట్లు తోచడంలేదు. ప్రస్తుతం ఆంధ్రదేశంలో హిందీ చదువుతున్నవారి సంఖ్య చాలానే ఉంది. కాని రత్నవర్షకులం కాలేజిలోయూం మనం. మాతృభాషాభావం దాన్ని రత్నాలతో నింపడానికి వివిధభాషలను నేర్చుకోవలసిందిగా మన ఆంధ్ర సోదరసోదరీమణులు అనువాదమడు.

సంవత్సరంబాటిమాట. శేకోకలోక పికాయెళ్లు మందగా నమిమడు కనుపించాడు. అతడు చిన్నవాటి మండి నాన్నేహింపాడు. అతని వాసస్థలం అగ్రాపట్టణం. మందిరమీదాను. నేను అతనినివిడిచిపోయానికి చాలా పర్యాయాలు వెళ్ళాను. ఇటువంటి కవితోపాసినట్లే నే నెవ్వరూ చూడలేదు. వృద్ధివకాలకు కాని యెవ్వరూ కావ్యవింశతిలోనే మునిగిఉంటాడు. అతనికి వాదనా శక్తి కాగాఉండవలసి తరచుగా నేనులువచ్చానే వుంటే, కొద్దిమేలువల కొద్దివిషయంగానీ, శేకులవిష యంగానీ అతనికి విషేషం. కొద్దిలోవుండే ఆ అయి దారుగంటలేవేలు. మిగతానయమంతా ఆపాదమ ద్ధకం కవి. ఎవ్వరుచూచినా కవిత్వంవంద అతన్ని అంట గట్టుకునేవుంటుంది. అతనిపదాలు బాణంమోస్తరుగా

రిన్నగా వృద్ధయంలో నాటుకుపోతే. అతని స్వర మాధుర్యం దానికి ముఖ్యకారణం. అతడు లోన్నకర్తే ముందువాడు తెలియలేదువుండేవాడు. కుదించి అతన్ని లోన్నలో చూడగానే ఆశ్చర్యంగానీ "ఏమిప్పుడు వచ్చావు? మరలమా? ఏమిచెప్పేయిండు నాకు తెలియ లేయలేదమి?" అని అడిగాను నమిమడ్డ.

"శేకోకవిమత్రిలో దిక్కువివున్నా. ఏమి తెలియ లేయదానికి నమయంలేకపోయింది. నీ గృహాన్ని నాగృహంగానే తలస్తా. వేరే ప్రయత్నాలు చేయడ మనవరదం. ఇప్పుడు విన్న కవ్వతెప్పిదానికి వచ్చా. పికాయెళ్ళదం మానెయి ఇంటికి వెళ్ళిన తర్వాతనా వివత్సరంబాటి మాట" అని నమిమడు జవారిచ్చాడు.

శ్రీమధాచార్యులు: "నన్ను చింతించునట్లు చేశారు. ఏమేమిటి వివర్తన చేయింది! కాశీమిథో చరణశ్రీ" అని అన్నారు.

“ఇంటి పద. మనకును కుదుటపడినతర్వాత
చావ్వరా.”

“పిల్లలంతా మళ్ళీ బయటా?”

“అ. అటువంటి దేమి కాదు.”

“రక్షాంబులాభవదరం తిమిసంతువు నానిరా.”

“ఇప్పుడు కాదు.”

మొదలగు యింటికి బయలుదేరి వెళ్లం. ఇంటికి
వచ్చినతర్వాత పావాలను వీళ్లు, త్రాగడానికి వర్షపు
యిచ్చా. కొంటేవేయిన తర్వాత తన వివక్షభండా
వెళ్ళి పూరంభించాడు తననుడు.

“నమమ వివాహానికి సిద్ధపడ్డావు. అంతేమ
నుండి నమమను అనేకపర్యాయాలు యాచావు.
నిరకస్యభావులైన యువకుల్ని జక్కందీ గుణాలు
అమెరికాలోవున్నవనుకుంటూ, దాన్ని నిపు వాస్తవం
టూచా!”

“నీకుంటే నువ్వుమీ యెక్కువవునామీమాటా.
అట్లాంటి వ్యభావముగల పిల్లని యొక్క చాచూకలేదు
నేను” అని బహువిధము.

పదమూడు కరుణాన్వితం ఈవిధంగా అన్నాడు.

“అమృతమక్షరాలనుండి యీదివం కన్నీర్లు కాల్యై
ప్రవహిస్తున్నై. తనభర్త యీవంటే నిర్దయ దీని! కా
ణం. పున్నంధానమై వోకనుంకర్తగం కావచ్చునుండి.
ఈమధ్యలో మాను పర్యాయాలు అర్థగారంటి
పోయింది నమమ. కాని వోకపర్యాయమైనా ఆమె
భర్త ఆమెను పరిరంజితేను. ఆమెనుఖండా పై
అనర్థిండును. బాదు. ఆతన్ని విలవనది వాగ్దా
పట్టకనూర్ప్రయత్నించా. కాకపోగా పుత్తరాల్
వాణవాలు యివ్వలేదు అతను. అతను తనభార్యను
ప్రేమించకపోవడాని! కారణమేమిటో నాన తె

తుడు, రెండో విభాగం చేతులో రోగున్నాడని
 తెలుస్తూవుంది. నీవు గుర్తుపట్టలేకపోయావు. తేలికత
 నునుకు. రాత్రింబవళ్లు యేద్యంలేకుండా రెండో పనిలేదు.
 వాడుకలు నీకే తెలియాలి. కోర్కెలన్నీ ముట్టిపా
 లైతే, కొడుకులు లేకపోయినా, నీకునుకు చూచుకునే
 భవ్యత తేలికతనుకునే వాళ్ళి. లోటులేకుండా విద్య
 చెప్పించా. రి. ఎ. చదువుకోకపోయినా వాగా
 దకువునుకు స్త్రీకి వివాహాల్లోగాని భావంలోగాని
 తీసిపోదు. నీవు నీకునుకువానిన కావాలి చాలా
 మాత్రావు. అమాదిరి కావాలి యే కొద్దిమంది స్త్రీలో
 ప్రాయశఃకు రోగినీలేకుండా. వాగాదంలో ఆమెను
 యెవరూ చూయలేదు. గృహకృత్యంలో బయట
 పేర్లది. కాని తనదే వ దుష్టిలో పాదధూరితగా
 పనిపోదు. నీకే తెలుసా అతన్ని అవరాధిమాట అని
 వుండాలి. తోరగే నీతోవుదాసీనంగా యెందుకు
 వుంటాడని అనేకవర్గాయాలు నీకునుకు ప్రశ్నించా.
 వాలోమాటాడేయకుగదా యెవ్వడు? అని అవారిచ్చేది
 నీకునుకు. ప్రభువునీకు కావడంకే పరమైన విశేషం
 గలిగిందని తెలుస్తా. నీకునుకు ఆమెదేవుడైనా అడిగి
 వుంటాడు. నీకునే అవాయివ్వకపోలేదు అని అడిగి
 మాటలు అడిగివుండవచ్చు. కరెక్టుగా యెవరితోనో
 పోవచ్చు నీకునుకు, నీకునుకు నీకువుట్టాకతోనే వచ్చివ
 డగలిగి నీకు తెలుసు. ఆమెదేవుడు వుదాసీనంగా వుండ
 దానికి కారణం అనేకమంటూ నీకునుకు దండీ
 బాధితతో యేవుదాసీనంగా వుదాసీనంగా వుంటాడని
 నీకు తెలుస్తోందా అనుకోలేదు. అనంత వాడుగ
 దుష్టం. నీకునుకు భద్రత వాగావుత్తరాలు ప్రానించి.
 కాని అతిరయ్యుడు నీకేవుట్టాకతోనా అవాయి
 యిచ్చిన పాపావరోగం. వుత్తరాన్ని తీయకాదు.
 అపాపావరోగంనుకునీకునీ వుదాసీనంగా వాగి
 తోవడంలేదు. నీవా కానికి వుత్తరం ప్రాయశఃకు
 వున్నా. నీకేనుకునుకు దండించాలి. లేకుంటే అప్రాయం
 కాదు యెవ్వరో యెవరిరోనుకు. చెప్పకుండా మా

రెండు ప్రాణానుమాద మనుమను అనుసరిస్తే, ఆవ్యసానము చూడలేకుండావున్నాం.”

నమిమిత్తేత్రాలు అక్రమభూమిమీద ఉన్నాయి. వాళ్ళు దాడులుంటే గిరించి, అతన్ని చంపారు. “నీ దిన్నినివాలనుండి దుఃఖమునుభవిస్తూనుండ వాడుకెరియియేయలేదేమి? నే నీతో నీ మరాచాచాదు పెట్టతా. అతన్ని బాక్సోచ్చి మనుమరాచాలమీద పడజేస్తా” అన్నా.

“నీవరవిలో చెప్పలేమి?”

“అది నన్నుదగవద్దు. నీవీరముండాలునన్నిటిని చదివ్వు.”

“నీవు సభలుచేస్తూలేవు. అరవిలోనుంచి వాని! వుండవలసిన సుజాతేమిగాలేవు. నీవు అక్కడినుండి వానిధర్మరక్షణిని చూపు. అతను యెప్పుడూ నీ యెదుట చేతులు జోడించుకు నిలబడ్డాడు. నీకోర తంతా కాంతనూకుంది. నీవు చేయగల సాధనకాకట. నీకంఠలో ముండ్లంపుంది. వానివ్యాధి చాలామంది యువకుల్ని నుందివారి రప్పించావు. పౌరవయంలో విడిచిచే మానవత్వాన్ని మార్చుకుంటున్నది. మనుమ ప్రాణివల్లగా వాళ్ళకుదానము మైన పుత్రులవై నీమనుమధర్మ పౌరవయాన్ని కలపవలసివచ్చింది. వానిలో మంచి వారికి వస్తాడు అతను. నేను జీవితపర్యంతం నీకు కృతజ్ఞుడిగావుంటా.”

నమిమిదు చోరకజేగా. అతనికి కవిత్వపు ప్రాధాన్యముండాలి. అరవికంటే నేను బాగా వ్రాయలేకపోయానా అతన్ని విరాళంవేసిందనం నా కివ్వలేదు. అందువల్ల యాభిధంగా అన్నా—“పుత్రుల ప్రాణి కర్మలని అతనియొద్దని మార్పు ప్రయత్నిస్తా. వాని అనుచరించగలిగితే మనుమ తనధర్మ ప్రాణి పుత్రుగావు. నాని చోరకవ్యాయం రూపించు. అదివా పుత్రుగావు తిరుగగొట్టాడుగాన చివరిపాద జేయకుండా వుంటే నీమనుమధర్మ లేవులేవుంటే. అత్రుకర్మల్లా వ్రాయక మిగిలినవలకులే మువాతుంటే నేనువ్రాస్తా.”

“నీవు చూడగోయతావలే పుత్రకర్మలతోనే అత్రుకర్మ చాలను నాతో నీమనుమచ్చా. ఇదిగో నీటిని చదువు. నీవు చదువగూడని సంగతు లేమివుంటే?” అని నమిమిదు పుత్రులకట్ట బోకచాన్ని కేయితుండిరిసి నామందుంచాడు.

అత్రుకర్మలు అగంధంతోనూడి దళసరి సులూరి కాగిలెమిద నుండర అక్కరాలతో వ్రాయబడివున్నాయి. కాటిని చదువ ప్రాంధంబించానేను.

మొదటిపుత్రం

నా స్వారి,

నేను యొక్కచదువచ్చి వారంతోజాలెంది. వాని రెప్పుడుకాలమెవా కండ్లమునానీ యెరుగ. ప్రక్కలు మార్చడంతోనే గడచిపోతున్నారటను. ఏమిలేప్పడం చేసినందులకు యాభిక్ష అనుభవిస్తున్నానని మాటి మాటికి ఆలోచించుకుంటున్నా. మీరు వమ్ము జోషుడి తిట్టుడి బుద్ధివుడిలే చేతుకుండ పట్టుకోండి. ఈభిక్షల నన్నిటిని సహజంగా అనుభవిస్తా. వాని యానిష్టత త్యాన్ని సహించలేకుండావున్నా. నేను మీగృహంలో వారంతోజాలన్నా. వామ్మవయంలోని చోరకలు ఆ భగవంతునిలే తెలియాలి. మీతో మాట్లాడతలండా. నా అపరాధాలను క్షమించలేకుంటుందామనుకున్నా. వాని మీద కావడమూచే రాజామారం పరుగలే చారు. అందువల్ల వాని ననుయంతోగలేదు. రెండు ధూమలకేర వియంట్లో వారందరూ విడిచిచే చారు. అసమయాన నేను మీగృహంలోనికెప్పుడుగన్ను వంచుకుని కొన్నింటలవరకు నిలబడివుండేదాన్ని. మీరు చోరకవ్యాయమెవా కన్ను తియ్యచేసారు కాయ. ఇది మీరెగిరివెయింతు. అప్పుటి నానుకో దుఃఖం బహుళమింతు అగ్ధంకాదు. వాన్నిఅగ్ధం చేసు నుజేచారు నాతోటి అగ్ధమిదే. నాన్నీ హిరురాగ్రద రల్ల ప్రభువుకాతీ విలకపు కేరలుమిది నేను ముఖాల వ్యక్తాన్ని కల్పించుకున్నా. కాన్ని సప్తపరిచారు మీరు నిర్ణయతో.

మీరే కాక అధికారంలేదా? నేరపుణ్య శిక్షించడానికి కోర్టుకుదా దోషానికి అధికారాన్ని కల్పిస్తుంది. పాపాన్ని అడుగుతుంది. నేరపుణ్యం చెప్పేవంతులంటుంది. కాని వాళ్ళివి అడగలేదు మీరు. వాళ్ళిప్పుడానులేస్తే ముందుకాగ్రతగా తొలిగేదాన్ని. పాపాల మీదపడి క్షమాదానపడిగేదాన్ని. మీరు క్రోధంగా వుండడానికి కారణం వాళ్ళివి తెలియదని పోట్లుతేలుతుంది చెపుతున్నాను. మీరు మీభార్యతో చూడవలంబిన నుజాలు వాళ్ళి లేకపోవచ్చు. వాను యింగ్లీషురాడు. ఇంగ్లీషు అధికారవ్యవహారాలు వాను తెలియవు. ఇంగ్లీషు అటలుకుదా వాను అడకుచేతగాదు. ఇంకా యెన్నో లోపాలు వాళ్ళివుండవచ్చు. మీకుతగిన భార్యను కానని నేను పోషిస్తుంటున్నా. మీరు వాకంటే చూడవలసి, నుజులసి, తెలియకభార్య కంటే వుండవలసింది. కాని ప్యామి, శిశు అవరాధాలను కాని లోపాలునుగాదు. మీరు చెప్పినదిధంగా నడుస్తూ. మీరు నన్ను ప్రేమించండి. ఆరేవ్యార నేను వాళ్ళి పాలును యెంతోవ్వగ వూర్చిచేసికో గలిగిది మీకే తెలుస్తుంది. మీరే పేరుకలూక్షం వామూపాన్ని ప్రవీక్షం గాను, వామూపి గ్రిహంగాను, వా అనుష్ఠాన్ని బలవంతుదాలనుగాను చేసివేస్తుంది. దానితో వూర్చిగా మూలీతాను నేను.

ప్యామి మీరు కోపించే దవరాన్ని ఆలోచించు నున్నారా? మీపాపాల మీదపడి క్షమాదానపడిగే వాక అబలును. పశ్చిమవ్యాంతులను మీజాని. మీ కోపాన్ని సహించకలదా? వామూరచుం వాళ్ళి దుర్బలమైంది. నన్ను యెద్దించితే మీకు పశ్చాత్తాపం కంటే చేరేలాధింతుగడు. ఆక్రోధాన్నికలముకలె నన్నుధిష్ఠించేది వేస్తుంది. వామూరచుం మీకుతో రేపక్షాన మరణించడానికి తయారు నేను. నీవలం మీఅప్రేమాలు దీనికి. వామూరచుంబట్టి మీకుదిత్రాంతిగిగిలే నేనవార్థం గానన్ను మీపాపాలమీద సమర్థించుమంటా. వాళ్ళి నంద దుష్టజాలున్నపుటికి వాక నుజుంబూదావుంది.

మీరు నేను చేయకలిగినద రందోస్త్రీ చేయలేదని చెప్పుగలను. మీరు విద్యాంతులు, పురావంతులు, మనోజ్ఞానికులు. మీయెదుట నిలబడి నయావిశ్వా అడుగుతూవుంది మీరాని. దాన్ని మీర్యాగంనుండి తిన్ని వెళ్ళగొడతారా?

మీ అపరాధిని,
కుసుమం.

ఆవు న్నందనదనగానే వాకరం గనుర్చిదింది. ఏస్త్రీఅయినా యెంతగా మోడ్చుమీ తనధిర్వకు పొగడదం వాను అనవ్యాయనిపించింది. పురుషుడు తన భార్యతో వుదాసినంగావుంటే స్త్రీయ్యారం అతిన్ని యెందుకు నిర్లక్ష్యభారంతో చూడకలదా? వివాహం స్త్రీని తనవాసిగా చేసేదని తలుస్తాడు దుష్టుడు. ఆ అబలును యెన్ని అత్యాచారాలపాలుకేసివా అరని చేతిని యెవరూ పట్టకోకలరు. ఏమి అనకుతుంద అవలేదు. పురుషుడు వాలుగ్లడు వివాహంబూడ చేసుకోవచ్చు. తాను సంబంధంబిదితన భార్యనుకూడ కళారంగాకావించవచ్చు. స్త్రీనుల మర్యాదయొక్క బంధవాల్లో కల్లుబడివుండని, యెమ్మదానదంకంటే వేరేంపాయించేదని పురుషునికి తెలుసు. మదిమూటలకు వొకమూటైనా స్త్రీయెదుట చెప్పగలదే ధయంవుంటే అగిది! మర్యాదంచేయడానికి పాపించివుండదు. పాపం స్త్రీయెంతో వితకురాలు. నేనే కుసుమమైతే అనిర్దయకు చేదికల్లు నిర్దయమూపించేవాణ్ణి. కష్టాల పాలుచేసివాణ్ణి. సమాజం నవ్వుకుందనేధిక్షం వాకుం దేదగాదు. అబలుమీదబుగే అత్యాచారాలుచూచి కూడ యేమి అనలేది. వివాహం యెద్దినా, పశ్చిమా వాను లెఖగావుండేగాదు. ఏ అభాగ్యయినదమూరా! మిమ్ముగట్ట త్రాట్ల మీరే తప్పునుంటున్నారని మీరు తెలియదండేదు. పురుషుడు ప్రణయభందారంతో భార్యా తిల్లిదండ్రులకు, పోదరిపోదరులకు, స్నేహితు రాండ్రను కంటోచుపెట్టవలసిన వివాసివి. ఆ అమృత

లేనిదాడు శ్రీ కృష్ణదేవరాయుని యెట్లాసంతోష పట్టాలను? కావలసిన పంజామం అయిపోతుంది. అలలక్కరికికొంది మఱియుంది. భర్తన్నుకోని పొంది లేన శబ్దపథలం తెలిసిందని తెలుస్తుంది శ్రీ. ఆ ప్రేమను ఆధారంచేసుకుని తామసొందే కష్టాలను పోసి సంతోషంతో అనుభవించుకుంటుంది. పురుషుని న్యాయంతో ప్రేమవ్యవస్థనుకుంటు ప్రవేశించినపుడు శ్రీరాజా శ్రీరాజ ఆకాశలలాలు నియంత్రేపను యం తానయింతును. పాదువులలో ఆమృతాన్ని గొడ్డలితో నరికి నిర్దయ దేవకుంటాడు? నేను రెండోపుట్టరం తమవప్రారంభించా.

సు

రెండోపుట్టరం

వాటివనధనమా,

నేను రెండువారాలవరకు మీజబాయితు ప్రతి క్షింది యిదివం మరల మిమ్ము కష్టపెట్టవలండా. నేనాపుట్టరం ప్రాసేవమయాన మీరు వాట రిష్టక జబాయి యిస్తానని నామృదయం సాక్ష్యమిచ్చింది. అకటమిదధంగా ఆకపెట్టుకునివున్నా. అవకాశం లేకగాని అన్యధులుగావుండిగాని నాపుట్టరానికి జబాయి ప్రాసేయించేదని తెలుస్తున్నా. భగవంతుని దయవల్ల మీరు అన్యధులు నాకుండురుగాక. ఎవర్ని ఆదగనం? తమవారంతోనే నా మృదయంకంపించి పోతువుంది. మీరు ప్రపమ్ములుగా ఆలోగ్యవంతు లుగా వుండాలని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నా. మీరు నాపుట్టరానికి జబాయి ప్రాయశ్చోయివానరే. యేడ్చి పూనికుంటా. మీరే నా కైవస్యకూపులు. మీకు కష్టంకలిగినపుడు నాకు పుట్టరంప్రాయండి. యెవరికైవాటినుకుని మీవద్దకవస్తా. నుర్యావనీకు లను బోదివుండడం నాకు కష్టంగావుంది. అస్థితిలో గూడ నావీవను మీరు కోరకత్తే నావీవలండాని అమూల్యవస్తువును మీరు లాక్కుంటున్నారనితెలుస్తా. రికదానికి యింత గంజో, అంబళో, కట్టుకోవడానికి

యేమొద్దగుద్దో యివ్వమని అడుగుతున్నా. ఇంకా నేరయవ్వమని కష్టపెట్టును. పూరివివర్తులలోగూడ మీతోవుండి సంతోషంగా నాలంగుంపుతా. నాకు ఆధునదాలకోరికగాని, మేదల్లోనివనిందే కోరిక గాని, భవోపార్జన కోరికగాని, పట్టణాలమీదో కోరికగాని లేదు. నాజీవనోద్దేశ్యం మీవీవ నేయ దమే. ఇదేదానిదేయం.

నాశ్రీవవంచంలో కేరతిలు, గురువులు, కావలిలు యెవరూ లేరు. నా దేవతలు, నా గురువులు, నా రాజులు మీరే. మీను మీపాదాలనుండి వన్నుత్రోసి నేయవద్దు. నేను నీవాపుడుల్ని కష్టవల్లనేద్యాన్ని నాపమితులో భద్రపరచుకుని మీ నేవనీయదానికి వచ్చా నా యీనైదేద్యాన్ని పుప్పల్ని మీపాదాల మీద వుంచనివ్వండి. పూజదేయడం వుపాదకునివని. దేవత అప్రాణులు స్వీకరించిరా, స్వీకరించకపోయినా ఆలసించడం అతిని ధర్మంకాదు.

నాకోమకుటమా, నాయప్పటిదక మీకు తెలి యదు. తెలిస్తే యింతవిద్యలుగా ప్రవర్తించు, మీరు పురుషులు. మీవ్యావయంలో దయ, సానుభూతి, పురారతలున్ను. మీరు నావంటికుచ్చవస్తువును కోధంగా చూస్తారని నేనుకమ్మును. నేను దయా పాత్రురాలను. మీరు నూర్యులు; నేను అణువును, మీరు అగ్ని; నేను గ్రుణాన్ని, మీరు రాజులు; నేను భిక్షుకురాలి. కోధం సమానులమీద చూపిం చాలి. నేను ముక్తాభాషాతాన్ని యేవిధంగా సహించడం? మీవీవను నేను అర్హురాలనుగాదని తెలిందిలే మీరు నాకు వివర్తిగిన్నెను యివ్వండి. అన్యతంగా భావించి నేతాలకద్దుకుని త్రోగివస్తా. నామరణంవల్ల మీరు నిశ్చింతమై చారితే సంతోషం చాలునాకు. నేను మీదాన్ని. ఎల్లప్పుడూ మీదాన్నిగా వుంటా. ఈ జీవితంలోనేగాదు. అనంతవరకు. ఇదే నాకోరిక.

అభిగని,

కుసుమ,

ఈపుత్తరం చదవగానే నాకు నీకుతుమీద కోపం వచ్చింది. అలాడితమీద అసహ్యమేసింది. నీవు శ్రీనివాస కుమార్ ప్రభుత్వ అధికారం పురుషుని నీవీద అన్నివిధాల అధికారంవుంది. కాని ప్రభుత్వ మీద హస్తాంతరం. శ్రీనివాస అధికారం, కవిత్వ కొంతం వుండాలి. పురుషుడు శ్రీనివాస వాస్తవికత శ్రీనివాస అతన్ని లక్ష్య చేయకూడదు. మనం శ్రీనివాస ధర్మశాస్త్రాలపాఠం చేసి వారి ఆత్మసమ్మానాన్ని, ఆత్మవిశ్వాసాన్ని అంతమొందించాం. పురుషుడు శ్రీనివాస అశ్రయించుకుని వుండవచ్చు శ్రీనివాస దేవుని అశ్రయించుకుని వుండాలి? ధర్మ పంతుడు పురుషునియిచ్చిన చేతులు శ్రీనివాస లేవా? పురుషులు తెలివైనవారైతే శ్రీనివాస అవధులా? పురుషులకు కండ్లు నెత్తిమీదికి రావడానికి కారణం ఈమనితే. పురుషులకుకోపించితే శ్రీనివాస ప్రళయం కంఠించిందనే రెండువారి. నీకుమీద దయాపాత్రురాలు. నీకుమీద కోపాధ్యక్షాన్ని గౌరవించని ఆమెధర్మ దయాపాత్రుడు. ఆతను యివ్వలేదేనా కాలుగడుపుతూ వుండవచ్చునని నాకు సందేహం.

ఇతే, మూడోపుత్తరం తెలిచాను.

మూడవపుత్తరం

ప్రియతమా,

నాకీదరం నిరుదేశ్యమని గోస్తావుంది. చూచే నాడు, నీకునేనాడు లేనప్పుడు పుష్కలమిడింది లాభం? నాది ధూమిమీదపడి కాళ్లతో త్రొక్కుతాడ నాదికా? నేను మిగిలినాలో నెలకొంటుంది కండ్లపర్యాయంవచ్చు. మామగారి నన్నిక్కడకు పంపించారు. ఇన్నిదినాలకు వోపర్యాయమైనా మీరు నాకు వర్తనం యివ్వలేదు. ప్రతిదినం మీరు గృహంలోనికి కనీసం యిరవైపర్యాయాలైనావచ్చి మీవాటితో నవ్వుతూ మాట్లాడుతూ వుండేవారు.

కాని మీరు నావద్దకు రానూడదని వ్యూహమే నున్నారు. అనేకపర్యాయాలు నిలవడంనాను. అనేక పర్యాయాలు సిగ్గువదలి మిగిలిపోతే వచ్చాను. కాని నానపు కన్నులమీదా మూడలేదు. ఇంత వ్యూహం మీకులువుంటారని తెలుస్తూనే ఉండలేదు. నేను ప్రేమించడానికి, నమ్మడానికి, నేననేయడానికి యోగ్యురాలను నాకపోవచ్చు. కానియింక యోగ్యురాలనుగానా? నేనానినం యింత ప్రయోజనమే మీ కోరకు నులతోనామాన్లు తెలుసుకోవాలి? మీరు నాటిని చేతో ముట్టినామట్టలేదు. మీరు నాయందు అంతవై ఖచ్చితపుడు నేనుకీంది ప్రయోజనమేమిటో నాకే తెలియకలేదు. అవరాధం చెప్పకుండా కనీ నున్నాను. ఇది మిగిలినామీదగానా? ఇదేమిటి? నేను మానంలో వదిలినాలో మీయింట్లో ఇంచే కాను. ఆసంగతి మీకుమీదగానా? నేను వదల లేనంత బలమీదరావలై పోయాను. నేనాల్లా తోలితేదు. ఇతే, మీయింట్లోవచ్చివట్టు కష్టపెట్టి యెప్పించండి. ఒకరినం యిలాంటికి అంతంవుంటుంది. ఇప్పుడు అన్ని ఆకలి ముక్కువుమీదనే నిర్భరమై వున్నా. నామగిలినా ద్రవిణులద పంపించుకో గంట వచ్చేదని, కన్నీటినిండువు వోలైనా రావలసిన నేను అనుకుంటున్నా. ఇది మీకోసంగాదు. నాకోసం గ్యం. క్రిందటివట్టులో యేకో పాపంచేసివుంటా. మీ మామగారి నేను మమ్మ ప్రేమించకుండా వుండే కత్తి నాలోలేదు. వృక్షంమాదిరి లత నిలబడివుంటుం రా? వృక్షానికి యేమి ఆధారం అవసరంలేదు. ఆకలిలకు యెక్కడినుండి వస్తుంది? అది వృక్షాన్ని పెనవేసుకుంటున్న పుట్టింపబడినది. రాన్ని వృక్షం నుండి వేరుచేస్తే యెండిపోతుంది. పల్లవాకారమైన నాకీదరం కేంద్రం మీరు. నేను చూరాన్ని, కాని చారం మీరు. ఆ చారపు ప్రత్యేకపుష్పం అనారాన్ని ఆధారంచేసుకుని వుంది. ఆ చారంలేనిది చారపు పుష్పాలు విడిపోయి ధూళిలో మిగిలిపోతై.

నాకు 'శిశి' అనే స్నేహితురాలు వుంది. ఈ సంవత్సరం ఆమెకు వివాహమైంది. ఆమె భర్త ఆత్మ గారింటికి వచ్చినపుడు శిశి చాలా భూమిమీద నిలవవు. ప్రతిదినం ఆ శిశి పర్యాయాలు శృంగారాన్ని మారుస్తూవుంటుంది. యువకులం విడిసివింటుంది. తనకులాసాన్ని ఆపుకోలేదు. మాతోటి అభాగినుల మీద ఆవులాసాన్ని పెడజల్లుకూపుంటుంది. నన్ను శిశి వచ్చి కొంగరించుకొన్నప్పుడు నేను బాల్కనీ వ్యా దాలవద్దంబోతడిది ముద్దపోకూపుంటాను. అదంతకు తిక్తమ అనురాగంబో మర్చితి వుంటారు. ఆ అఖండ ప్రేమకృతానికి ప్రపంచంలోని యేవన్నులు పోటి? ప్రేమ యెల్లకాలం పోకేమాదిరి వుండదని నాకు తెలుసు. తీవ్రవనితలు, దురాశలు వారిమీద తమ వశంజేసుకుంటుంటుంది. కాని యీమధురస్పృహలు చాలు నన్ను భవంతికి ఆంధ్రంవరకు పారికి సహాయంచేస్తూనే వుంటుంది. తనభర్త స్వగృహాని కేగినపుడు శిశి తక్కిదిక్కి యేడుస్తూవుంటుంది. ఆసమయాన నా మౌనయం గడ్డమై పోతూవుంటుంది. భగ్గదగ్గర నుండి వుత్తరంగాగానే ఆమెకు గొప్పవిధి పోగినట్లు వుంటుంది. శిశి యేడుస్తూ, విభలతల్లూనూ పోక పోవడంవుంది. పోక రహంవుంది. త్యగరహితమూ వివ్యతిరహితమూ కూడివున్న శిశి సేత్రప్రతులు. విరాళోనూ, దుఃఖంతోనూ కూడివున్న నా ఆశ్రువులు. ఆమె బ్యాటలంతా ప్రతీక్షావులాసాలున్నాయి. వాచ్యానిలంతా వీడకా నిరాశలున్నాయి. ఆమె మామలలో అధికారమవలెవున్నాయి. నామామలలో భగ్గరహితమవుతున్నాయి.

ఈ క్షరం పెద్దదాటుంది. కాని నామనస్సులోని భారం తగ్గడంలేదు. భయంకరమైన రేంజెలు కాన్తున్నాయి. రెండ్రెగారు నన్ను 'మమూ' తీసుకువెళ్ళి ప్రయత్నంలో వున్నారు. నాదర్శితవల్ల అయినకాటి క్షయ అని సంజేహంగావుంది. నాకు మమూకాదు

స్వగృహాద సగంత్ సమానమనితెలియదు రెండ్రెగారికి.

అభాగిని,
కుసుమ.

నాల్గవ ప్రకరం

నాపాపాల తేజసా,

నిన్న మమూమీనుండి తిరిగివచ్చాను. ఆలోచనాన్ని చేపూర్వ మంద్విజ్ఞమని అంబరాలంటారు. కావచ్చు. నేనొకరిమంటూ వాగిది తవలిపోలేదు. భగ్గహృదయలకు ప్రపంచమంతా కౌశ్యం. నేను రాత్రి పోకుందివిస్తూందూకాను. చెప్పిప్రయోజనం? మృత్యువంటి యిష్టతీసికొనడా భయంచేస్తూవుంది. ఆకాశంధవాన నాచీతిలాన్ని అంధించివేసింది. తీసికోకానవచ్చారంవద్దకుపోయి చానిలో పీకారు చేయకుండా తిరిగిపోవడం ఎంతదుఃఖదాయకం? ఆవుత్యానవసంతా యంత సౌరభంవుంది. యంత అవదంవుంది. నాకాచ్యారమే మాయబడివుంటుంది. ఆవుత్యానవసంతా వివారించి అవదం బొందవలెనని అనేక కోరికలతోనూ, అనేకప్రయత్నాలతోనూ బయలుదేరా. కాని నేను ఆవుత్యానవసంతాపానికి చేరగానే చ్యారం మాయబడినది.

నేను మరణించినతర్వాత నాకవమీద రెండు గొప్పకల్పించువులైనా వదుల్తారా? ఈమాత్రం ప్రధానత చూపించలేయా? మరణించేవారి అవరాధాన్ని అందరూ క్షమిస్తారు. మారునాడా నన్ను క్షమించండి. వచ్చి నాకాచాన్ని పూనంచేయించి నామఖాన గుండుమపట్టు పెట్టండి. నాచేతులకు గాలిబోడిగి గంగాలలు పోట్లపోయింది. నాలుగైదుఅడుగులు నాకాచాన్ని మాయండి. దానిలో నాఆత్మ సంతృప్తికెంది మిమ్ము ఆకీర్త్యంవుంది. భగవంతునిదర్శనంలో మాయ కాన్ని గానంచేస్తానని వాగ్దానం చేస్తున్నా. ఇదికూడా

అలభ్యమేనా? ఆ శిష్టాచారంలో తాద్యులన్నిటి నుండి విముక్తుడవాలి. ఈమాత్రం చేస్తారని నాకు విశ్వాసంలేదు. యంత్రంలోనుగా నురలేస్తాను? ఎంతవంటోమీదగా మృత్యువును స్యాగరివిస్తాను? కాని మీకు ఆత్యామం చేయకు. నామరణవాదమనగానే మీరుపచ్చి నాశోకమృత్యువునకు పోక్షణం ముఖిస్తారని నేను యెరుగుదును. నేనా శుభావరాన్ని నా జీవితంలో యాదగలుగుతానా?

నీరే, నేనో ప్రకృతి అడుగునానా? కోపవలనను. సాధ్యం యంతోకీ భాగ్యవతి అక్షమించుకుందా? అట్లాబరిగివు పీ ధవ్యవారాలు. కొంచెం ఆమె ద్వితాన్ని నాకుమిపా. నేనాద్వితాన్ని పూజించి పాదాలమీద తలవ్వుంచుతా. నేను పంతోమీపట్ల నేనిజీవితవల్ల నన్నుపాదంపొందిన ఆసాభాగ్యవతి పాదాలకడికి అరిటిని పాపంచేస్తా. ఆమెతో మీరు ముఖంగాపొందవలసి నాహృదయవ్య. అవశోక్షంగా గాకపోయినా, పోక్షరూపంగానైనా ఆ జీవిత యోగిని నేనిచేయగలిగా మీకు వుపయోగించానని అనుకుంటా. ఆమె శుభవాసుం, గ్రామం తెలియ పర్చండి. ఆమెవద్దనున్న “తేనీ, నాధర్మం నీవుక్రమీ కవు. కాబట్టి నేను పిరుదాసిని. నీపాదాలవద్ద శరణ మివ్వు. నేను పుష్పాలతో నీశయ్యను అలంకరిస్తా. నీపాదటి మత్యాలతో నింపుతా.” అని ప్రార్థిస్తా. ఇట్లే జీవనపాథనమానుంది. నాకు యార్ద్యకలుగుతుం దనిమాత్రం తెలవవలదు. ఎవరైనా నావస్తువును లాస్సున్నప్పుడే నాకు యార్ద్యకలుగుతుంది. ఆ పక్షపు నాదని తెలంచేభాగ్యం లేనప్పుడు దానికొరకు యెరిచుకుయార్ద్య?

ఇంకా చాలా గ్రామవలసివుంటే. కాని దాక్కురు గారు పర్చారు. అనున నా హృదయపరితాపాన్ని క్షయ అనుకుంటున్నాడు పాపం.

చుఖంతో పీడింపబడుతున్న దుసుమ.

నాకు యార్ద్యక చేతున్నది ఆ రెండు పుత్ర రాలు. నేను ఆమెహీనుణ్ణి. భావుకత నాలో లేనే లేదు. కాని యీ పుత్రురలు వన్న వ్యాపకవరి ఏను. పోకపోట నిజంగానే నీరాలు అక్షుతూరిత మున్నె. తల్లిదండ్రులు తమ గ్రామాల్ని సమాజం యవ్వదానికీ నీర్లంగావున్న బాలికవిహారం జరిగిన తర్వాత యావధిగా నివదగ్గర్లరావవలె రయంత జీవనతో గూడిన విషయం. ఇటువంటి నైవాహిక మగ్గుటవలె చాలా తక్కువుగా నుగురివవదలూ పండితుండేను. శ్రీ పురుషుల అధికారం పమానం కానిది నిర్ణయం యటువంటి అపూతాలు అనుగురూపే వుంటే. దుర్బలులను శిక్షించడం మానవల్యభావం. కదిచేసేక్కము గూది మారంగా పొరిపోతారు. కర వనిమిక్కిమీద విసేదంకొరకు రాళ్లు యవ్వుతారు నిల్లులు. నీ నాళ్లు పోకేలేనేవారైతే పోట్లాడు కోరు. కానివారిలో పోకర్ని ప్రత్యోగిగాను, రెండవ దానిని అతని అధీవలలోని వారిగుగానచేసి యాడు. ప్రత్యోగి నాకరుమీద దత్తా చూయిస్తాడు. ముఖ మయిచాంపత్యపు పునాది అధికారసమావేశ్యాదే ఆధారవడివుంటుంది. ఈ వైపన్యంలో ప్రేమవుం టుందని తెలంపకు నేను. యజమాని పశువుమీద మానించే ప్రేమనే మన విని దినం పురుషుల్లా నెవ్వ నుకే ప్రేమ. పశువు తల వంచుకుని పని చేసినంత కాలం యజమాని గడ్డివడిలి పెడతాడు. శరీరాన్ని శుభ్రపరచి ఆ భూషణాల్నిమీద అలంకరిస్తాడు. పశువు తనపనిలో మంచంగావుండి మెదవంచినప్పుడు యజమాని కొరడాదెట్టి దాని నీవుమీద పడుతుంది, దిన్నిప్రేమ అనరు.

అయినోపుత్రం విస్తా.

అయినదన పుత్రరం

నే నమకున్నప్రకారం నెనుకటి పుత్రరానికీమీద మీరు జవాబు గ్రాయలేదు. నన్ను వదిలివెట్టి సంక

పురుషునివారుని దీనిలో శేరిపోయినది. పురుషుని శ్రీ కావ్యపద్యతో నమానం. శ్రీ పురుషుడు దేవ ముఖ్యుడు. దేవతకంటెనూచా గొప్పవాడు. విదేశం వుదయించినప్పటినుండి పదిని కల్పించుకుంటూనే వుంటుంది శ్రీ. నేను చేసింది అదే. నేను బామ్మ బాటలాడుతున్న సమయాన మీరు బామ్మరూపంలో నా మనోదేశంలో ప్రవేశించారు. మీ పాదాలను వక్రము. పోరాలలో, పుష్పాలలో, సైత్యదండలో మిమ్ము సర్వీరించా. కొన్ని దినాలనివ్వాలే కథలు వివరంలాను, చదవడంలాను, నాకు కనిపిస్తూ వుంది వుండేది. అప్పుడు మీరు కథావాణ్యరూపంలో మా యింటికి వచ్చేవారు. నేను నా మృదయంలో స్థానంయిచ్చి మీకు పాత్రకాలంనుండి మీరు యే దేశాధిపతిగా నా మృదయంలో చూపుతున్నారు. ఆధావళు నా ఆంధ్రపుట పునాదివరకు పోయింది. నా ఆస్థిత్యపు గొప్పతనం అయితే ఆ భావవలచేత నుద్యమిస్తోంది. నాటిని మృదయంనుండి తీసివేయడం సహజం కాదు. నాటిలో నా దేవసంపదములు విలువైన విడిపోయాయి. అదే మీ కోరికతో ఆధిపతిగానే అవతరించుకుంది. నేను మీ పేదలో యేదైనా చేయడానికి సిద్ధం. మీ పేదలో నేను వాగ్దానం గావడమే నా దీనికోర్కె. నేను అజ్ఞానంలోచా అను పరిత్యజించా. ఆత్మమమ్మనాన్ని పాదాలలో ప్రోద్బుదేనా, కాని మీరు కమ్మ స్వీకరించ దలంచలేదు. వివరంగాను, మీలోను మేలినా లేదు. మీరింత కోరికను గావడానికి కారణం నీ పేదనా తప్ప చేసివుండాలి. మీరు నాన్ని నాలుగమీదకు తెచ్చుకోవడంకూడ వుచితం కాదు. నేను ఆ నిష్ఠా నాన్ని పై యేదిగ వుంటే నేనా సహించడానికి తయారావున్నా. మీరేమిటో వివరమిచ్చుకు నీకును ప్రాగ్దానంలోనుంచి విలంబంవుందను. కాని విచిత్రం విధిగది శ్రీ పురుషునివానియితే సత్యాన్ని తాత్పర్యం నీచాన్ని కాదు నుదాని. పురుషుని శ్రీ సహ

చారిణిగాను, ఆధానిగాను తెలుస్తూవుండేదాన్ని. కాని యిప్పుడు తెలుసుకున్నా. కొన్ని దినాలక్రింద పాత్ర పోకపుస్తకం చదివాను. కానిలో పూర్వం శ్రీ పురుషుని పనువులలోని సంపత్తి అనివుంది. పురుషుని శ్రీని అప్పుడానిగాని, తాత్పర్యమేదానిగాని చందడానికి కాని అధికారంవుండేది. వరుసకునూనాను సకమ్యులైనప్పటి కన్యకు యెక్కువనిపించును. చిహ్న పాత్రలచానమవుండేది కన్యతోగూడ కమ్మ భావ్యం, పనువులనుగూడ నీకునుగూడేదాను. కన్యకు తనయింటికి నీకునుకల్గి కాళ్లకు తీసివేరినదియి యింటిలో వుండే నాను. శ్రీ తన ఆత్మనిమ్మనాన్ని పోగొట్టుకొనడం కోరని పురుషుడు దేవతయని పురిచేతం యిస్తూవుండే వాడు. అదేతేలసంవత్సరాలు కనబడగా పురుషుని భావాల్లో పరివర్తనమీకాలేదు. పురాతన ఆచారాలన్నీ వికృతం గాగాని, సంస్కరణమీదగాగాని యీ నాటివున్నాయి. ఆలేఖకుడు శ్రీ సమాజదేశమి యేత మందరిగా నిరూపించినది ఈ సమం నాకర్థమైంది.

మిమ్ము నాపుర్రాలను నాకు దిద్దివంచవలసిందని నేను సమయంగా ప్రార్థిస్తున్నా. అంతకు పూర్వం మానయితే. మీరిచ్చిన వస్త్రాధిగతాలు నాకు పుత యోగవడవు. నాటిని నాకున్న పుత్రులతో వదానినీకుడ అధికారంలేదు. మీయిద్దరంద్వివపుకు తెప్పించుకోవచ్చు. నాటిని నేను పోకకెల్లా అట్టి చేరుగా వుంచా. నాటినివదలించ బానిలో చేపుంచి. నీకు కోంటే. ఈనాడుండి నానోరనిలోగాని, నాకలంలో గాని చేసిరిగి మన మెండుమిగి. నేను మీకు విశ్వాస పూరిత చేస్తున్నానని పోకకలను నేనా తెలుచుకుంటే. నేను యీయింటిలోనే కృతించివుంది మరణించా, మీరూడ నాకు యేమాత్రం కన్యమవుండను. భర్త లాన్ని కన్యకు నేను పోషించబడిన జల వాయువు యొక్క మూలకత్వం. ఈనాడుకన్యమనుకుడ అమూల తత్వాన్ని నామృదయంనుండి తీసివేయలేవు. మీరు యొక్కవవుండినా వికలంగావుండమని భగవంతునికి

విన్నవించుకుంటున్నాడు. తన కొరకు, తన మాతాపితల కొరకు, తన భర్త కొరకు వారీశీవనం అధ్యయని ఈ చివరిలో అన్నిటికంటే గొప్ప అనుభవం వాటికలిగింది. మాతాపితల గృహంలో గాని, భర్త గృహంలో గాని శ్రీ గౌరవంలేదు. మాయిల్లు శోకాగ్ధమైంది. అక్కయేడున్నావుంది, వాయన యేడున్నావున్నాడు. పటులంలోనివారంతా యేడున్నావున్నాడు. వాళ్ళు కన్నీటితో ఆనాటి యెంతో కుశోజీవన కలుగుతూవుంది. ఒకవేళ వారు యీవారికి శ్రీవాళిలో పుట్టకపోతే చాలదానంటే అని కలంచుకుంటూవుందవచ్చు. కాని ప్రపంచమంతా వోకన్నైపులయినా దిమ్మ అమించలేదు. మీరు వాప్రభువులు. మీ పిల్ల విశ్వలమైంది దానికి అపీలుగాని, ఫిర్యాదుగాని లేదు. మంచిది, యాదివంతో యీకాండవకు ప్తి ఇక నేను వా వధిర భగ్నిహృదయంవున్నాం. మీనీవ చేయలేకపోవడం మఱిస్తూన్నా.

అథాగిరి,

కుసుమ.

మ

మూకజేదవధిలో నేనెంతసేపు నూర్చున్నది వాటి తెలియదు. ఇంతలో వచ్చింది “నీవు శ్రీరామకు చదివి యేమి విశ్వయించుకున్నావు?” అని అన్నాడు.

నేను కోకంలో నూడిన మృదలంతో ఈవిధంగా అన్నా—“ఈపు తరాల్లో ఆపరివికాశపుహృదయన్ని వశం చేసుకోలేనవ్వదు వాల్చిర్తరాణ యేమిచిత్తేస్తే ఇంతకంటే కరుణాజేదవలు వావల్లగాదు. ఈపు తరాలకు స్ఫురించని మార్మికభావంలేదు. అవైతావదనం పెళ్లి నుభాముఖిగా వాలుగుంటలు మూట్లాడి అడులు పంగలి తెలుసుకోవడమే వాటంతువువాయం. అరేమ సంతోషపడవైన జవాబుయివ్వకపోతే వాల్చిర్తం అతివిరక్తం యేకం కావలసిందే. వాకు పులికొన్నాని, అతనికి అన్నాంతరక్షణగాని నేపుదు. నుమమ గౌర్య

పాపాపాలు కొవియోదదగిస్తే నీవు ఆమెయివోవచ్చు తూవుండు. నీవెక్కడై మురాచారాదువల్ల యెట్లంటే పంగతులన్నీ తెలియజేస్తా. అతను చరిత్రనీకు దుగా కమించుకున్నాడు.”

వానోటి! వచ్చినవంతావాగా. అతర్వాత ఈ మిదనంభోంచేసి నీదుకువెట్లాం. వదిలదు ఆ గాని వెళ్ళాడు. నేను ముగాదాబాదనీ బయలుదేరా. బ్రోధానేళంలో నీచేదన చెనువని చేస్తానీమనవి భయపడివాడు నవీనుడు. నేను వచ్చిచేప్పినమిదల అతనికి చిత్తకాంతి కలిగింది.

నేను ప్రాంతకాలం ముగాదాబాదనే సరిపించడం మొదలుపెట్టాను. ఆయనవనివిడచులోపున్న వానందీరాం తప్పునిలేంది. బానునోగాని, వారేలోగాని, వాని యెట్లమిగులలోగాని అందరూ అతని ప్రశంసకులే. పొద్దునూకనోకుంది. సాధ్యవమయానికి అతనియిల్లుచేయడంవా. విద్యుతుభావంతోవచ్చి వాపాచాలమొద వోకీగాకు అతను. అది నేను మరచలేదు. అటువంటి వాక్యనుకట్టి, నులిలుట్టి నేను చూడలేదు. నుకలక్షేమాలకునుంచి వాలుగడమూటలు అడిగినతర్వాత యాదిధంగా అన్నా—“నీలో నేను కలవడం సంతోషమైనవిడ అం కాని యేమిఅనిరాధం చేసిందని వసుమతు కోకంగా దండించుకున్నావు? అమె నీని కొన్నిపుర్తరాణుల్రాసింది. నీవు వాటికి అనాల్చినా యివ్వలేదు. రెండుమూడువర్గాయాలు యిక్కడవచ్చినా, అమెతో నీవు మాట్లాడమనూడ మాట్లాడలేదు. అవిస్తోథుగారైన వారికతో యా విధంగా ప్రప రుదచదం అవ్యాయంకామా?”

యేవనుడు అల్లరభావంతో చెప్పాడు—“మీరు యీట్రన్న యెట్లనందావుంటే వానందీది. దీనికి జవాబుయివ్వడం వాకు చాలాకష్టం. వారేవ్వగాదని తెలియజేయడానికి విధిలేక చెప్పవలసివుంటుంది. మీరు వన్న అత్యంతబోధినిని, వ్యాధ్య పరుడనని కలంచవచ్చు. కాని యీదాధంలో ఈవివాహంవల్ల

కాదు ప్రాణంకంటే ప్రీతిమైనదేకాదుకాదు భూమి
కాలేదు. వివాహంచేసుకుని నాకాళ్లకు కడిబురను
కోరికలందరేను. నన్ను నవీనుకు బలవంతపెట్టడందల్లను
నాకు అన్నివిధాల సహాయంచేస్తానని ఆకావాక్యాలు
చెప్పడందల్లను నేను వ్రోస్తూనేన్నా. వివాహంబుగిరి
తర్వాత నావిషయమై ఆలోచించలేదను నన్ను
వస్తుకు తనువుకోవడానికి విదేశం పంపగలిగేవిష
యాన్నిగురించి వ్రాశాను క్షరమైతా వ్రాయులా. నేను
వివాహానికితూర్వమే ఆయనకు నాకోరిక పెట్టడంబా.
కాని నన్ను విరాళుల్లేయడమే ఆయన వుదాత్తమని
తలంచాడు. నాఅక్కలన్నీ మట్టిపాముగవడానికి
కారణం ఆయనమానిషివిష ఆక్రమమే యిదే. యిదే.
వి. పాశ్చాత్య కార్మికులనుంటూ కోర్కెనుపోవడంకంటే
చేత యింటిమీదను.

నేను ఆతనితో "అయితే నీవు నవీనుకు కోరి
కేమిటి? ఇచ్చివుచ్చుకోవడమయితే ఆయననేమి
తప్పుచేయాలి. వివాహం విదేశంపంపే ఖర్చు
ఆయన భరించలేక పోవచ్చు" అని అన్నా.

ఆతను తలవంచుకుని యావిధంగా అన్నాడు—
"అయితే ఆయన వివాహానికితూర్వమే చెప్పాలనింది.
నేను వివాహం చెయ్యమను చేసుకునేవాణ్ణి? ఆయన
పెట్టిన ఖర్చులవల్ల నానేమిలాభంకలిగింది? తండ్రి
వైపులా పదిపన్నెండువేల రూపాయలు బూడిద
పాలైవుంటే. వాటితోపాటు నా అభిలాషలునుచ
బూడిదపాలైతే. నాయకునాటి కొన్ని వేలకంటెమంది.
ఆయన నన్ను విదేశం పంపేదితొలగేడు. నవీనుకు
తలవంచుంటే నన్ను విదేశంపంపలేదా? ఆయనకు
పదిపన్నెండువేలరూపాయలు వాక తక్కులానికు
గావు."

నేను నిశ్చేష్టుడనైతాను. నానోటినుండి ఆవా
యావంగా యామాటలు వైటికేవచ్చినై—"ధీ యా
పాడు ప్రపంచం! యాపాడు హిందూసమాజం! వాక
అబలబీదాన్ని సంకటపెట్టి, ఆమెకొండీని అత్యా

చారాలతోనొడ్డిచేసి తాను వ్రుష్టుతోత్యాగము
పొందగోలే స్వాధీనము లెంచుచూను. విద్యోపా
ర్జనకోరకు విదేశంపోవడం తప్పుగాను. భగవంతుడు
కీర్తియిచ్చివుంటేవచ్చు. కాని భార్యనుత్యంబి, మాను
వైన ఆభారాన్ని వేయడం లజ్జతోనూడినవని. నీవు నీ
పురుషాధ్యంతో పెళ్లినవ్వడే కొనియాడబడకావు.
వోగిన్ని కష్టపెట్టిగాని, నీ ఆత్మపశ్చాత్తాపాన్ని ఆమ్ము
నీనిగాని పెట్టడం వాక పెళ్లడంకాదు." ఈమాటగుని
దృష్టిలో నునుచును మూల్యంలేదు. అమ్మ వేవలం అతని
స్వాధీనస్థితికేర్పడిన పాదపంపాత్రమే! ఇటువంటి
నీరునితో తర్కించడంబాద వర్జం. మాటల్లు అతని
చేతిలో విక్రియంబి. అతనిపాదాలనాడ కలెమ్ము
పొందడంకంటే యింతో పుపాయంలేదు.

తండ్రిబండిలో అగ్రాధిని వృత్తాంతమంతా
నవీనుకేదెప్పాడు. తూర్వతంతా అతనికేదన్నమాట
పడుతుందని అతనినేమి తెలుసుపొంద? అతనికేదెన్నుల
వల్ల కకాలకునాగా పొగకపోయినప్పటికీ, పది
పన్నెండువేలరూపాయలు నులభంగా యివ్వలేనప్ప
టికీ, ఆయననుకు నవీనునితో అవిషయం పూర్వ
రందివుంటే అవకాశం లేదా వాక పుపాయం చేసివుండే
వాడు. అతనికీ నునుచుంటే యింతవ్వనన్నాడు? అతనికీ
యామాట ప్లాపకేలేదు. అందువల్లనే ఈ
సమాచారం చెప్పగానే యావిధంగా అన్నాడు.

"అపెద్దమంది యాకొద్దినదియాన్ని యింత
కాధారంలేకాదు. ఇద్దరువచ్చినపుడు యిద్దరువచ్చిన
నోటికేవల్ల చదువుకోవచ్చునని తుదిను అతనికీ
పుక్తరంబాయ. కానిఖర్చుంతా నేనే పెట్టుకుంటా.
పంపకీరంపాటు నునుచును యేడ్చింది యేడ్చింది
చంపాడు ఆవిధయేడు."

ఇంటిలో దీనివిషయం చెప్పుకునున్నాడు. సంకట
విముక్తికోరకు అనుష్టానం చేయబోయేవిధంగా వాక
తెయ్యియూపాయలచెక్కు నునుచుధ ర్శనర పంపబడ
వోకూవుంది.

“అమ్మా! రూపాయలు పంచవందలదని వాస్తూగారితో చెప్పి, ”అని కనుబొమ్మలుముడిచి వసుమతవల్లతో చెప్పింది.

తల్లి విస్మయంతో వారికై ప్రయోచించింది. “యేమి రూపాయలు? అరూపాయల? పదిలేయేమి? అంతా వానిదే. చిరకానికపోయి చదువుకోవాలని అట్లుచాదికివుంది. మేము పోయేటటువంటి కట్టుకు పోతామా?”

“వాళ్ళైతే అయితే పంపించవద్దని తల్లిగారితో చెప్పి.”

“పంపిలే తప్పియింది?”

“నువ్వీని పట్టుకుపోయి అతని యింటి వాకిలి ముక్తిధవంబడిన బాగా నల్లులూగే వారికొక వాస్తవమే అతడు.”

తల్లి తిరస్కారశీతాలతో చూచింది—“ఏమిమాట అని? ఇన్నిదివాలతర్వాత దారికొచ్చినదేవరను నువ్వీ అరిగించుతావు.”

వసుమతి చిదరిక్తాచెప్పింది—“అటువంటి వేరత అలగడమే మంచిది. ఆస్వాద్యవసుమతితో నేను నిర్వహించలేను. అతనికి రూపాయలుపంపిలే విచిత్రతాది మరణిస్తా. ఇది పరిహాసంగాదు. నేను అటువంటివనివి.

ముఖంకూడ చూడనోరను. తల్లిగారితో చెప్పి, దీని భయమైతే నేనే చెప్పుతా. నేను స్వతంత్రంగావుండ. విశ్వయంతుడన్నా.”

మహాత్త ముఖమంతలం రక్షవర్ణ మవడం తల్లి చూచింది. తల్లి ప్రశ్నలతర్వాత తల్లి చెప్పమనే పోయింది, వివరాలులేకపోయింది.

రండోంపం పంగతంతా వదిలించు వాలో చెప్పాడు. నేను అత్త విస్మయరదకలూ పరుగెత్తుకుంటూపోయి వసుమతి కాగరించుకున్నాను. నేను శ్రీలలో యీ అత్తా భయపానిని చూడనోరున్నా. నామని ములోవున్నదాన్ని చేసియాపించింది వసుమతి. దాన్ని చెప్పడానికి వాడు సాహసంలేదు.

వసుమతి తన భర్తకు వున్న గ్రంగలవానిగాని, అతని మాట యి తిగాని పంచత్సరమైంది. వదిలించు అట్లని అతనిలాడి తిమిమిపాపని చెప్పాడు. కాని వసుమతి అతని పేరుకుడ వివరలయతోలేదు. ఆమెలోని స్వాభావంబువువ్యధిరత వాడు అక్కర్తమాయావుంటుంది.

నిరాశ అవేదనలతో కూడివుండే వసుమతి లేనో పీనయఖం, స్వాభిమాన, స్వాతంత్ర్య లేనప్పటిలో భానిట్లుకూవుంది.

వ్యాస కర్తవ్యము:—ప్రకటింపబడని వ్యాసములు
తపాలచిల్లలు పంపిననేగాని తిరిగి పంపబడవు.
ప్రకటింపబడునట్లయిన ఆ పంగతి వెంటనే
తెలియ జేయబడును.

సంపాదకుడు.

నల్లత్రాచు

కాటుచేసి విషము క్రొక్కెనా

యిత నా విమానికి విరుగుడు లేదు.

నల్ల త్రాచువంటిదే మానవునకు నిరుత్సాహము కలిగించు నీరసము.

త్రాచు విషమునకు తిరుగులేకున్న లేకపోవచ్చు

గాని మానవుని నీరసమునకు—నిస్సత్తునకు

అదృష్టవశాత్తు విరుగుడు వున్నది.

అది అమృత సేవనము.

మానవుని ఆవరించు నిస్సత్తువను పాఠశ్రోలి

ఉష్ణరక్తమును జీవితోత్సాహము నివ్వనది

“అమృత”

కేసరికుటీరం - మద్రాసు

ఏజెంట్లు : శీతారాం జనరల్ స్టోర్స్ - బెజవాడ

ప్రణయాపరాధి

అతఃపాత గౌరవకుంటుంబ బాధిపాతకు
ముదిమిచే గేలుకంటించి పోవుగాని
తనకు లేయాక కుంచిత లాకుచోటు
జీవితక లుట్టివను చిద్ర శిల్పమగును.

లేలేతనగోటి కొనయూలే బూరపూసె
సార్వభౌమ కిరీట మంజరులుగూడ
పిలిచిముద్దిచ్చె వనకభా ప్రియవధూటి
కలసిక్రిడెంజె శిల్ప శృంగారవాటి.

అన్నమనువారి మొగమలే జూయలేదు
వచ్చినది బీదపాదల పంటయయ్యె
గ్రందుమూడగు మూడును గ్రందునగును
బక్కచిక్కిన నిరుపేద పాపమిప్పుడు.

మూడుమాంబులకుఁ గ్రంద ముద్దుబిడ్డ
డగిపిచినవెన్నలై యువనోటిగ
మునులేకుములు దినియెట్లొ గడుపుచున్న
కడుపుమంటకు నిదితోడు పడినదకట.

పరువు మానుగుమీసాల ప్రాయమిప్పుడు
ఇంటినింపను శిష్యులే యెల్లడుగనినఁ
గాలుకడుపంగలేని యీకాలమందుఁ
జేరికట్టనునందిచ్చు శిష్యుడేడి ?

వయసుచెల్లిన తనభార్య జ్వరముపడియె
దనయ యల్లవారింటికి దరలిపోయె
బాపమా ముదివగ్గు బాష్పములరాలి
వైద్యునింటికి మెలమెల్లఁ బయననుయ్యె.

“పందవశతంబు దయసేయ వలయుమీరు
వచ్చుచున్నాడ మీకు నావచ్చినమీయ
నాజ్ఞతోయిన తీర్థమే యడ్డంపడెను
బుట్టిన దినంబునేడు మామోహనునకు”

శ్రీమతి అమ్మ శిట్టి కళకలెయ్యమృగారు

అంచు బలికనప్రాత విద్యార్థిమాట
వీధుమృము డంతఃగా వెదలివచ్చె
బాప మెన్నెన్న విధముల బ్రతిమలాడె
ప్రాణములుదీసె శిష్యుడు పట్టువిడక.

ఇల్లు నగశోతుకొని శిష్యు నింటికిరగె
బెద్దముల్సవమగుచుండఁ బెట్టిలాగుఁ
వచ్చువారును బోయెడి వారునగుచు
తెదలుఁజూచిన తనము క్రిక్కిరిసియుండె.

జరిపరిధ్య క్షధర్మముల్ శాస్త్రుగారు
పానఁగ మాధ్యాహ్న కాలిక భోజనములు
వంటకంటులతో నాల్గు గంటలపుడు
వలచయులుడప్ప మిగిలిన వారుసనిరి.

శాంతియులేమన తనచిత్రకాలలోని
కండలునుజేరి యాసీను లై నయిపుడు
గురువుగారికి శిరోవ కరణములను
నావశ్యుండు వేర్వేరు జోద్యపడగ.

మోహనుని జంకనిచుకొని మురువుతోడ
నచటికరుడెంచె శిష్యుని యనుగుజాయ
బాలగుని కంకమంచు రత్నాలమాల
వ్రేలుచుండెను దెలివాలు వెల్లివిరియ.

అతియకానాక పన్నిదంబును తనకుఁ
బ్రాప్తమైట్టి బహుమతియంచు శిష్యుఁ
డందికొని దానిగురువుల వాస్తమునిడి
మెప్పుకోసము చూపెను ద్రిప్పిత్రిప్పి.

అచటనున్నట్టి పరిచయ లబ్రమంది
గురువులకరంబులో మాల నరయఁగోరి
పుచ్చుకొన్నాడు వరుసగా మెచ్చుకొనుచు
కొక్కొక్కర యేదియో యూహతోడ.

శీ॥ శీ॥ కలగర కాంచనమాల. కలగర మారబ్రహ్మముగారి
 సహధర్మచారిణి. సంగీతసాహిత్యములందు విన్న
 పయనునందే ప్రవీణత సంపాదించినది.

మిస్. ఎస్. కె. మంగళేశ్

కాలికత్ సుప్రసిద్ధ ప్యాపారి మంగళేశ్ కుమార్తె.
 మంగళూరు కళాశాలలో మద్రాసురాజధాని
 యందు ఇంగ్లీషున ప్రథమురాలుగా పరీక్షయై
 ఇంగ్లండువెళ్లి ఆక్స్ ఫర్డ్ విశ్వవిద్యాలయమున
 మాడెండ్లు ఇంగ్లీషున ప్రత్యేక పరిశోధన చేసి తనప్రతి
 భకు మెప్పువడసి తిరిగి భారతదేశమునకు వచ్చిరి.

సంజకంజాయ లట్లన బాలువారి
హేమరసమున మింటిమొలముఁ జేసె
జిత్రశాలాస్థు లంతటిచిరి యొకింత
ప్రొద్దుపోయెను నిండ్లకుఁ జోవలెనని.

చటివిడ్డయు నేడ్వఁగా నాగెనవుడు
'ఈముమా, మాలపిల్లవాఁ డేడ్పుమాను'
సంచుకేడ్పుడు భార్యతోనెను—కాని
యెదటఁబాదిన మాల కప్పింపదాయె.

చకితులై రెల్లరును మహాశ్చర్యపడుచు
నొకరిపై నొక్కరనుమాట మొందుచుండి
రత్నమాల యెచ్చోటను రాలిపడెనా!
యెవరుకొంగలొ! దేవుడే యెరుఁగుగాఁక.

అందఱు పరీక్షనేమునుం చనిరిగాని
ఎట్టకేలకు నట్టులే యేరువడెను
గురువుగా రొక్కరేయుంకఁ గొదురవడిరి
వారిజేబులె పైకుబ్బు వారియుండె.

“భవానీప్రసాద! నేనొప్పుకొనను
నను బరీక్షింప నీవు నందఱుజూలి
చేయవలసిన విధినన్న న్యాయసభకు
నీడ్చి దండింపఁదగినఁ జేయింపుమాయి!”

అనిరి గురువులు విద్యాధరామరేంద్రు
లటఁబరీక్షకు నొప్పుకో కలుకసెంది
యొదిగియు భవాని భక్తితో నూరికుండ
నచటివారలు గురువులే యనిరి దొంగ.

ఎల్లవారలు తమతమ యిండ్లకేగి
రంత మరునాటి యుదయంబునందులేచి
మోహనునితల్లి పొత్తిట్లు పుణకుచుండె
దళతళ తనిమెరసె రత్నాలమాల.

భర్తకునుజూపి పొరపాటు పడితిరి నెను
సరళకుంగేల రత్నాలవరముగాంచి
నిలువునీరయ్యెనట భవానీప్రసాదు
అనపరాధుని దొంగంచు నందఱనిరి.

వారములు పక్షములు నెలలే వత్సరములు
గడిచిపోయెను నొకపుణ్యకాలమందు
గోష్ఠికి తీరజలములఁ గ్రుంకులాడి
నిలిచి తిరిగిమాచెను భవానీప్రసాదు.

బవిరిగడ్డంబు కామాయవస్త్రములును
కపిలజడలును బూదీరేకలు నెలుంగ
గోష్ఠికితీరజలములఁ గ్రుంకులాడ
నరుగుజెంచెను గురువు ప్రత్యక్షమయ్యె.

కంపలంబుడ కాకిగాఁగలఁగిపోయి
శిష్యుడురుగతి గురువులఁ జేరిమొక్కి
విసతులు నతుక మహాభయ విషయమునను
చేసి సాష్టాంగపడెఁ గంటిచెలమలూర.

“నామి! మన్నింపవలెనను బ్రేమతోడ
దొరకె రత్నాలమాల మాచిటుతబిడ్డ
పొత్తిగుడ్డలతోన — మీదిత్రమెంత
అలవటించెనొగద నాడు హా! మహాత్మ!

వెదకివేసాఁలిన మీదు సడనమందు
గ్రామమందున మీజాడ గానరాదు
ఎచటికేగితిరో! యేమొ! యెరుకలేక
శోకబాహులు రాల్పులుఁబాచుచుంటి.”

తనదుశిష్యుని బైకెత్తి విద్యాధరుడు
శిరముమూర్కొని కూర్చుండఁజేసెపలికె

“రండి! యానాటినామాట తిండ్రమగుచు
నినుఁగలఁచెనటంచుఁ గన్నీరుదుడిచి.

కాని దానికీగల దొక్కకారణంబు
అకట! మూనాల్లనుండి మేమలవటిల్ల
తిండి యొక్కింతలేక వస్తుండినాము
అంచు మీతల్లి జ్వరముచే నవయుచుండె.

భక్తిగల శిష్యుడనెడు విశ్వాసమునను
వచ్చినాడను మీయింటి కిచ్చగిలిసి
ఒక్కడనె వందభక్త్యముల మెక్కునవుడు
జ్ఞప్తివచ్చెను మీతల్లి జ్ఞానవతియు.

ఆమెవిడనాడి తిసలేక యక్కటకట!
భక్త్యములు కొన్ని జేబులో బదిలవరచి
తండ్రి! అరువెంచుచున్నాడఁ దత్తరిలుచు
అంతలో రత్నముల దొంగయనిరి నన్ను.

బయటపడునని జేబులో భక్త్యములును
అటఁబరీక్షింప నొప్పుకోనై తినన్ను;
అక్కట! యింటికినేగగా నామెగూడ
మరణశయ్య కలంకారముణియు నయ్యె.

దహనసంస్కారములుచేసి తరలినాడఁ
గీర్థయాత్రలకైనాడె తెగువజేసి
ఇప్పుడీటి నున్నాడ—ఎరిగితివు
నట్లో యీమృత్యుచరితంబు నీచటఁదండ్రి!

అకట! యిన్నాళ్ల కీ ప్రణయావరాధి
కనువులుండగఁ దొలఁగె చౌర్యావనాదు
చాలునీశు నాకు వత్సా"యటంచు
సరిగెనెటకో హుటాహుటి నతనివీడి.

To protect your Children

Zandu
BAL SHOOLARKA

A Special Remedy for Gripes, Flatulence, Acidity etc.

జండు “బాలశూలార్క”

“నిల్లలకు తరచు వచ్చు అజీర్ణము, కడుపు ఉబ్బరము, కడుపుగుట్టు, మలబద్ధము,
వాంతులు, అజీర్ణ విరేచనములు, ఏటికే దివ్యమైన ఔషధము. ధర రు 0.13.0
ఆంధ్రదేశమున జండు ఫార్మాసి ఏజెంట్లువద్ద కొరకును. లేక

Madras Presidency Agents:

డా మోదర్ అండ్ కంపెనీ

78 - చై నాబజారురోడ్డు

::

మదరాసు

బాపట్ల స్త్రీ హితైషిణీమండలి అయిదవ వార్షికోత్సవ సభ

(శ్రీమతి పాలవర్తి సరోజినీదేవి బి. ఏ. గారి అధ్యక్షోపన్యాసము)

సోదరీమణులారా!

ఈసభాధిపత్యము నొసంగి నాయెడల మీరు కనబరచిన అవ్యాజప్రేమకు ప్రప్రథమముననే నేను మీకు నాహృదయపూర్వక నమస్కారములను సమర్పించుచున్నాను. నేను ఇంతదనుక విద్యావ్యాసంగములోనే మునిగియుండుటచే సభాప్రసంగములే నాకు కొత్తలని చెప్పవచ్చును. ఇక సభాధ్యక్షత్వముచుగూర్చి నేను గా నుడువవలసిన పరియేలేదు. అందును, ఇంతకుమున్ను ఈ అధ్యక్షపీఠమును, నాకంటె జ్ఞానమునందును వయస్సునందును, అనుభవమునందును అధిక్తులైనవారే అలంకరించియుండిరి. ఇక్కారణములచే మీఆహ్వానము వచ్చినపుడు నాకు ఒకవిధమైనజంకు కలిగినది. తగనిపదవి అంగీకరించుట అనుచితమని తోచినది. అయినను ఒప్పుకొనక తప్పదని మండలివారు గట్టిగావ్రాయుటచే 'సరే'యనుట తక్కు నాకు ఉపాయాంతరము లేదయ్యెను.

సమాజయుగము

ఈయుగమును పల్వరు పలువిధముల పిలుచుచుందురు. నేను దీనికి సమాజయుగమని పిలుచుట సమంజసమని తలంచుచున్నాను. సంఘము, మండలి, సమితి సభ యనునవి సమాజముయొక్క పర్యాయపద

ములు. సమాజమునే క్లబ్బు, లీగు, అసోసియేషన్, సొసైటీ మొదలగు పదములతో ఇంగ్లీషున వ్యవహరించుచుందురు. ప్రపంచములో నెచ్చటబట్టినను అనేకవిధములయిన సంఘములు గలవు. నేను మనదేశములో ప్రతివగరములోను, ప్రతిపట్టణములోను, ప్రతిగ్రామములోను తుదకు ప్రతికుగ్రామములోగూడ సమాజములుత్పన్నము లగుచున్నవి. సాక్షిభావముయొక్క శక్తిని గుర్తించి ప్రజలు నేడు సమాజములమూలమున తమ అభీష్టములను సాధింప ప్రయత్నించుచున్నారు. ప్రతివ్యక్తిలోను ఎంతయోశక్తి గర్భితమైయున్నది. పదిమంది వ్యక్తులు ఒక్కసంఘముగా గూడినపుడు ఆశక్తి పదిరెట్లు పెరుగును. మార్కెటింగుములో వేడిమిగలదు. లెక్కెంద్రము మూలమున కొన్నికిరణముల నొక్కచో కేంద్రీకరింప జేసినపుడు వస్తువున దహింపచేయగల అగ్ని ఉత్పన్నమగుచున్నది. ఇదియే సమాజములతత్వము. దీనినిగ్రహించియే సాహిత్యము, సంగీతము, తత్త్వశాస్త్రము, శరీరవ్యాయామము మొదలగు నానావిషయములలో అభిమానము గలవారు సంఘముల నేర్పరచుకొని తమ అభిమానవిషయములను వృద్ధిలోనికి తీసికొనిరా ప్రయత్నించుచున్నారు. ఇట్లులే ఒక్కొక్కధర్మమునందు

గాని ఒక్కొక్క సాధనామార్గమునందుగాని అనురాగము గలవారు సమాజములుగ నూడి తమభావముల పెంపొందించుకొనుచున్నారు. నురియు కార్మికులు సభుములుగా నేర్పడి యజమానలతో డిగొని తమ తేమముకొట్టకై ప్రయత్నించుచున్నారు. కర్షకులు సమితులుగాగూడి భూస్వాములతో పోరాడుచున్నారు. భిన్నభిన్న రాజకీయాభిప్రాయములు గలవారు తమ అభిప్రాయానుగుణముగి దేశాభివృద్ధికై పాటుపడుచున్నారు సంస్కర్తలును, సనాతనులును, సంఘములస్థాపించుకొని ఒండ్లరుల బలాబలముల చూచుకొనుచున్నారు. నిరుద్యోగులు సహితము సంఘములనేర్పరచి తమ సమన్యాపరిష్కారమునకై యొత్తిడి జేయుచున్నారు. స్త్రీలు సమాజముల నెలకొల్పి తమ అభ్యుదయమునకై పాటుపడుచున్నారు. సోదరీమణులారా! ఈపురము నందలి నారీలోకములో నణగియున్న శక్తిని విజృంభింపజేయు సదుద్దేశముతో నీమండలిని స్థాపించి యింతకాలమునుండి నడపుకొని వచ్చుచున్న నిర్వాహకులను నేను మనసారా అభినందించుచున్నాను.

నాడు.—నేడు.

పూర్వము పురుషులు, స్త్రీలను ఆట పెన్దువులనుగా భావించుచుండెడివారు. అందు వలననే ఇంగ్లాండు దేశస్థుడగు టెన్నిసను మహాకవీశ్వరుడు "Man is the Hunter Woman is his game," అనా వ్రాసియున్నాడు. పురుషుడు వేటకాడు; స్త్రీ వేటాడ

బడు జంతువు అని అర్థము. సంఘములో స్త్రీకి వ్యక్తిత్వముగాని స్వాతంత్ర్యముగాని నాడు లేదయ్యెను. తమ రక్షణములో నుండవలసినవానిగా నెంచి పురుషులు స్త్రీలకు ఏహక్కులను లేకుండ జేసివైచిరి. అవలంబించిన క్షత్రావిధానమునుబట్టి తమ హక్కులను తామే గుర్తింపజేసి స్థితికి క్రమేణ స్త్రీలను పురుషులు తీసికొనివచ్చిరి. "సస్త్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతి" "స్త్రీబుద్ధిః ప్రళయంకరీ" "నిరాశ్రయా సకోఢంతే పండితా వనితా లతా" యను వాక్యములె ఎటిసానము స్త్రీలు మన దేశమున మున్ను ఆక్రమించియుండిరో బాగుగ వ్యక్తీకరించుచున్నవి. ఇప్పుడిప్పుడు ప్రాండవనారీ లోకము ప్రపంచవస్థితుల లెక్కించి కన్ను తెరిచినది. పాశ్చాత్యదేశములలో సహితము, నాగరికతకు పేరుపొందినట్టి ఇంగ్లాండు దేశములోనూడ నిన్ను మొన్నటిదనుక స్త్రీలకు తగిన స్వాతంత్ర్యము లేదయ్యెను. వోటింగు హక్కును సహితము, స్త్రీలు ఎంత ఆందోళనయోచేసి ఎన్ని ఇడుమలో పడిన పిమ్మటనే సంపాదించుకొన గలిగిరి. సంతకముజేయు సామర్థ్యము కలిగిన మాత్రముననే ఆ హక్కు శ్రమపడకయే ముగలభింపనున్నను ఆఫీసుకువెల్లి ఎవరు వ్రాసి ఇత్తురని మనలో ఎందరమో ఉపేక్ష చేయుచున్నాము. వోటింగుహక్కు చాలా విలువగలది. దేశపరిపాలనావిషయములో మనకు కూడ కొంత ప్రాధాన్యతయు, మన అభిప్రాయములకు కొంతవిలువయు తదనుగుణ

కాపల్ల శ్రీహితైషిణిమండలి అయిదవవార్షికోత్సవసభ

ముగ వసులు జరుగుటయు కలదని నానిని బట్టి స్పష్టము కాగలదు. అట్టి అమూల్యమైన అవకాశము మనము పోగొట్టుకొనడగి నది కాదు. ఆస్తులద్వారా ప్రేంచే జ ఉన్న పుడు వోటర్లు బహుతక్కువగానుండిరి. ఇప్పుడు ఈ విద్యాయోగ్యతవలన మరికొందరు ఓటర్లగుట తటస్థించునని అధికారులూహించిరి. కాని అదియు కల్లయే యగు నేమోయని నాభీతి. దేశనాయకులు ఆందోళనమొనర్చి గడపును పదేపదే మార్పించుచు వచ్చినారు. ఏమిచేసినను ఓటర్లు విరివిగా జేరుటలేదు. మనలో ఉపేక్షాభావము హెచ్చు. హక్కులున్నను వాని నుపయోగించుకొనవలెనన్న ఉత్సాహము తక్కువ. కాని యిందు కెవరిని అనవలసిన పనిలేదు. మన సాంఘికస్థితి ప్రకృతమున నిట్లులున్నది.

శ్రీ సమాజముల ఆవశ్యకత

మన భరతఖండము ఇతిర దేశముల కంటె విద్యలో చాల వెనుకబడియున్నది. జర్మనీ, డెన్మార్కు దేశములలో శ్రీపురుషులలో నూటికి నూరుమంది విద్యావంతులు. జపానులో, పురుషులలో నూటికి 98 మందియు శ్రీలలో 100 కి 96 గురును చదువు వచ్చిన వారై యున్నారు. ఇంగ్లాండులో పురుషులలో 100కి 94 మందియు, శ్రీలలో 100 కి 91 మందియు, అమెరికాలో 100 కి 96 మంది పురుషులును, 94 మంది శ్రీలును విద్యావంతులై యున్నారు. ఇతిర దేశముల స్థితి యిటులుండ మనదేశస్థితి ఎట్లున్నదో గమనింపుడు. మనదేశమున పురుషులలో

100 కి 7 గురును శ్రీలలో 100 కి 1.25 మందియును విద్యనేర్చినవారై యున్నారు. సాధ్యత్య దేశములలో ఒక్కొక్క మనుజునికి సగటున 9 మొదలు 17 రూపాయలవరకు ప్రాథమికవిద్య నిమిత్తమై సెలవగుమండ మనదేశంలో మనుష్యునికి రెండణాలు మాత్రమే వ్యయము గావింపబడుచున్నది. దీనినిబట్టి విద్యావిషయమున ప్రభుత్వము వారెంత యుపేక్షాభావము వహించి యున్నారనుట సువిదితము. ఇక ప్రజలు స్వతంత్రించినడుపు విద్యాసంస్థలన్ననో, దేశ దారిద్రమువలన నీరసస్థితికి పాల్పడుచున్నవి. ఇట్టి సందర్భములో సాధ్యమైనంతవరకు మనమే స్వయంకృషివలననే జ్ఞానముపార్జన మునకు గడంగవలెను. అట్టి ప్రయోజనము ఈమండలివంటి సంస్థలసహాయముననే శీఘ్రముగ సాధ్యము కాగలదని నా అభిప్రాయము.

శ్రీ విద్య

విద్యలేనిది శ్రీలు మానసికముగ గాని శారీరకముగ గాని నైతికముగగాని, ఆధ్యాత్మికముగగాని అభ్యుదయము గాంచజాలరు. దైవకృపవలన శ్రీలకు విద్య ఆవశ్యకమా, కాదాయని చర్చించు దినములంతరించినవి. శ్రీలకెట్టి విద్యావిధానముండవలెను ఎంత వరకు వానికి పురుషులతో బాలుగా సామాన్య విద్య అవసరము అనునవి ప్రకృతము శ్రీ విద్యాభిమానుల నాందోళనపరచు విషయములు. ఈమాట యెట్లున్నను విద్యయన కేవలము చదువుట వ్రాయుటతో పూర్తి

యగు నామమాత్ర విద్యకాదని మనము తెలిసికొనవలెను. జ్ఞానవికాసమే నిజమగు విద్య. మన హిందూసంఘములో బాలికలు పిన్నవయస్కులనే గృహస్థాశ్రమస్వీకరణము చేయవలసిన వారగుటచే వారికి తగిన జ్ఞాన సముపార్జనమున కవకాశము లేగిపోయినది. తరువాత జ్ఞానమును పడయవలెననెడు అభిలాషకలిగినను అందుకు తగిన అవకాశములులేవు. ప్రపంచవిషయములను గ్రహించ వలెనను కోరికగలవారు సహితము తగిన సౌకర్యములు లేకపోవుటచే కూపస్థమంజూ కములవలె నుండవలసిన వారగుచున్నారు. విద్యావంతుడగు భర్తకు సర్వవిధముల సాయపడవలసిన సహధర్మిచారిణి, దేశకల్యాణమునకు తోడ్పడుచిట్లను సిద్ధముచేయవల సినమాత విద్యాకూన్యగానుండు తెంతయు విచారకరముగదా!

వార్తాపత్రికలు

జ్ఞానప్రచారమునకు స్త్రీ సమాజములు అవలంబింపవగు సాధనములలో వార్తాపత్రికలు అగ్రగణ్యములని వక్కాణింపవచ్చును. జ్ఞానాభిలాషకలవారు ఇచ్చటికివచ్చు నానా విధ వార్తాపత్రికలను చదువుకొనవచ్చును. విద్యాగంధమెఱుంగని పోదరిమణులకు విద్య నేర్పినవారు వానిని చదివి చెప్పునగును. వార్తా పత్రికాపఠనమువలన ప్రపంచములో ఎట్లెట్ల పరిణామములు కలుగుచున్నవో గ్రహించుటకు వీలగును. అంతియేగాక మన దేశములో గూడ ఇతర ప్రాంతీయులు ఎట్లు అభివృద్ధి మార్గముల నన్వేషించుచున్నారో యెఱుంగ

వగును. మరియు స్త్రీఉద్యమము లెచ్చు లె చ్చట ఏవిధముగా కొనసాగింపబడుచున్నవో కనుగొని ఆయాపద్ధతులలో మనకు యోగ్య ములగు వానిని పరిగ్రహింపవచ్చును. పత్రిక లలో ప్రచురింపబడు ఏకథలైనను చదువు కొని మనము నుల్లాసముగను ఉత్సాహమంత ముగను ఉంచుకొనవచ్చును. గృహమున నుండియే యిట్టి జ్ఞానమును సంపాదించుకొన రాదాయని యెవ్వరైన ప్రశ్నింపవచ్చును. కాని తెలియనివిషయముల తెలిసినవారికడ నుండి గ్రహించుటకును, లోకీక రాజకీయ మత సాంఘికవిషయములపై చర్చలు గావించు కొనుచు సత్యావత్యముల నారయుటకును సమాజము లుపకరింపగలవు.

గ్రంథభాండాగారములు

గ్రంథభాండాగారము, నారీమణులలో జ్ఞానమును పెంపొందజేయుగల రెండవసాధ నము. ప్రచురింపబడు సమస్తగ్రంథములును ఎల్లవాడును తెప్పించుకొనజాలరు. అందువలన సద్గ్రంథములన్నియు సమకూర్చబడియుండు గ్రంథాలయములు ప్రతిపురమునందును నుండుటముఖ్యము. గ్రంథాలయోద్యమమునకై 'Andrew Carnegie' అను కోటీశ్వరుడు 10 కోట్లరూపాయలను వెచ్చించియున్నాడు. విదేశములలో గ్రంథాలయోద్యమము బహు వ్యాప్తియందున్నది. ప్రతిగ్రామమందును, పురుషులకు స్త్రీలకు ప్రత్యేకగ్రంథాలయ ములుకలవు. మన దేశములో గ్రంథాలయో ద్యమవ్యాప్తికై విద్యాభిమానులు ఆందోళన మొనర్చుచున్నారు. మొత్తమున ఆంధ్రమున

750 గ్రంథాలయములున్నవి. గ్రంథాలయ మహాసభ లచ్చటచ్చట ఏటట జరుగు చున్నవి. గ్రంథాలయముల మూలముననే దేశములలో విజ్ఞానము విశాలవ్యాప్తి గాంచుచున్నది. మనదేశములో ఈగ్రంథాలయోద్యమమునందు ముందంజవైచినది ఇరోడా రాష్ట్రము. ఏపురమునందైనను ఏగ్రామము నందైనను గ్రంథాలయము స్థాపింపబడిన యెడల దానికగువ్యయములో 2 పాళ్లు ప్రభుత్వమువారు భరించుదురు. ఒకపాల్ స్థాపించిన వారు భరించవలసినది. అచ్చట జిల్లాపట్టణ గ్రంథాలయములు, 800 గ్రామగ్రంథాలయములు, 200 పఠనమందిరములున్నవి. ప్రతి పాఠశాలయందు ప్రభుత్వమువారు ఒకపుస్తక భాండాగారము నుంచుచున్నారు. ప్రజలు నూటికి 60మంది వీనినువయోగించుచున్నారు. సంచారిగ్రంథాలయములు సహితము అందు స్థాపింపబడినవి. ఇట్టి విద్యావ్యాప్తికి జేయూలే నొసంగుచున్న కైత్యారు మహారాజగారు స్తుత్యార్హులు. వందనీయులు. రదితరసంస్థా నాధిపతులును భారత ప్రభుత్వమువారును ఈవిషయములో వారి సనుగమించుటత్యా వశ్యకము.

ఉపన్యాసములు

జ్ఞానవ్యాపనమునకు, పాఠపథ సాధనములలో విద్యాధికులొసంగు ఉపన్యాసములు గూడ పేర్కొనదగియున్నవి. అభిమానము వహించి కొందరు కొన్ని విషయములలో ప్రత్యేకముగ కృషిచేయుచుందురు. అట్టివారిచ్చు సుపన్యాసములెంతయు జ్ఞానదాయక

ములు కాగలవు. అందుచే మండలులు విద్వాంసుల రావించి వారికి ప్రీతికరములగు వానినిసూర్చి ప్రసంగములనిప్పించి వారి లోకములో జ్ఞానమును వ్యాపింపజేయదగును, మహాపురుషులయొక్కగాని, వనితామతల్లుల యొక్క జీవనచరిత్రములు మనజీవితములను దిద్దుకొనుటకు మిక్కిలి ఉపకరింపగలవు. పూజ్యులగువారి వర్ధంతలును జయంతులను జరుపుచో వారిపుణ్యచరిత్రములను పెద్దల మూలమున విసుటవలన చాలమేలు కలుగ గలదు. పరిగా నర్థము చేసికొనగల్గినచో పురాణములుగూడ మన కుపకారము చేయ గలవు.

మానవాభినవవృద్ధి కేవలము శ్రవణము వలననే సాధ్యముకాదు. జ్ఞానార్జనముతో పాటు మానవసేవచేయుటగూడ యావశ్యకము. దరిద్రులు, వికలాంగులు, అంటరాని వారు, మనసేవ సమీక్షించుచున్నారు. అట్టి వారికి మండలివారు తమకు చేతనైన సేవ చేయుటకు పూనుకొనెదగును.

జ్ఞానమును వ్యాపింపజేయుటయేగాక మండలులు గృహలింగరణమునకు తోడ్పడు లలిత విద్యలనుగూడ ప్రోత్సహపరుప వచ్చును. అల్లికపనులు (Crochet work) కుట్టుపనులు (Embroidery work) పేము పని, Fret work మొదలగు విద్యలను వారమునకొక్కసారి చెప్పచువచ్చినచో స్త్రీల కెంతయు సుపయోగకరముగ నుండగలదని నాతలంపు. ఒక్కొక్కరి కొక్కొక్కవిద్య యం దభిరుచియుండును. ఎవరి కేవిద్యయం

దళిరుచికలదో నేర్పుకలదో వారు అద్దానిని ఇతరులకు నేర్పవచ్చును. విశ్రాంతిసమయములలో ఉపయోగకరముగ నుండునట్టి ఉల్లాసపుపనులవి. ఒకరు మరియొకరిగృహములకు వెళ్లుటయన కష్టము. రెండుమూడు పనులు నేర్చుకొనవలెనన్న ఇద్దరు మువ్వరి గృహముల కేగవలసియుండును. అది సాధ్యమగు విషయముకాదు. నలుగు రొకచో గూడి ఏపనియైనను సాధించుట సుకరము. ఒంటరిగా చేయుటలో సంతోషములేదు. ఈ మండలివంటి సంస్థలలో అట్టిపనులు సుసాధ్యములు. అంతియేగాక మండలులలో చేరుట వలన ధనికులు దీక్షితులు పండితులు పామరులు, అనుతారతమ్యములు సజించును. ఒండొరులలో ప్రేమ సౌహార్ద్యములు పెంపొందును.

ఉపసంహారము

మండలికము నేడొక నూతనయుగమున ప్రవేశించుచున్నది. స్త్రీలకు కష్టదినములు గడచి మంచిదినములు వచ్చుచున్నవి. ఇన్నాళ్లనుండి తదభివృద్ధికి ప్రతిబంధకములుగా నుండిన సంకెళ్లు ఒక్కటొక్కటిగా తెగిపోవుచున్నవి. శ్రీహరవిలాస శారదాగారి

దయవలన బాల్యవివాహనిరోధకచట్టము అమలులోనికి వచ్చినది. ఈనాడుగాకపోయినను క్రమక్రమముగానైన బాల్యవివాహములు సశోపకమానవు. దానితోపాటు స్త్రీలకు విద్యాభ్యాసమున కెక్కుడు వీలుకలుగగలదు. అంతియేగాక శారదావివాహశాసనమువలన వివాహవిషయమున తమ అభిప్రాయమును వెల్లడించుటకు బాలికలకు కొంత అవకాశముగూడ లభించినది. ఇది క్రమముగా స్త్రీల వివాహస్వాతంత్ర్యమునకు మార్గదర్శకము కాగలదు. త్వరలో అంతర్విద్యవివాహసమస్య శాసనసభలో ఆలోచనకు రానున్నది. అంతియేగాక స్త్రీలవారసత్వమునకు సంబంధించిన చట్టమునుగూడ శాసనసభవారు ఆలోచింపచున్నారు. ఈ సమస్తవిషయములును మనము శ్రద్ధతో విచారించి అభిప్రాయముల నియ్యవలసినవై యున్నవి. ఈపనిని స్త్రీసమాజములు చేయవలసియున్నది. నేను పేర్కొన్న వానావిషయములలో మండలి కొంతకొంత పనిచేయున్నందులకు నేను సంతోషించుచున్నాను. పురస్త్రీల అభివృద్ధికి తోడ్పడుచు త్వరలో స్థిరమగు భవనమును పడసి, మండలి చిరకాలము వర్ధిల్లుగాకయని కోరుచున్నాను.

నయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హోల్టబాండ్లు, ప్రభుత్వమంతులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, కానకభస్మలు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసించబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది నైంటిఫిక్

గోల్డుబాంగిల్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్

క్రాంది:—104, చైనాబజారు కోడ్డు,

హైదరాబాద్:—43, రైరాగిమకం వీధి, మద్రాసు.

ఒడలు నిగనిగ లాడుటకు

సుప్రసిద్ధమైన

కేరళ నబ్బులు

ఉపయోగింపుకు.

విల్లింగ్డన్, చందన, వేప, మల్లె

మొదలైనవి.

కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్

కలికట్.

పి. కోదండరాం పిల్లె

(లేటు పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిల్లవారి కుమారులు)

1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.

ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు

(పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిల్ల కే భవనములు)

మీ భవనమును ఆలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.

త్వరగా చేసియిర్తుము. నమ్మకమైన పనితనము.

కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.

పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.

39 & 44, ఎస్టేట్ నెట్టు; మదరాసు.

మీ అచ్చపనులయందు

మీను కావలసినది అందరుగుహర్షలా? లేక చిన్నపనియైనను కాగుగచేయుటయా? లేక సకాలమునకు ముద్రించి యిచ్చుటయా? మీ అవసరములేవియైనను, మీ అచ్చపనులకు మేము తక్కుగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయుగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు!

లోధ్ర ముద్రణాలయము,

ఎన్నూరు, తపాలాపెట్టె 752, మదరాసు.

అంగరాజ్య

శ్రీమతి కుడిరేపాడి అచ్చమాంబగారు
అంగరాజ్య

దేవానీకమదెల్ల దన్నుగొలువన్ దేవేంద్రుడంచున్ మహా
భావానన్ వెలుగొందు దైత్యహరుడే పాదాబ్జముల్ పట్టి యో
దేవా! భీషయటంచు వాళొసగ జేలేల్లండి నీదేసుమీ
ద్యావాపుష్పల బేర్కొనకడగు మహాత్యాగంబు సూతాత్మజా.

౧

భానుతనూజ! నీవపుడు భవ్యభవత్కరవాలభారచే
మానుగ వర్మకుండల సమస్తము జీల్చివేళ లోకముల్
పునిక నెట్టులేడ్చినాకొ పూతచర్మితుడనా త్వదీయ గా
భానలీలతాలయి హృదబ్జములాగక యంగరాజ్యణి.

౨

రవికా! పోయినపోవునందు దనువున్ రక్షింపకే యిచ్చితె
నపురా తత్ప్రభవతిరేకముననే దాన ప్రపూర్వంబునా
భవపుణ్యాత్మక కర్మనాముడవహా! భాగ్యైక తేజోనిధి
భువనంబందున భాగ్యైకాగ్రగణరాపూర్వండ్ వీవేసుమీ.

౩

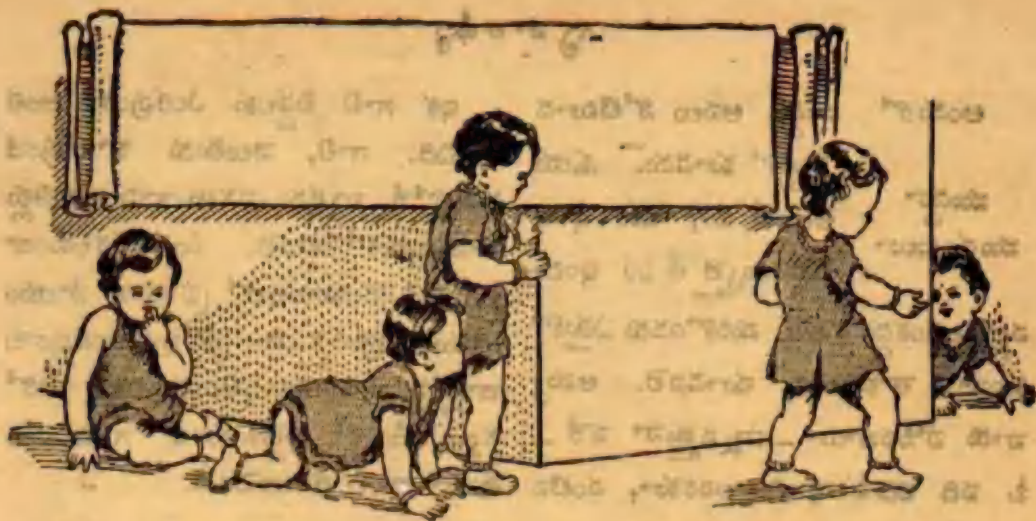
కా శి కా!

సూతసుతుండు నీవడుగ సూర్యునివిన్నప మాలకింపకే
శాతకరాసిచే దనదు శౌర్యముగన్నడ గుండలంబుల
న్నాతత భక్తితోడుతను నార్యుడవంచని కోయుచుండగన్
ప్రీతిని పారద్రోలి యెటుప్రేతిమవైతివి పాకశాసనా.

౪

రాజ్యంబున్న ద్రివిప్తపంబు ధరణిన్ గాపాడువారల్ సురల్
పూజ్యండా గురువో బృహస్పతి ప్రతాపపాదులన్నన్ గురుల్
ప్రాజ్యంపా క్రియయన్న వేల్పుడువ గన్నట్టంగ లేదెందు ల
న్నాజ్యంబందగనే నొకండ ననలేదా సిగ్గు నాకాధిపా.

౫

శిశు పోషణ

మొదట్లోనే ప్రతిదినమూ నీళ్లు పోయడ మవసరం. పరుసన్నానాలనీ తేటగాలేడనీ దినస్నానం మానడం ఏమాత్రం ఆలోచ్యం కాదు. నీళ్లు మరీ వేడిగావుండకూడదు. వెచ్చగావుంటే చాలు. కొన్నాళ్లయిం తర్వాత నులివెచ్చగావుంటే సరి ఉపయో

గించొచ్చు. నీళ్లు వేడిగా స్నానమూ వుండకుంటే జలుబు చేస్తుం దనుకోడమూ వేడినీళ్లు వాడే పిల్లలు బాగా నిద్రపోతారనుకోడమూ ఖట్టివెర్రి. వేడినీళ్ల వల్ల వచ్చేనిద్ర అలసటవల్ల, సహజంగా వచ్చేదికాదు.

నీళ్లు పోయడానికి ముందు యీనీళ్లు పోయవచ్చా కూడదా అని తెలుసుకోవాలి. మోచేయి భరించే వేడైతే జడియ సక్క లేదు.

నీళ్లుపోసంతర్వాత మెల్లటి వెచ్చని చిన్న గుడ్డల్ని తీసుకొని తుడవకుండా వట్లతో తడి పోవునట్లు అద్దడం మంచిది.

కంప్లు నోరు చెవులు ముక్కు వీటి పరి శుభ్రత అవశ్యం గమనించవలె. పరిశుభ్ర మైన ఒక్కొక్క పేలికతోనైనా ప్రత్తితో నైనా ఒక్కొక్క అవయవాన్ని శుభ్రపరచ వచ్చు. అన్నిటికీ ఒకటేవాడటం ప్రశస్తం కాదు.

స్నానం ప్రొద్దునే. రాత్రిళ్లు వెచ్చని నీళ్లతో ముఖాన్ని చేతుల్ని Sponge చేయ డం చాలు. Sponge చేసినప్పుడూ నీళ్లు పోసినప్పుడూ దుస్తులు మారినై చాలు. అంటే దినానికి రెండుసార్లు మార్చవలనన్న మాట.

కడపటిమాట — ఆహారం. వెనుకనేకాని ముందివిధం కూడదు.

ముద్దుపెట్టుకోడం మంచిది కాదని — వద్దని ఏలా చెప్పడం? అందులో కన్నతల్లికి తండ్రికిన్నీ. ఇతరులకు చెప్పొచ్చు మరీ మొగ మాటమైతే రప్ప.

గృహలక్ష్మి

అందులో ముద్దు అసలు నోటిమీద
ముద్దు పట్టుకో కూడదు. క్షయ
ముద్దు అయితే ఏ, మరి ఇతర
ముద్దుటూ చెడ్డబబ్బలై తే ఏ ఇందు
వల్ల కల్గడంకద్దు కనుక, మరికొందరు ఎత్తుకో
కుండా - తాకకుండా చూడవలె. అమ్మ
వారు పోసినవారూ - స్నానమైనా సరే -
ఓ పది పదిహేను దినాలవరకూ, వంటిన
చర్మరోగ మేదైనావున్నవారూ.

ఇక గాలి విడ్డలకు ఎర్రవుంటే అంత
మంచిది. గాలి, వెలుతురు బాగావుండే
గదుల్లోనే వాళ్లను పగలు కాని రాత్రి
కాని పడుకోవట్టవలె. ఎండ తగలకుండా
ఓగంటో రెండుగంటలో ప్రొద్దునా సాయం
త్రమూ పూర్తికానా త్రోపుకుబుడిపుంటే
దాన్లోనైనా కొంచెం తిప్పడం పిల్లల కారో
గ్యం. దీంట్లో వుడ్డేశంకూడా గాలి-వెలు
తురూ చాగా తగలవలెవనే.

—ఎన్. శేషగిరిరావు.

అందులో ముద్దు అసలు నోటిమీద

మీ మన ఆర్థరు పంపుడు - తృప్తిగల్గించగలము.

కేటలాగులు, ప్రకటనలు, సోవ్ సిర్ రిపోర్టులు,
గ్రంథములు మొదలగువానికి కావలసినవానిని
తెలుపు నలుపు లోను, మూడు రంగుల
లోను పోటోలనుండి, చిత్రములనుండి,
వస్తువులనుండి తయారుచేసి యివ్వబడును.

కె. రత్నం & కంపెనీ.,

తెల్ ఆఫ్ ఫ్లీ ఆం వెల్,

నం. 291, ట్రిస్టికే హైరోడ్, మదరాసు.

శ్రేష్ఠ మైన
హాఫ్ టోక్
లైబ్రరీలు

“రామా!”

“బాబూ!”

“అమ్మగారు నిన్ను సముద్రతీరమున నేమి చేసి యుండిరి?”

“బాబూ!...”

“నీవు ఆమె వచ్చటకు ఎప్పుడు తీసుకొనివెళ్లి యుంటివి? మరల నామె ఎప్పుడు తిరిగివచ్చెను?”

“ఏమి బాబూ? మామూలు ప్రకారముగనే...”

“సరి... ఇదివరలోకన్న ఆమె యిప్పుడు కాయమ విశేషముగా వాడుచుండుట నీవు గమనించలేవా?”

“లేదు బాబూ!”

“మరియిదివరలోకన్న పెట్రోలు ఖర్చు విశేషముగా గానవచ్చుటకు కారణమేమి?”

“.....”

“ఇటీవల ఆమె మాతనస్థలములకు పోవుచున్నదా?”

“లేదు బాబూ!”

రాము విశాస్యపాత్రుడైన పేదకుడు. తా నెరిగిన విషయములను వెల్లడించిన యజమానురాలు కస్టములపాలవువని ఆమెకు కాపాడుటకై సంసిద్ధుడై రానున్న విప్లవవతు తలయొక్క బొంక సాహసించెను. కాని తన యజమానుని కల్య పక్షముం దాతని తాత్కాలికపు మనోధైర్య మొకటిపో నిలువలేకపోయెను.

“రామా! నీవబద్ధమాడుచున్నావు. నీపై నాకధిక విశ్వాస ముండెడిది. కాని నీవును యితర పేదవలదలలేలేతివి..... నీ కొవ్వైన మేలున కిది ప్రతిఫలము కావోయి.”

రాముడు మారుమూటారేడు. పోట్టుపడు పాదములతో రెండడుగులు వెనుకకువైచి భయకంపిత హస్తములను వెనకైచుకొని తన యజమానునిమోము చూచి సాహించలేక తలవార్చి న్యాయస్థానమునకొడి పడి నిలుచుండెను. ఆతడు దయార్థిహృదయుడగు తన యజమానుని వాత్సల్యమునకు విశేషముగ ఋణ

పడియున్నచూట నిజమే. ఇటీవల తన యజమానుని భార్య వడవడికలో మారినాంకములు గానించుటయు యదార్థమే. ఆమె మాతనవ్యక్తులతో సరిపడించుచుండుట, దుర్మార్గుడగు పరపుంగునితో వైకతస్థలముల వాహ్యశక్తికై వెడలుట మున్నగున వాతదేరుంగుట సత్యమే. పాపమాత దానేకసారులు యజమానుని కరుకపరుప సాహసించనూలేదు, ఫలబిరితలంచనూలేదు.

“మంచిది రామా నీవిక వెళ్లవచ్చు... చూడూ... మన యిరువురిమధ్య జరిగిన యీ సంభాషణ యితరులెఱుగరాదు. దీనిని నీవు మరచిపోవలయునుమమా నామాట జవచాటవని నమ్ముచున్నాను.”

పొంగి పోలులివచ్చు శ్రోధము నణచుకొనుచున్న తన యజమానుని ప్రవృత్తికమోము నొక్కసారి అరమోచ్చు కనుంగవతో తలయొత్తించి, ఆతనిమాటలకు వల్లెముననట్లు ప్రత్యుత్తరముగ తలవాడించి, స్త్రీసందర్శకార్థమై అవిశ్వాసముగ ప్రవర్తించినందులకు పశ్చాత్తాపముగ నాలుకను కరచుకొనుచు సంకోచముతో రాముడు గదినిబీడెను.

* * * *

శ్రీనివాసరావు పేరెన్నికగన్న జీవితభీమా సంస్థ కార్యదర్శి. మాసమునకు మాడుపందలరూప్యముల జీతనమును బడయుచున్నాడు. పాలునకు పదిజేల ప్రతిఫల మిసంగు వీల్రాస్తాతముగు భూవసతిమాడగలడు. ఆతనిభాగ్య వికలాక్షి దయాదాక్షిణ్యాది గుణముల లోను రూపసంపదలలోను అన్నివిధముల భర్త కనుకూలమైన సతి. ఏ సందర్భములోనైన దాంపత్యమును కొనియాడవలసివచ్చినచో లోకులు వికలాక్షిశ్రీనివాసులను తార్కాణముగ చెప్పకొనుచుండుటకద్ది. కాని అదంపతుల కొక మనోవ్యాకులక గలదు. అది సంతానములేదు. ఏకాల కాపురమునకువచ్చి ఎనిమిదేండ్లు గడచినను కేటివరికు ఆమెకు సంతానముగలుగలేదు. ఆ కాంక్షలో ఆమె ప్రొక్కని పుణ్యభూములు

మొక్కరినై వతములు మునగనినదులు చేయనివతములు లేవు. కాని అదృష్టము అందరిహాస్యాగమకా!

పై సుదహరించిన పరిభాషణ జరుగుటకొక పక్షము పూర్వము శ్రీనివాసుడు తలకొప్పిననుండుటచే నియతి కాలముకన్న ముందుగనే కచేరుండి గృహమున కేలేంచెను. కాఫీ తయారుచేయుటయు చాకిలేన తన ప్రేయసి చేతయారుచేయబడిన వేడి కాఫీ మృదుమధురమగు తన కుసుమకొమలిపదలాలిత్యము తనపాద నివృత్తి చేయునని యాతని విశ్వాసము. కాని యాతని కాకా భింగమగునట్లు వికాలశయనమందిరమునగాని చాచడిగాని కాన్వించలేదు. పెదకుడు వంటయింటికి పోవుసరికి చాచె తనయుడుగుల పవ్యడైన గుర్తప లేనంతటి యేకాగ్రచిత్తముతో నేదియో దీర్ఘాచన చేయుచుండుట కనుగొనెను. వికాల శాంతనరకాక బాటును పతియించి దీర్ఘ నిష్టాచ్యుతినని లేఖాదహన సోస్కరణమునకు నడంగెను. ద్వారముదరి నిల్చుండి యాద్యత్యము వనలొకించుచున్న శ్రీనివాసుని రేహము గగుర్పొడిచినది. తనకనులు తానునమ్ముటకు సందేహము గలిగెను. మారుమూటాచక వెనుదిరిగి శయనమందిరమునవోర్చి శయ్యపైబయిండి యోచనా నినుగ్గుచెయ్యెను. తా నెరుంగని రహస్యప్రలేఖ తన భార్యకవరు వ్రాసెయుండును? అంత పదిలముగ లేఖను వంటయింటిలో చదువవలసిన విహార రహస్య మేమెరుయుండును? ఉత్తరమును చదివిన వెంటనే కాల్చి వేయవలసిన అగత్యమేమి? ఇది రాస నూతని పట్టి భాసించుచున్న విషయపరస్పర. అతని ఆనుమాన మునకు సహేతుకమగు కారణములేకపోలేదు. స్త్రీకి తన ప్రవర్తనపై కళేంకమువాలోమించు విషయములు లేవున్న ఉత్తరమును కాన్వనపసగేమి? వికాల దోషియని నిరూపించుట కీ విదగ్ధనము చాలదా? పాశ్చాత్య వచనాగ్రకత్యావ్యాపానముచే కొందఱు కన్యలు తమ సోశిల్యమును పాడొనర్చుకొనుచున్నట్లు

వినియున్న తాను తనభార్య సహితము అవివాహితగా నున్న పృథక్లిల చేపియుండలేదని తలంచవలయును? వికాలపోదరికుముద్రతి వికృతవిద్యాలయములో హూణ విద్య వధ్యసించుచున్న కాలముననే ఆమెనుగూర్చి కథల వినియున్నాడు. కుమ్మరావములో ఇత్తడియంత బుచ్చట్లు కుముద్యతికి లోబుట్టువను తనభార్య సద్వర్తనమును ఎట్లు విశ్వసింపగలదు? దోలాయమానమడగు నాతనినిపట్టిపీడించుచున్న ఆశేద్యసంకయములకిది అట పట్టు. గోరుమట్టుపై లోకటిపాట పుచ్చట్లు తీర్చబాదచే పీడించబడుచున్న శ్రీనివాసునకు మనోవేదన పైదోదనని. ఇంక చెప్పవలసినదేమున్నది? అనుమానవికాచ మునవతావు లభింపఁయెపోవరె. తనన్న ప్రేర్ణనాటి కాళోపకాళులై విస్తరించుట కెంతకాలముపట్టును?

వికాల వంటయింటుండి శయనమందిరమునకు విచ్చేసి దీర్ఘాలోచనా నినుగ్గుడైన భర్తను కనుగొని నివ్వెరపడి "నేడేమి యింత జేగముగా ఆసీనుండి వచ్చారని చిరునగవుమోమున నందులాడ ప్రశ్నించెను.

"అ..." అని కూర్చుండునంత నాతడు మోము నావలకు త్రిప్పినైచుకొనెను.

"మీ శరీరములో వాగులేదా?" అని అనురతతో వికాల మరల ప్రశ్నించెను.

"లేదు...అ...దేను" అని శ్రీనివాసుడు పరభ్యాసముగా జవాబిచ్చెను.

వికాల దిగులువడి తన కోమలహస్తమును భర్త నుదుటిపైనుంచి ఉక్కురీతిని గమకించుటకై యెత్నించెను. కాని చేయరాకైన వెంటనే అతడు క్రుల్లిపడి వెనుకకు వ్రాలెను.

"మీకు చలిగాఉందా?"

"అవును-అ-లేదు"

"త్వరగ పండుకొనండి. నేను దావ్యరుకు కలు రంపిస్తాను."

"అక్కరలేదు నావంట్లో లాగానేఉంది. తల మాత్రము కొంచెము నొప్పిగాఉంది."

“తలవాపుటండీ! అట్లనివాడివరకేల చెప్పలేదు? ఉండండి కొంచెం కాఫీ తయారుచేసి తెస్తాను. గత రెండునెలలకాలముండి శలవన్నమాటయొక్క కన్పటదీ పనిచేయుటంవల్ల ఆరోగ్యం చెడింది. కొన్నాళ్లపాటు శలవు పెట్టటాడదటండీ. ఏమిటనా వెళ్లి... విశ్రాంతి తీసుకోవచ్చు. స్థలమార్పు ఆరోగ్యాభివృద్ధికి తోడ్పడుతుంది కూడను” అంటూ ప్రవృత్తిరమునకాకించు కాఫీ తయారుచేయుటకై వెడలిపోయింది విశాల.

“క్షమాపనములే జవరాండ్రచిత్తము... యదార్థమే... తనన్న ఈమె కీటారు విడువవలసిన తలంపే... ఒహో... తెలిసినది. ఊరు విడువవలసిన ప్రతిబంధకమే గలిగినది. తనన్ననన్నీల శలవు పెట్టుమని నిర్బంధించును?” అమెను శ్రీనివాసరావు నిట్టూర్చుచుండ యోచనానిమగ్నుడయ్యెను. అతని కనులు యెదుట చిత్రాంగి సారంగధరులు, తివ్యరక్షకులారూ, తారాకళాంకులప్రాకృతములు ప్రదర్శింపబడుచున్నట్లు కానవయ్యెను. శ్రీవలననకించిన కారపులు రావణబంధకర్ణాదుల చరిత్రలు జన్మించినవి. తాళంకథ మొనర్చిన శ్రీనిందాగర్భితల్లకములుకొన్ని ఒకదానివెన్న నొకటి స్ఫురించినవి. ఇరువదినిమిషముల తరువాత విశాలతెచ్చిన కాఫీ అతని జిహ్వకు విడుమువలె పరిణమించినది. ఆమె యొనర్చిన కృత్రాస బాధానిసారణకుమారు బాధాత్మికి మూలకారణమైనది.

“ద్రౌపదును పిలవనంపు. నేనువెళ్లి దాక్షరమ చూచినాను” పని కొంతవడికి నానముమచిది శ్రీనివాసుడు విశాలతోననెను.

“మీరు వెళ్లడానికన్న దాక్షరనేరమ్మని కలు రంపిస్తే బాగుండదండీ”

“అట్లాకాదు నేనేవెళ్లి వీచికోర్డునకూడా కొంచెం తినివస్తాను.”

“అవునండి పరిశుభ్రమైనవారి పిల్ల వచ్చు.

దీక్షలును మార్చుకొండి. నేనువెళ్లి ద్రౌపదును కలు రంపిస్తాను.”

శ్రీనివాసు డా యిల్లవరుపలదిన చలనశక్తి మహోహించి దాక్షరను గుమ్మమునంకనైన తొంగి చూడక సముద్రతీరమునకుపోయి యేకాంతమగుచోట గూర్చుండి ఒకదానిపై నొకటిగ యరుచెంచుతరంగముల తిలకించుచుండెను.

లోకములో నున చెప్పన చేతలలో నిమగ్నమైన లేని వస్తువులు కొన్నిగలవు. అట్టివానితో సంపర్కము కలుగ చేసుకొనవలసిన వాటి యుద్దేశముల ననుసరించి నడువవలయును. లేదా, తొలుతనే స్వస్తి చెప్పువలయును. ప్రస్తుతము శ్రీనివాసుని కలంపు చున్న దీ సమస్యపరిష్కారమే. అతడు విశాల ప్రవర్తన సహించి ఆమెతో కాపురముచేయుటయా? లేక త్యజించి యెందైనవోవుటయా?

* * *

వారము దినములు గడచినవి. శ్రీనివాసునకు దిన మొక యుగముగ తోచుచున్నది. విశాల యొనర్చు ప్రతికృత్యము అతని ఆనందమునకు దోహద మొసంగుచున్నది. నాటిరాత్రి పండ్లెండు గంటలైన ను శ్రీనివాసుడు వాలుకుప్పిలో కూర్చొని ఊహ తరంగముల మునిగి లేలుచున్నాడు. అతని హృదయ ములో తనలోనున్న అగ్నివల్లనే తగులబడిపోయిన బూడిదమృత్యుము గలదు. అతని ముఖముపై ఆంత రంగిక హృదయ వేదనయొక్క భాయ ప్రతిబింబించు చుండెను. ఆ గడిలోనున్న గడియారము దాని విహితకృత్యమును సెరవేర్చునొనుటకై కొట్టిన పండ్లెండుగంటల వాత దెరుంగనే యెరుగదు. అత్ర యత్నముగ నాతని నోటినుండి “నా సర్వస్వమని నమ్మిన విశాలదోహము చేయుటయా?..... పరిక్షించెదగాక” అను మాటలు బయలుపడెనెను. మరుక్షణమున విశాల శయనించియున్న గడిలోనికి విశ్వ భ్రమగతోయి మంచముపక్కను నిలుచుండెను.

వికాలగాఢనిద్రలో మందేను. ఆకులచాటునుండి రెండు మూడు చంద్రకీరణములు గవాక్షముద్వారా ఆమె మోముపై ప్రసరించి సహజలావణ్యముగ ముఖమునకు దేదీప్య మొనగూర్చెను. పిల్లతెమ్మరలు ఆమె ముంగురుల నటునిటు కదల్చి మోమున కొక వింత సోయగము కలగజేయుచుండెను.

నిశ్చబ్దముగ రెండు నిమిషములు గడచినవి. తలవని తలంపుగ వికాలగాఢనిద్రలో “నే తప్పుక చేసెదను. నీ జీవితేయమనిన నది యొనర్చదను. కాని, యీవిషయము నా నాథు డెఁగరా”దని కలవరించెను.

ఇంక నేమున్నది. నిమిషిండివ కొలి అగ్నిత్రోక్తి నట్లు శ్రీనివాసు దున్నుక్తుడై గదినిండి పరుగిడెను.

* * * *

సంధ్యాపమయము. శ్రీనివాసుడు వాహ్యలిక్తవసు షడలక కచేసావడిలో కూర్చొని అంతవరకు తావశ్యేషించిన విషయముల క్రిమముగా తలంచుకొనుచు వాపోవుచుండెను. అంతలో తన వ్రాతల్లి పైనున్న తెలిఫోనుగంట కొట్టినది. శబ్దగ్రాహమును చెవియొద్ద నిడుకొని సంభాషణ కుపక్రమించెను.

“.....”

“నేనే శ్రీనివాసరావును.”

“.....”

“తాతాలాల్! కంపెనీ వర్తకులా, భగవాన్ నులా? వందనములు, శ్రీమహా?”

“.....”

“ఓ నాను ఈమధ్య షని తొందరవలన రాలేక పోయితిని. వర్తకముగా బాగుగా నాగుచున్నవా?”

“.....”

“మావంటివారే నగలను కొనుటకుమారు అమ్మ బాపినయెడల వర్తకము బాగుగా కొనసాగువనుచున్నారా?”

“.....”

శ్రీనివాసునకు ఏమి ప్రత్యుత్తర మొసంగుటకును తోచలేదు. అతడు నగలను విక్రయింప వాంఛించలేదే. ఎట్టికేలకు తన అసమర్థత తెలియచ్చుచు “మీ రనుమచున్నారో నాకు తోధపడలే”దని పలికెను.

“.....”

“నాభార్య అమ్మి నేయమని మీ చేతికిచ్చిన వజ్రపుగొలుసు విషయమా, రాత్రిలోగా అమ్మి నేయమని చెప్పారా?”

“.....”

“చేరం కుదిరిందా. 2750 రూపాయలవా?”

“.....”

“భగవాన్ దానుగానూ! మీకు జ్ఞాపక మున్నదా? ఆగొలుసు నా మామగారు మీ కంపెనీలోనే నాలుగు కేలకు కొన్నారు.”

“.....”

“వజ్రములలో మాత్రము కొన్నప్పు దున్నధర అమ్మినప్పు దుండరా? సరే. నా భార్య ఉద్దేశము కమగొని రేపు ఉదయం తెలియపరుస్తాను. కలవు.”

తెలిఫోనును మరల యథాస్థానమునకుంచి శ్రీనివాసుడు యోచనానిమగ్నుడయ్యెను. తన యనుమతి లేనిదే వికాలకంఠహారమును విక్రయింప యత్నించుటలో భావమేమి? తన్నువిడచి యెవనితోనన...? మహాభాగ్యము! ఈ రెండువేలరూకలతో నెంత కాలము లేవయాత్ర సాగించగలడు?

* * * *

ఆ విశేషరాశిభీకరరాత్రిలో పదునొకడు గంటలప్పుడే కొట్టినది. యథాప్రకారముగ శ్రీనివాసు దశ్యేషజ్ఞాన్మై శయ్యాగారమున ప్రవేశించి, వికాలయింకను నిదురపోక మంచముపై పరుండి తోదన మొనర్చుచుండుట గాంచెను. తన ప్రణయసామ్రాజ్యమున నీ యనుమానవిజ మంకురింపకపోయినచో తన సలి యొక్కొక్క కన్నీటిబొట్టు తన హృదయమును

విభ్రమము.

మిస్. కాంతా కాళిదాస్ గాంధీ.
బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయమున సైక్స్
డీసికొని ఇంటర్ పరీక్షయందు పాల్గొన్న
ఇంగ్లండునందున్నతవిద్య బడయుటకై కెల్లెరి.

కారతా విభాకర్ - ఎల్.సి.పి.ఎస్.,
ప్రసూతి కైద్యయనం దున్నతవిద్యకై
ఇంగ్లండుకెల్లెరి.

శ్రీమతి సోఫియా వాడియా

దివ్యజ్ఞాన సంఘమునందు కవిత్వావ్యాస నవలా

రచయితల సంఘమునందు సుప్రసిద్ధురాలు.

ఆరెంజైనాలో పెపంఘసమావేశమునకు

భారత ప్రతినిధిగా వెల్లరి.

నేయిప్రక్కలు చేసియుండెడిదే. కాని నేనో, అది వ్రతకుల్యమై ఆభేద్యమైనది. తనసతి శయనించి యున్న మంచముపై నెరను కూర్చుంటుంటిచ్చగించక ఆ చెంతనున్న దుర్బీసమీపమునకు లాగుకొని కూర్చుండే "ఎందుకీ యే"దని తప్పునిసరిగ శ్రీనివాసుడు ప్రశ్నించెను.

"తమతో ఒక ఆపరాధమును చెప్పి శ్రీమార్కం కోరుకొనవలసియున్న"దని వికాల కమలు తుడుచు కొనుచు లేచివచ్చుండెను. ఆమె వయవద్యయును కరుణ, అవ్యక్తమైన యేనో వ్యధ పాతకట్టునున్నది.

"ఆపరాధములు శ్రమింప వీలైనవి, వీలుకానివి అని రెండు విధము"లని సగర్వముగ శ్రీనివాసుడు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

"నే డేమి మీ మాటలతోరణిమోర్చిల్లున్నది? జరిగిన దేదియో వివరిచి...."

"ఈ సోదాతము చాలించి సంగ లేమిటో లేనీ" అని అస్థాక్షిలో నీ వినుగువలతో శ్రీనివాసు దశెను.

"నా సోదరి కుమద్యతికి వివాహము నిశ్చయమైన సంగతి మీరు వినియేయుదురు. ఆమె చదువు కొనుచున్న సమయమున తన సహపాఠియు మోహన రావునకు సమర్థేశముతో బాల్యవాపల్యమున కొన్ని ఉత్తరములు వ్రాసినదట."

"ఏమి ఉత్తరములు?"

"ఏమో నాకు తెలియదు. కాని మోహనరావు మాత్రము దురభిప్రాయపడి నాసోదరి వివాహము సంగతి తెరింగి ఆ ఉత్తరములు బహిర్బరచినచో నా చెల్లెలి వివాహమున కంతరాయము గలుగుననియు, ఆ ఉత్తరము లాతనిదరిమండి పరిగ్రహించుటకు కుమ ద్విని నాతనికిచ్చి వివాహమైన నొనర్పవలయుననియు లేదని తాళోదన ద్రవ్యమైన నీయవలయుననియు నా చెల్లెలిని తెదరించుచు ఉత్తరము వ్రాసినదట. ఆమె

నా కీ యంశములను ఉత్తరముద్వారా తెలియబడు చుచు ఎట్లైన తన నీ క్లిష్టపరిస్థితులనుండి కాపాడుమని కోరినది. నే నట్టియుత్తర మింటుమంచుట భావ్యము కాదని తాల్చివేసితిని. నాటినుండియు నాసోదరి సంగత్యజార్జమై ధగిరధప్రయత్న మొనర్చితిని. రాత్రింబవళ్లు నాకదే భ్యానముగలిగి ఒక్కొక్కప్పుడు ఈవిషయములనే కల గాంచితినిన చెప్పట మాన్యమైనద యుగనే ఉండును. మోహనరావుతో ఈవిషయమై రెండు ముడుసార్లు సముద్రతీరమున ప్రస్తావించి రెండువేల రూపాయి బాతని కొనుగడుటకు ఉత్తర ములను పరిగ్రహించుటకును యేర్పాటుచేసితిని. నా దగ్గర ఆంతరిమామృ లేకపోవుటచే నా రత్నహారమును తాతాలతో కంపెనీవారికి విక్రయింపకొనిగితిని. నా చెల్లెలిమైనన్ని ఆభిమానము కొలది యిన్నివిషయములు తమ కెరుకపరచక కృతఘ్నమై పాపాపించి యెవర్ని నందులకు నన్ను శ్రమించురా?" అనుచు వికాల మకల తోదన దూరంభించెను.

శ్రీనివాసుని సంశయమీహుప్యతము పటాపంచ లైవది. అతని బ్యాదయతుసారమున ప్రజ్వరిలుచున్న తోహనలముపై కుంభదృష్టి కురిసినది. ఆశ్రయత్న ముగ నాతని నయనములనుండి యశ్రువులు రాలినవి. శ్రుణుచున కుర్చీనుండిలేచి మంచముపై కూర్చొని వికాల ము తన యంశమునకు చేరదీసి "శ్రీమార్కం కోరు కొనవలసివది నీవు కాదు. నే"నని యోదార్చెను. ఆ దంపతు లిరువురము పూసగుచ్చినట్లు జరిగిన విషయములనెల్ల వక్కాణించుకొని మధ్య మధ్య తా మనుమానించిన విషయముల నవ్యయించుకొని ఆనందార్ధిలో నోలబాడిరి.

శ్రీనివాసుడు కంకహారమును విక్రయింపకయే మోహనరావునకు రెండువేల రూకల నొసగి, రహస్యరేఖలను గ్రహించి, భార్యకొని యిరువు రును కుమద్యతి వివాహమునకు పయనమయిరి.

టి. సి. ఎన్.
గోల్డెన్
మెటల్
చెయినులు

కాంతిలోనూ, వన్నెలోనూ అసలు బంగారు
సగల కేమాత్రం తీసిపోవు.

పెద్దపైజా 1 పేటది	1-8 రూ. 7 0 0
,, 2 పేటది	1-8 రూ. 14 0 0
,, 3 పేటది	1-8 రూ. 21 0 0
,, 4 పేటది	1-8 రూ. 28 0 0
చేర్చిపైజా (చిన్నది) 1 పేటది	1-8 రూ. 5 0 0
,, ,, 2 పేటది	1-8 రూ. 10 0 0
వి.సి. ఖర్చు 1 పేట కుండలు	
4 పేటలకంటకు	1-8 రూ. 0 6 0

T.C. NAGALINGAPPAR & CO.
280 William Road, P.T. MARAPUR

అక్కటలేనిచో వారమురోజులలో త్రిప్పిపంపిన
అంగీకరింపబడును.

మా ఏజంట్లు:—పటేలుస్టోర్సు, మ్యూనిసిపల్ హైస్కూలురోడ్డు, బెజవాడ.

మా చక్కని బొమ్మల కేట్లాగు ఉచితము.

టి. సి. నాగలింగప్ప అండు కో..

280, వాల్టాక్సు రోడ్డు, మదరాసు.

తెలుగుటాకీలు అభివృద్ధి పొందాలంటే?

హిందీలోను బెంగాలీలోను టాకీలు అద్భుతంగా అభివృద్ధిపొందుతూ వుండడం, వీని కేవిధానా తీసిపోని ఆంధ్రంలో మాత్రం అవి కైశవస్థితిలోనే వుండడం ఎవరికైనా ఆశ్చర్యం కలిగించకపోదు. అంటే దక్షిణదేశంలో నుతికెక్కిన చిత్రాల్ని మనవారూ తీశారు. తీస్తున్నారు. అయితేమాత్రం? ఇతర భాషల్లోలాగ అభివృద్ధికి రావాలంటే ఇంతమాత్రం చాలదు. అందుచేత క్రింది విషయాల్నికూడా ఆలోచిస్తే బాగుంటుందేమో.

సటీసటకులు కేవలం డబ్బుకోసమే ప్రాకులాడుతూ, ఫిల్ములలో నటించడం అంతా రాగాలు ఈడ్చడంతోనే వుండనుకుంటే చాలదు. వారికి సినీమాలంటే యేమిటో, ఆకళ ఎట్లా ఆరాధించాలో ఆకళ తెలిసినవారి ఆజ్ఞల ఏలా మన్నించాలో తెలిసి వుండాలి. వీనికి తోడుగా ప్రపంచ జ్ఞానం, విద్యకూడా అవసరం. అప్పుడే వారూ, కళాకూడా అభివృద్ధికి రావడానికి అవకాశాలుంటాయి.

డైరెక్టర్లు డబ్బు తక్కువ అవుతుందని దారినిపోయే యెవణ్ణో పట్టుకొనివచ్చి తర్ఫీతుచేసి పనికొస్తాడనుకుంటే వుపయోగంలేదు. అటుగాకుండా బాగా తెలుసు మాకని గర్వించే నటుకావతంసులను చేరదీసి వారు తమయిష్టప్రకారం మెలగడానికి బదులుగా వారియిష్టప్రకారమే తాము నడుచుకొంటూవుంటేకూడ

అభాసమే. ఫిల్ముతీసేవార్ని, చూచేవార్ని భయపెట్టేలాగు సింహగర్జనాలు చేస్తూ తెక్కలాడే వాచివల్లగూడా ఇంతే వుపయోగం. ఒకవేళ ప్రేక్షకులు - రసాదిత్యం ఎటుగ - దీనికి సంతోషిస్తే సంతోషించవచ్చు. డబ్బుకూడా రావచ్చు. కాని ఫిల్ములలో మాత్రం అభివృద్ధికి దారివుండదు. డైరెక్టర్లు నిరియైన సటీసటకులందాన్నే యేర్పరుచుకోవాలి. ఫిల్ముపరిశ్రమనుగురించి చాలా అనుభవంకూడా సంపాదించివుండాలి. ఏకైక వల్లనైతేయేమి, యితరమార్గాల వల్లనైతేయేమి వీరికి కష్టాలు రావచ్చు. కష్టాలొచ్చాయని తీసేఫిల్ములు పాడుగా తియ్యడానికంటే పూరకుండడమే ఉత్తమం.

ముప్పాతికామువ్వీసం తెలుగుఫిల్ములు - అన్నిఫిల్ములగతి అంతే - పాడుగావడానికి ప్రేక్షకుల అభిరుచులే కారణం. వారికి ప్రకృతికి ప్రతిరూపం అయిన చిత్రాలపట్టె రుచింపవు. ఎవరైనాసరే - సమయాసందర్భాలు విడిచి - పాడాలి. ఏ నటకుడైనా సరే శివమెత్తిపట్లు దుమకాలి; హుంకరించాలి; గర్జించాలి. లేకుంటే వారికి నచ్చదు. అందుచేతవీరికిష్టమువచ్చినట్లెల్లా డైరెక్టర్లు, ఆభాసంగా చిత్రాల్ని తయారుచేస్తారు. లేకపోతే కర్చుపెట్టిన దబ్బుతా పాడుచేసుకొంటామేమో అని భయం.

ఫిల్ములు తీయడానికి ఎంతసేపూ పురాణకథలే రాణించవు. ఫిల్ములు జనుల అభిరుచులబట్టి వారి నానందింపజేసే వుద్దేశం

తెలుగుటాళిలు అభివృద్ధి పొందాలంటే?

తోనే తయారుచేయబడుతది అనుకొన్నావా? ని ఫిల్ములమూలంగా బాగుపడ చేయ దానికూడా డైరెక్టు శ్రద్ధతీసికోవాలి. ఎంత చాకచక్యంచూపినా, ఎంతప్రవీణత

! శ్రీరంజని -- 'లవకుశ', 'కృష్ణలీల', 'శకరేఖ', 'పతికులసి' వీనియందు ప్రధాన పాత్రను భరించి ప్రఖ్యాతిపడసినది. శ్రీ ఫుల్లయ్య గారి నిర్వహణమున అవతరించిన ప్రదర్శించిన నేర్పు ఈ మె ఇతర చిత్రములందు తాదాశాలక పోయినది.

ప్రదర్శించినా నిరంతరము కుప్పిగంతులువేసే హనుమంతరాయుని, చిత్రవిచిత్రాలుగా

వెన్నుదొంగలించే గోపాలకృష్ణయ్యని, రత్నాలానికి ప్రేక్షకులు చూచి కిచకిచలతో అనందింతురేమోగాని దానివల్ల వారేమీ నేర్చుకోరు; బాగుపడరు. అంతకంటే ముఖ్యమైన వుదాహరణలు సంఘటనలు వుండే విషయాల్ని ఫిల్ములు దీప్త సంతోషం బాగు

దానిని కోటిరత్నం - 'పక్కా-బాయి', 'అననూయ', 'అంకాదహనం' అను చిత్రములందు నటించినది. పక్కా-బాయి భూమికను చాలనేర్పుతో నిర్వహించినది. పడుతుంది. ఇప్పుడు ముఖ్యంగా మనదేశానికి సంఘం అభివృద్ధిలయ్యే - దేశభక్తుడ యాకిని - ఫిల్ము లవసరం. వీనిలోనే జనాభిరుచులను, వారి కానందంగలిగే

విషయాలను, వారు నేర్చుకోవలసిన వాటిని కూడా అనుసంధానంచేయొచ్చు. ఇప్పుడిప్పుడే ఒక సాంఘిక చిత్రం బైలు దేరింది. ఇటువంటి సాంఘిక చిత్రాలు - చాలా బైలు దేరవలసి వున్నవి. భారతీయులకు రాజకీయ చిత్రాలు చాలా ఆకర్షణీయం అని కొంతమంది అంటారుగాని అవి పూర్తిగా సాధ్యమయ్యే అవకాశాలు మనకు లేవు ప్రభుత్వం ఒప్పుకోదుకాబట్టి. కాని యితరవిధాల సంఘం బాగుపడే చిత్రాలు ప్రచుల్పిస్తే సఫలం కలుగుతుంది.

ఈలా వ్రాయడంలో, ఆంధ్ర దేశంలో కళారాధకులుగాని, నిపుణులైన నటీనటులుగాని, నిర్వహణశక్తి అనుభవంగల డైరెక్టర్లుగాని లేరనే అభిప్రాయంలేదు ప్రసిద్ధులు వున్నారు. వీరంతా యేకీభవిస్తే కళారాధనతోపాటు సంఘాభివృద్ధి కలుగుతుంది. ఇప్పుడు ఫిల్ములు తయారు చేస్తూ వుండేవారు తయారుచేయ సంకల్పం వున్నవారు కూడా యీ విషయాలు గమనిస్తారని అనుకుంటున్నా.

ఇంకోమాల. స్టూడియోల్లో నీటినియమాల గురించి వివరణదేవ్యదయదారణ విషయాల్ని ఫిల్ము పరిశ్రమకు సంబంధించిన వారంతా చక్కచేస్తారని ఆశయం. లేకపోతే అది ఫిల్ము పరిశ్రమకే కాకుండా, సంఘానికి తీరని కళంకం అవుతుంది.

(ఎ డ్రిమర్)

త్వరలో ప్రచురించబడబోవు

తెలుగు చిత్రములు

మోహినీ రుక్మాంగద మదరాసునందు జేవడ మామిటాకంపెని లిమిటెడ్ వారిచే తయారుచేయబడుచున్నది. రామలిలకం, గగ్గయ్య మొదలగు వారిందు నటించుచున్నారు. ఇది ప్రాచీనసంప్రదాయముల ననుసరించి తీయబడుచున్నట్లు తెలియుచున్నది.

వీర అభిమన్యు

బొంబాయి సాగర మునీటాకం స్టూడియోల్లో తీయబడుచున్నది. పులిపాటి వెంకటేశ్వర్లు, వాగధూమణిరావు, కమలాబాయి, యిందులో పాత్రల నిర్వహించుచున్నారు.

ప్రేమవిజయము

ఇండియా సినిమాటావారి సాంఘిక చిత్రము. ఇదియే తెలుగున మొదటి సాంఘిక చిత్రమనవచ్చును. ఇందు నటించిన పాత్రధారులందరినీ ఒకే కుటుంబము లనిపించుకొనవచ్చును చక్కగ నటించినట్లు తెలియుచున్నది.

శశి లేఖాపరిణయము

స్వర్ణీయలైన, ముద్రపిద్మ డైరెక్టరు పి. వి. రామగారిచేతేయ్యబెక్టర్స్ వారి ప్రారంభించబడినది. త్వరలోనే విడుదలగానున్నది. దీనిలో రాజేశ్వరరావు, శ్రీరంజని మొదలగు పెక్కుమంది పేరొందిన నటులు పాల్గొనుచున్నారు.

సతీతలని

ఆంధ్రదేశములోని ముద్రపిద్మ నటీనటులందరిందు పాల్గొనుచున్నారు. కథ కవిశీల రామిరెడ్డిగారిది. పి. ఎస్. రాజయ్యగారిందులోని సంగీతమున బాల్గొనుచున్నారు. దీనిని తెల్లూరు శ్రీరామాభీరియ్యవారు తయారుచేయుచున్నారు.

ఇంకను, గుంటూరు ఈస్టిండియాసిన్రెప్రెసెంటేటివ్ కళ్యాణము, మోహినీరుక్మాంగదయును, స్టార్ కంట్రైన్స్ లిమిటెడ్ వారి సారంగధరయును, జేవడతా ఫిలిమ్సువారి సతీమతీయును త్వరలో విడుదలయగునని తెలియుచున్నది.

(రెండో పెళ్లిని గురించి)

“అరదమునక్కే కేరసపటాంచల

చంచలమైన తాల్మితో

తొరగజవంబు ముక్కగడవద్రోసి

కడంగెడు తత్తరంబుతో

తిరుగెడు బండికండ్లపగిదిక్

ధమియించుమనంబుతోడ...”

ఏమిటండీ ఆ పద్యము! కృష్ణుడు సత్యభామ యింటికి వెళ్లుచున్నప్పుడు ఆతని మనస్సును గురించి వర్ణించి చెప్పినదా! నిజంగా అటువంటి మనస్సులూ, అటువంటి మనస్సులూ ఉంటాయా? ఆ కృష్ణుడికి యేమిపట్టించండి ఆంక భయపడి సత్యభామ యింటికి వెళ్లకపోతే! మిమ్మల్ని సలహా అడిగితే క్లబ్బుకు వెళ్లి పొమ్మని చెప్పియుండుదు గదా! కృష్ణునికి ఆపాటి యిద్ది పుట్టలేదు. అందుచేత వేళ్లకు, ఆ యిల్లాలిచేత తావులు తిన్నాడు!

మన కృష్ణురావు నాటి కృష్ణునివంటినాడే!

అవును! ఎవరైనా కొంచెము భార్యయెడల ప్రేమగా ఉంటే నాడికి ఏమీ చేతకాదనీ, ఆదారి కాదనీ, నాడికి పెళ్లొంపద్ద భయమనీ, అంటారు! మీకు లేకపోవడం సరేకదా, ఒకరివద్దకున్న మగులు మేనా చూచి మెచ్చుకోతే రెండుచేత చెప్తూ! పెళ్లొలు సావిత్రిలాగు ఉండాలి, సీతలాగు ఉండాలి అని మీరు చెప్పవలసిందేనా? మేము మాత్రం మగవాళ్లు కృష్ణుని మోస్తరుగా రాముని మోస్తరుగా ఉండాలని కోరడం బాగులేదా? అయినా మన

దేశంలో ఆదవాళ్లని అన్యాయంగా అధఃపాతాళానికి ఆడిచేపేరు; దాని ఫలితము ఇక కొద్దిరోజులలోనే రాకమానదు రెండీ! ఇప్పటికీ పాశ్చాత్య సంపర్కం నించి మీ అధికారపు కట్టడములు కాలదం ప్రారంభించేయి! పూర్తిగా దగ్ధమయేంతవరకూ మీ రింకా మీ పాతస్వర్గంలోనే ఉన్నట్లు భావించుకుంటూ ఉండండి! మిమ్మల్ని యింట్లో కూర్చోబెట్టి పిల్లలను మాడండి అని చెప్పి మేము క్లబ్బులకు వెళ్తే రోజులు రాకపోవు రెండీ! ఆపస్తంబు తెలిపిస్తాము మీయొక్క కుటిలత్వమంతా! ఆపస్తంబు మీ చేత తినిపిస్తాము మీరు మాకు పెట్టిన కష్టములయొక్క ఫలములన్నీ! తెల్లనారిలేదని దగ్గరనుంచి నానా చాకిరీచేసి పిల్లలతో నానా బాధలూపడి మీ ఆమ్మా మీ ఆమ్మా తిట్టిన తిట్లన్నీ తిని యేదో కొంచెం పెంబలాడే పనులు తేరవీచేసుకొని కూచుంటే, మీరు ఎక్కడో బాతాఖానీకి వెళ్లి రాత్రి పదిగంటలవరకూ రాక కాలక్షేపము చేసివేయడమూ, వేమ అలాగు పిల్లలాగు మీకోసము కనిపెట్టుకొని కూర్చోవడమూ, తరువాత పిల్లలు ఒక నిద్రతీసి వల్ల నా పీకలమీదికి సవారీ అయిపోవడమూ—ఇలాగు నేను ఇన్ని బాధలు పడుతూఉంటే మీకు ఏమవుట్టినట్లేనా ఉంది? చాకిరిమూటలు మోయడానికి గాడిచెలాగు మేము ఇవన్నీ అనుభవించడానికే పుట్టేమని కాబోలు మీ తాత్పర్యము! చిన్నప్పుడు పెళ్లిలో మెడమీద పూజా పెడతే యేమిటో మాస్వాని కనుకొన్నాను గాని యింక నిజముగా యెద్దుపూజలాగు ఉంటుందని అనుకోలేదు. బయటపరం పూటలమీద బరువు లాగు

కొనిపోయే యెద్దులలాగు మేము యీ సంసారాన్ని
మోసితిమి కళ్ళదానికి దేవుడు మాకు రానేడు కాలోలు!
పోనీ, ఎంతబడవైనా మోయవచ్చును. ఎన్నిపాటైనా
పడవచ్చును. 'నా' అన్నవాళ్లుంటే! కాని అలాంటి
వారే! చూచి సంతోషించేవారు లేరే! చేసినపను,
పడినకష్టమూ, అంతా అడివిగాదిన పెన్నెల అయి
పోతుంటే, చింకితేలులో ధనం పోసినట్లు కారి
పోతువుంటే, మరి ఏకారా, సంతోషమూ,
ఉత్సాహమూ ఉంటాయి చెప్పండి! మీరైనా ఒక
మాటు కొకమాటు కష్టసుఖాలు ముచ్చటెన్నా ఉంటే,
ఇంత మనోవ్యధ, ఇంత దుఃఖము నా కుండుడుగదా!
కాని అందుకు మీకు ఆనందం కలదు. తీరుబాటులేదు.
కల్లుకు ధారపోసే అయిదు గట్టలలో రెండు గం
టలు తగిలి పీచు కుపానులు పెట్టేస్తాయా, రైల్లు
కొట్టేస్తాయా, ధూళింపాలు పుట్టోస్తాయా! లేక
మీ స్నేహితులకు మకులుపోతాయా, మీకు పెర్రెత్తి
పోతుందా? ఆ రెండుగంటలసేపూ యిట్లో
కుప్పొని పిల్లలిని చూస్తూ నాకు చేయూతగాఉంటే
నాప్రాణం ఎంత సంతోషిస్తుంది! అలాంటిబుద్ధి మీకు
వుట్టిరే! నావంటి మంచివాళ్లు ఉన్నంతకాలం
ఇలాగు కళ్లు కానకతిరుగుతారు, తరువాత మీపాట్లు
మక్కలుపడవు! నావిలువ మీకు యిప్పుడు తెలి
యదు! ఎలాగు నాకు మూడు నాలుగేళ్లలో
మార్కం ఉందని జ్యోతిష్కుడు చెప్పేడుట గదా!
అప్పుడు మీరు తిరిగి పెళ్లాడాలి—మీకు నాయెక్క
మంచి చెడ్డలు అప్పుడు బోధపడాలి! మరి పెళ్లం
వస్తేవేగాని తొలిపెళ్లం గుణాలు బోధపడవు. దాని
ధాకకు అగలేక కల్లు యెటువంటిదో నెలకు ఒక
మూరైనా చూడక, నిత్యమూ పిల్లల యేడుపులు
చెవులలో ఓంకారశబ్దములాగు వినిబడుతుంటే,
మీరు ఆ రెండోపెళ్లంవద్ద భయభక్తులుగల్గి భృత్య
లేగా సంచరిస్తూ ఉన్నప్పుడు నాకు చూడాలని మహా
కోరికగా ఉంది! చిర్రలే రయ్యియున్ననాఅయి ఈ

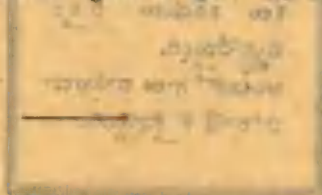
యింటిలో ప్రవేశించి చూడకపోను రెండి! అప్పుడు
ఒకప్పుడు కాకపోలే ఒకప్పుడైనా “పోయిన ఆన
నూయ మంచిది; దానిని నిష్కరణం బాధపెట్టేను;
ఇప్పుడు ఈ బాంబువతివచ్చి నా ప్రాణాలు పుచ్చు
కుంటూ ఉన్నది; కల్లుకా వాచిపోయినాను, వంట
పోగంతా నా కళ్లలోనూ ముక్కులోపే ఉంటూ
ఉన్నది; తోటి ప్రియదర్శియూ వారి యిష్టంవచ్చి
నట్లు కథలల్లి నాగురించి హస్తాఉన్నారు! ఏమైనా
దీన్ని ఎదిరించి అన్నానంటే నిజమైన బాంబువతిలాగే
బరితేసి రవ్వపెట్టి నా పరువంతా బయటపెట్టేస్తుం
డేమో అని భయము చేస్తూఉంది!” అని ప్రతి
నిమిషమూ మీరు గింజాకుంటూఉంటే, మీ బాంబువతి
మీపైని ముఖము చిట్టిస్తూఉంటే చూచి, “ఏమండీ!
నేను అన్నది నిజమెందా?” అని అడగాలని ఉంది.

అందుచేత ఏదో గేను బ్రతికిఉంటే యీ
రెన్నాళ్లూ నన్ను ముఖపెట్టండి, మీరు ముఖపడండి!
'నా' అన్నవాళ్లు లేక తపోహ లాడిపోవునున్నాను!
మీ దర్శనము మైదారబాదు నవాలుగారి దర్శనము
లాగు అపురూపమైపోయి, మీ అమ్మనారూ మీ
అప్పనారూ నన్ను మాలదాన్ని చూసినట్లు చూస్తూ
ఉండి కాల్యుకొని తింటూఉంటే, ఎందుకండీ యీ
సాధ్యమవుతు! మీ పిల్లలిని మీరే పెంచుకొందురు
గాని, లేకపోలే మీ రెండోపెళ్లామూ మీ ఆమ్మా
అన్నా పెంచుతారు! నా కెందుకు ఈ చిత్రకోధ?
ఈ మూడు నాలుగేళ్లూ ఎలాగో కళ్లు మూసుకుంటే
నాకు మార్కము రానేవస్తుంది, మీ కోరిక తీరనే
తీరుతుంది! నాబాధ అంతమవకే అవుతుంది!.....

నా మార్కంఅంటే ఎందుకండీ అంత సంతోషం
మీకు? ముఖం వెలిపించిపోయిందే తామరపద్మం
లాగు! సంబరం చాచుకోలేకుండా ఉన్నాడు! అలాగే
కానివ్వండి! యీ సంతోషమంతా రెండోపెళ్లామ
వచ్చిన తరువాత చూద్దాము! నాన్నకు పెళ్లి అవుతుం
దని సందేదేగాని సవతితల్లి వస్తుందని భానములేనట్లు

బాంబరమాట మరచిపోకండి! బాంబరతి మీ యింటిలో కాలు పెట్టినతరువాత మీయింటివద్ద భోజనావసరమాటా ఆరికిరిగానే ఉంటుంది రండి! యింటిలోపల ఆమె మీపైని రణగుణధ్వనిచేస్తుంది! ఆప్పుడు ఎన్ని చిత్రాలు, ఎన్ని తమాషాలైనా జరుగుతూ ఉంటాయి రండి! రెండోపెళ్లి అనుభవం ముందున్నది రండి! రెండూ పెళ్లిచేసుకోయా? ఎక్కో మరచి మరపెళ్లాడయా? దానీకేమి! ఈ కలుపు అందరూ మామూలుగాచెప్పేవే! ఎదురుగుండా మనిషి మనిషి పెళ్లాం రెయ్యంలాగు నిలబడితే నేను తిరిగి పెళ్లిచేసుకుంటానని అనడానికి ఏమగడ్డనా జంతుతాడు. కేవలం భయమని కాదు గాని ముఖం మెప్పుక! నేను గతించిన పదమూడో తోజన మీరు పెళ్లి పెట్టలు చేసుకొని కల్లకి యొక్కక పోయి! పెళ్లాడకపోతే కల్లలోపం ఆమెకుంటారేమా నని భయం! నా మొదటిపెళ్లాం వొట్టువేయించుకుందనో లేకపోతే మాఅమ్మ నూతిలోపదతాన టూ ఉన్నదనో, నిల్లలకు పండ్లతలదనో, ఏదో ఒక నెపం సంభవించుకొని పెద్దబాయి చేయూరతెచ్చుకొని ఎలాగో బావలతో కల్లకి యొక్కపోతారు! చూపుకే వడ్డాపాడునూ ఉన్నారు! పేకకి స్త్రీదను! మరేమిటి కావాలి! ఇక లోపలపంకతా? అది పెళ్లిమాకుర

తరువాత తెలుసుకొని తగినప్లాను చేసుకుంటుంది! ఆ తరువాత మీ ప్రాంతస్థితి మీకు అవుతుంది! ఆప్పుడు నేను జ్ఞాపకం రాకపోవరండి! ఆతరువాత సంగతి నా కెందుకు. నేను బ్రతిమాలుకొన్నట్లు వాకు దేవుడిచ్చిన యీ మూడు నాలుగట్లా మాత్రము వృధాచేసివ్వకండి! స్త్రీ ద ను పని పాపానికితోడు పెళ్లాం ఉమరుపోసుకొన్న పాపంకూడా మెడగట్టు కోకండి! ఏదో ముఖం మెప్పుకైనా, పెదవులకు తెల్లం రాసుకొని ఆయనా, నాతో పూర్వమువలె అనగా—మీరు చదువుకొంటూఉన్న రోజులలోవలె ఆధిమానముగా రెండు తీసిమాటలు మాట్లాడండి! కలుపు రెండుగంటలు క్రిందండి! ఇది ఇల్లా, ఇది పెళ్లామా అని ఒంటిమీద కొంచెం చైతన్యం ఉంచుకొండి! దానిపల్ల మీభాగ్య మేమీ తగిలిపోదు! మీ గౌరవాని కేమీ లోపమురాదు! మీకు సరివారిలో తలపంపులు రావు! నన్ను చులకవచేసి ఖోభిపెట్టి సంలేమాత్రముచేత మీకు రావుబహద్దరు, దివానుబహద్దరు, కితాబులు వచ్చి పడిపోవు, మీరు పెద్ద చక్ర వర్తులైపోయి! కాబట్టి అగ్నిపాక్షిగా పెళ్లాడిన మోహము, ఇన్నాళ్లు కలసిమెలసిఉన్న మేహము, ఇది తలదీయినా వాయండు కొంచెం గౌరవం వుంచండి! అంతే నేను రోకరి!

ఒక పత్రికావిలేఖరి. “ఫలానా ఘరానామనిషి ప్రియభర్తను, కూర్మిసంతానాన్ని, దగ్గరిచుట్టాల్ను విడచిపెట్టి ఫలానాదినం స్వర్గస్థురాలైందని వ్రాయుటకు చాలా చింతిస్తున్నాను”
ఈవిలేఖరిగారు చింతించేది దేనికో!

కాడ్ లివరాయిల్స్ వుండే బలమునిచ్చు

సహజగుణం స్కాట్సు

ఎమల్షన్ లో 3 రెట్లు అధికంగావుంది

జబ్బువల్ల నీకరెంట్ వుండే బలము
నీకునా నశించిపోయినపుడు, తిరిగి బలంచేసు
కొందును డాక్టర్లు, ఎ. డి. కీపర్ థామస్ లో
నుంచి శక్తినిచ్చే కాడ్ లివరాయిల్స్ లో 3 రెట్లు
నున్న బలవర్ధకంకంటే, వేరే ఏమీ చూపిం
చలేదు.

కానీ కాడ్ లివరాయిల్స్ వున్నదన్నట్లే,
బలహీనంగా వుండేవారిలో చక్కగా జీర్ణించు
కొనడం కష్టం. చాలామంది యానితలో
నేమింపజేలేరు. అందుచేతనే స్కాట్సు ఎమ
ల్షను ముఖ్యముగా ఉపయోగమైంది. ప్రత్యేక
పదలో తయారుచేయబడింది కా బిల్డ్,
స్కాట్సు ఎమల్షను కాడ్ లివరాయిల్స్ వుం
డే శక్తివంతా కలిగివుంటుంది; రుచికరంగా
వుంటుంది. ప్రతివారూ జీర్ణించుకోవచ్చు.
ఇదేకాకుండా, బ్రష్, పోచాలంటుండే బల
మిచ్చే, హైపోఫాస్ ఫస్ఫస్ వున్నందువల్ల
సాధారణ కాడ్ లివరాయిల్స్ కంటే మూడు
రెట్లధికంగా గుణం ఇస్తుందని కనిపెట్టబడింది.

అద్దంకొనే శక్తికూడా వృద్ధిజేస్తుంది.

స్కాట్సు ఎమల్షన్ జబ్బుపడ్డపుడు పో
యినబలం, అలోగ్యం చేసుకోవడే కాకుండా
బలహీనం గల్గినపుడూ చుట్టుపక్కల్లో
కోగాలు వున్నపుడూ వున్నవదానికి
ఉపయోగపడుతుంది. కోగాలని రానివ్వ

స్కాట్సు ఎమల్షన్
సాధారణ కాడ్ లివరా
యిల్ కంటే మూడింతలు
నుంచి.
బలమైకండరాలు, ఎము
కలు నరములు రక్తం
వృద్ధి చేస్తుంది.
అంటుకోగాలు రాకుండా
పోరాడే శక్తిఇస్తుంది.

పోరాడే శక్తి అమితంగా శరీరానికి కలగజేస్తుంది. రక్తం వృద్ధిచేయడానికి, నరములకు బలం చేకూర్చడానికి, అన్ని
శరీరానికి శక్తి కలిగించడానికి, స్కాట్సు ఎమల్షన్ డాక్టర్లచే అరవైయేళ్లుగా సిఫార్సు చేయబడుతూవుంది.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎమల్షను నుండిన రక్తములు: శుద్ధమైన కాడ్ లివరాయిల్ నుండి

ఇంపీరియల్ కెమికలు ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్.

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కోలంబొ, కాన్పూరు, పాట్నా
అహమ్మదాబాదు, కొచ్చిను, కార్ణాటకట్టు, విశాఖపట్టణము, కరాచి, ఆమృతసము.

పుష్ప చ య ము

జపానులో పరిచారికలు

ఇంటిలో దాసి అంటే అది మనకంటే తక్కువది. ఎటువంటి నీచమైనవస్తువున చేయించవచ్చును, యిష్టమువచ్చినట్లు అధికారము చేయించవచ్చును; అది సాధారణముగా ప్రతిగృహిణీయు గృహస్థుడు తలచుట మనలో అలవాటే. ప్రత్యయితర దేశములలో మాడ పరిచారికలున్నారు. వారి యాచరణ వేరు వేరుగా నుండును. వీరి యాచరణవిషయమై జపానువారిమండి వేర్వేరువలసిన వంటినియు గలదు.

జపానులో పరిచారిక, పాశ్చాత్య గృహములలో వీడరానైన బంధువువలె నుండును. అక్కడ మె తేతనముపై పనికీయుదాదిగాక పనికేయకొనువదిగానుండును. అందుచేతనే ఆమెకొన్ని తీతము చాలతక్కువ. బాలికలు పాఠశాలలను వీడిన వెంటనే, అనగా పదునారేండ్ల ప్రాయమున, వివాహమాడుటకు ముందు గృహ కృత్య నిర్వహణమును గురించి తెలుసుకొనవలసింది పరిచారికవృత్తి యవలంబించును.

పరిచారికను యిల్లాలు గర్వముతోమాడక ఆమెపని నేర్చుకొనుచున్న బాలికయును యిట్టిప్రాయములతో నుండును. సంవత్సరమునకు రెండుమారు లాక వారమువంతున ఆమెకు తన కుటుంబము జూచుటకు శలవుకూడ యివ్వబడును. ఆ సమయములో ఆమెకు దుస్తులు బహుమతిగా నివ్వబడును. వీరి విలువ ఆమె పనికీయు వానికేదిని బట్టియుండును. ఇంట బనికీయుచున్నంత కాలము యజమానురాలే ఆమె గర్వణమునహించి క్రద్ధగా కాపాడును. యజమాను రాలెంత దయ, అక్కర, నమ్రతయు జూపునో అంతకంటే ఎక్కువగానే పరిచారికకూడ అకుటుంబముపై క్రద్ధగలిగియుండును. గృహనిర్వహణమునందు వారు చాల విశ్వాసనియులు. జపానునందు పరిచారిక లెత్తుడును దొంగిలించును.

దినమంతయు నామెకు విశేషముగా వినువు గలిగించు పనియుండదు. పెండలకడలేచి యింటిని శుభ్ర పరచును వంటను సిద్ధముచేయును. ఆహారము తుగిసినతరువాత పాత్రల శుభ్ర చేయును. తిడవంతరము యజమాని బూట్లులతుడిచి, పిల్లలనుబడికీ పిలుచుకొనిపోవును. యజమానురాలి వెంటబడి వస్తువులకొనుటకు బజారువెళ్లును. మధ్యాహ్నము సాధారణముగా నామె గుడ్డలుకుట్టును. సాయంత్రము మరలవంట-తరువాత పాత్రలు శుభ్ర పరచడము, పడకలువేయడముతో నామె పనులు ముగియును. కాని సాయంత్రమామె చివ్రలనిడిగ ఆరుగుటకు పిలువబడు. దినమంతయు నామె కీ పనులన్నియునున్నను సరియగు నాదరణముండుటవలన నామెకేమియు కష్టముగ గనిపింపదు.

వారు యజమానుల గృహముల వీధునపుడు పరిచారికలవలెవిధక ధనవంశురాండ్రగు కన్యలవలె విలువగలదుస్తులధరించి వెళుదురు. వీరివలన వారికెంత యాదరణయుండునో తెలియగలదు. వీరినిజూచి మన పోదరిమణులుగూడ తమయింట పనిచేయు పరిచారికలను తోబుట్టువులవలె యాదరించును, వారి నభివృద్ధి చెప్పుటయేగాక యాత్యోన్నతిపండుదలని తలంచుచున్నాము.

పాశ్చాత్యుల మూఢనమ్మకములు

ఇటీవల నొకడు శకునముగాలేదని తామతప్పుకొన్నవలసివోయ్యెనని చెప్పలేదట. ఆతనికాలోహి
హి. 2-13-0 అల్పావాదిధించబడినది. వాడు కోర్టునకు రానికారణము తెలిసికొని అల్పావాదిధించిన జడ్జి
గాయూడ వాని నమ్మకములతో శిక్షించెనట. ఎందుకన ఆ జడ్జిగాయూడ యిటీమండి తెలుచీరి తిరిగి
యేకారణముచేతనైనా వెనుదిరిగి లే కొంతసేపు కూర్చునకుండా ప్రయాణముపొగించెనట!

గుఱ్ఱపులాడము అదృష్టము గలిగించునని పాశ్చాత్యులకు చాలమందికి నమ్మకము. అందుచేత వారొక
లాభమును ద్వారమునకు శ్రేలాడగట్టెనట. అదరికివలెనే తనకు అదృష్టము గలుగవలయునని యొకజోకలాడము
ద్వారమునకు శ్రేలాడగట్టెను. ఆమరుదినమారెడు ద్వారమును దాటుచుండగా లాడముతెగి వానితలపైబడి పెద్ద
గాయము గల్గించెనట! అదృష్టమివిధముగ తనతలపైబడునని పాపమాతడు తలంపలేదు కదా!

శరీరము దమిర్నమైన విద్యుచ్ఛక్తిగల మనిషి.

కంటుభవాన్ తెరకాయ రీతి సంవర్సరముల వృద్ధుడైనప్పటికిని నలువదియేండ్ల వానివలెనుండును.
తనమందున్న యదృశ్యశక్తినిగూర్చి యిటీవలనే తెలిసికొన్నాడు. “ఒక సంవత్సరముక్రిందనే నాశరీరములో
అమిశ మైన విద్యుచ్ఛక్తిగలదని తెలిసికొంటిని. నే నొక గుడ్డను పైకెత్తుకొన్నపు డందుండి బుస్సును శబ్దము
మిలుగునటు గలుగుట సంభవించెను. నా మిత్రుల కిది తెలిసినది. ఒక డాక్టరు సలహాపై ముప్రసీద్ డాక్టర్
కి సంగతి తెలిపితిని. వారు వన్ను పరీక్షించి యిటీవలయ మింతకుమున్ను కనివిని యెఱుంగుననిరి. తరువాత
నారు నాలోనున్న విద్యుచ్ఛక్తి కొన్ని వందలవోల్ట్ల శక్తి గలగియుండునని చెప్పిరి. నారు విద్యుచ్ఛక్తి
పరిమితిని కొలుచు యంత్రముల దెచ్చిరిగాని అది పనిచేయలేదు. సాయంత్రమగునప్పటికి నాయందుగల శక్తి
బలహీనమగును. కాని రాత్రి నుండు యథాప్రకారముగ కేయుండును. రాత్రి పడకమీద పండుకొన్నపుడు
నా శరీరమిచ్చు వెలుతురునందే నేను చదువునొగలను. బల్బులనుగూడ చేతతాకి వెలిగింపగలను” అని
యాతడు వచించుచున్నాడు.

“...నాఫుల్ నేరముల్ సేయ, వేరలుకంటెండిన కాంత లుచితవ్యాపారముల్
నేర్తురే?”

భర్తప్రవర్తన బాగులేదని తనకు విడాకు లిప్పింపమనికోరుచు మిసర్స్ బిన్స్ ఆను నామె కోర్టులో
దావాచేయగా, భార్యప్రవర్తన సరికాలేదని భర్తకుడ దావాచేసెను. నేను విచారణ తవర్సమున ఈ
క్రింది మయములు తెలుబడినవి.

బిన్స్ వివాహమాడినతరువాత నాలుగుసంవత్సరములకాలము భార్యాభర్తలమధ్య యెట్టికలతలులేకుండ
సంహోషముగ సంసారము చేయుచుండిరి. ఆపు డామె భర్తకు ఎలెయిని కాలింగ్ ఆను కన్యతో పరిచయ
మయ్యెను. వారిరువు రెవుడు నాట్యములకు బోవుచుండుట గని బిన్స్ భర్తను మందలించెను. కాని భర్త
గాని ఆ కన్యగాని ఆమెమాటల సరకుచేయలేదు. ఇట్లుండ భర్త ఒకదినము కాలింగుకు 50 పిల్లింగుల విలువ
గల క్లాప్స్ (చేతులకు తొడుగుకొనవని) యిచ్చిన ట్లామెను తెలియపరచెను. ఆపు డామె కాలింగును కలసి
కొని క్లాప్స్ తిరిగి తీసికొని యికపై తన భర్తతో కలసి తిరుగుట చూచెనేని దండించునని తీవ్రముగ మంద
లింది వచ్చెను.

ర్యరలోనే ఆకస్య తన భర్తతో దిరుగుచుండుట ఐవ్స్ కనిపెట్టి, ఆమెను వీధిలో కలసికొని వక్కు గొలుసుతో బహుభుద్ధిగావించి, అచటనుండి భర్త పనిచేయుచున్న ఆఫీసునకువెళ్లి అచట నిలువచేయబడిన యొక కుండకుఛాయను భర్త రలపై గ్రుమ్మరించెను. ఇంత జరిగియు ఈ సమాచారము ఆ కవ్వగారి భర్త గారి ఎనరికి తెలియనికలేదు. ఈ వృత్తాంతమంతయు విని ఐవ్స్ ప్రవర్తన ననుమానించుటకు మార్గములు లేవనియు, ఆమె భర్త ప్రవర్తన చెడినట్లు తా నెంచుచున్నాననియు చెప్పుచు వ్యాయాధిపతి ఐవ్స్ కు విచాకుల నిట్టించెను.

శాపాలికి శక్తివుందా ?

మధ్య అఫ్రికాలో నొక స్త్రీ మాంత్రికుడు చెప్పివీటికి మీదబడి మరణించెను. వాడు మరణావస్థలో నున్నపు డాత డుపయోగించుచున్న కడియములపై కమ్మువై దిన యొక స్వేతబాళియుని గని ఏమో గొలుగు కొనుచు చనిపోయెను. తరువాత పాశ్చాత్యుడు మాంత్రికుని కడియముల తన స్వాధీనమొనరించుకొనెను. ఆత డొక గనులవ్యాపారి. కొలదికానమునకే ఆతని గనులందు పనిచేయువారి కొక వారతొగము సంధించి వ్యాపారము చేడిపోయెను. ఆత డంతట వివాహమాదదలంచి స్వదేశమునకు బయలుదేరినెను. అచటని కపారమైన ధనవత్తము, సూతనముగా పెండ్లియాడిన యామె కారుమాసములు చిత్రపటలగు పెక్కుతొగములు గల్గెను. తరువాత ఆతనికి జబ్బువచ్చెను. లేచుకొన్న కొంతకాలమున కతడు కడియములదీసి వాని విషయ మొక మిత్రునితో చెప్పెను. అదినమే మోటారుకారుచే త్రొక్కుబడి కాలియొక్క విరుగకొట్టు కొనెను. ఇది గత జూలైలో జరిగినది. మిగిలియున్న ధనముకూడ బోకొరెరిగా వత్తమువచ్చెను. ఆతని కుమారు డొడిచినము ఆ కడియముల తాకిన కొంతసేపటికే మోటారుక్రిందబడి తీవ్రగాయములకు లొనయ్యెను. ఆ కడియము లతనివద్ద నిప్పుటికిని గలవు. ఆతని కింకమిగానున్నదో ?

మాడొండ్లక్రింద టొక పురాతనవస్తువుల సేకరించు వ్యాపారముగల నొక ముప్రసిద్ధురాలు ఈజిప్టునుండి మృతిశెంపిన యొకమనిషి చేరిని ప. పొందింపగలిగెను. కాస్త్రుప్రజ్ఞ లది 7000 ఏండ్లక్రిందటిదనియు, ఈజిప్టును పరిపాలించిన యొక రాకుమారి హస్తమనియు చెప్పిరి. దీనిని సేకరించిన యామె భర్త అట్టివస్తువుల నింట నుంచుకొనకూడదని మొగలిడినను ఆమె వినదయ్యెను. అంతటాతన కపాయకరమున నొక తొగమువచ్చి దానినుండి తీరుకొనబాలక వారడు గడచిన ఆగస్తమాసమున గరించెను. అంతటా యిట్లా లా చేరిని పురాతన ఈజిప్టువస్తువుల ననుసరించి దహనముచేసెనట !

ఇంగ్లండులో నిట్టికాప మొకటిగలదు. మారొండ్లక్రిందట ప్రకృతము లార్డుస్ ఆఫ్ వాటర్ ఫోర్డ్ (Lords of Waterford) అనువారి వంశీయు లొకడు స్వారీచేయుచు నొకబాలుని క్రింద బడగొట్టెను. కాని యాడు వ్యాయాసానమున నిర్దోషియని విడుదలపొందెను. అసమయమున అబొలని తల్లి విరతువు. ఆతనికి “మీ వంశములో నొకరైనను సహజమగు మృతి బొందకుండురుగాక” యని శపించెనట. కొన్నివారములకే వారడు స్వారీలో గుఱ్ఱముమీదనుండి క్రిందబడి మరణించెను. తరువాత వచ్చిన వాటర్ ఫోర్డ్ లార్డులలో నొకరు నీటమనిగి మరణించిరి ; ఇంకొకరు గుఱ్ఱముమీదనుండి క్రిందపడి కుంటివగుదనను భయముతో అత్య హత్య జేసికొనెను ; ఇంకొకరు త్రొక్కుడుచే మరణించిరి.

తమప్రభావము జూపిన కాపములలో నివి కొన్నిమాత్రము. కాస్త్రుప్రజ్ఞలు వీవి కేమందులో ? ఇది వట్టి కాకతాళివ్యాయమా ?

గ్రంథ పరిచయము

శ్రీమతి సోమరాజు ఇందు
కావ్యాది ముద్రాపాదు రచించిరి. ఇందు
పరిభక్తి, శ్రీరంగనాథమూర్తి,
శ్రీమదగోపాల శతకము అను మూడు భాగములు
గలవు. ఈ మూటియందును వీరి భావములు పవిత్ర
ములై, మనోజ్ఞములైయున్నవి. శ్రీమధురమైనది.
ఈమె రచన మొత్తముపై పూర్వకవయిత్రుల వలసిన
యున్నది. ఈ కవయిత్రి యిట్టి సుదననా ఆంధ్ర
ముదం దింకను రచించింది వన్నె చెత్తురని నమ్ము
తున్నాము. ఇది యువకవి సమితి ద్వితీయ ప్రచురము.
చేసింది ఆచ్యు; నాణగజాల తపాలవిశ్లేష పంపిన
యువకవి సమితి, కలవపాముల, కృష్ణాజ్ఞాపండి
బదయగలరు.

శ్రీమతి టి. వరలక్ష్మమ్మ
యువతీ గారు రచించిరి. ఇందు శ్రీలు
ఆనోగ్యవిధులు నుపయుక్తములైన పెక్కు విష
యములు గలవు. పరిశుద్ధత,
ప్రభువిశిష్ట, గృహసేవావిధానము, గర్భధారణ
కాలమున గమనింపవలసిన విధులు, ప్రసవదశ,
అంటుకోగములు, వానియొడ దీనికొనవలసిన శ్రద్ధ,
గోగకాలములందు పథ్యపానాదులు మొదలగు విష
యములను శ్రీలక్ష్మ ములభముగా నిర్ణయగురితీ వ్రాయ
బడినది. ప్రతి గృహిణీయు నీ విషయములను తెలిసి
కొనవలసిన యావశ్యకత మెందుగగలదు. ఆంధ్ర
భాషయం దిట్టి విషయము లభురూపములు. ఆ కొర
తను పోగొట్టి శ్రీలోకమున కత్యంతోపయోగముగ
రచించిన టి. వరలక్ష్మమ్మ గారు క్లాసునీయులు. ఈ
పుస్తకము వెల పిగ దూపాయ. గ్రంథకర్త్రీగారివద్ద
1223, రానుకొటె, హైదరాబాదు (దక్కన్)
దొరుకును.

శ్రీయుతి బంకుపల్లి మల్లయ్య
వివాహాతత్వము కా శ్రీ గారు రచించిరి.
వివాహ వయో నిర్ణయమును
కాసేయను కారణాన్ని అనుబంధ వచ్చినప్పటినుండి
సవాతనధర్మ పరుల కది సహింపగూడదని నది. కాని
వివాహ వయో నిర్ణయమున కే కాన్త్రములు ప్రమాణ
ములని వా రుడవారెంతో వానియందే కా వానిల్లు
నందుండు పయస్వీ - కొంచ మించుగ - లోకదని
వ్రాయబడియున్న దని వారికి తెలియకపోదు. కావున
వివాహాధర్మమును నువ్వర్థముచేయుట మండికల
ధర్మ మైయున్నది. "శ్రీ మల్లయ్య కాశ్రీ గారు వారి
గ్రంథమునందు వివాహాతత్వమును కాన్త్ర ప్రమాణముల
తోను, లౌకిక పారమార్థిక దృష్టితోను, హేతువాదము
తోను చేసిన విమర్శనము సవాలనులకును, సంస్కారు
లకును పతన పరికలవాగ్దముగనున్నది" అని ఈ గ్రం
థమునకు పోషయవాక్యములలో శ్రీ కా. నాగేశ్వర
రావుగారు రచించిరి నది నిజమైయున్నది. ఈ గ్రంథ
మును పెక్కు కాన్త్రముల పరిశోధించి, పెక్కు ఉదా
హరణములతో కాశ్రీ గారు రచించిరి. ఇది ఆంధ్ర
పుత్రికా కార్యాలయమువారిచే ప్రచురితము.

పారిశ్రామిక ద్వితీయ గుమ
దేశీయ మముగా వెలు వడి నది.
పరిశ్రమము శ్రీ పెండె వేంకట్రాములు
గారు రచించిరి. ప్రకృతము
భారత దేశ భాగ్యోదయము దేశీయ పరిశ్రమలపై
వాధారపడియున్న పూర్వము మన దేశమం దన్ని
పరిశ్రమ బుండియున్నను కాలప్రవాహమున బడి
లీనమైనది. ఈ గ్రంథమున పూర్వకాలమున మన
దేశమందలి పరిశ్రమలన్నియు నివర్తనపూర్వకముగా
జేర్కొనబడినది. ఇప్పుడు ముఖ్యమైన పరిశ్రమలున్న
స్థలములు వాని ప్రాముఖ్యతగూడ వివరింపబడినది.

ఇటువంటి సంగతుల తెలిసికొనుటవలన లాభముగల దని తలంకుము. తెల దు. 1-4-0, గ్రంథకర్తగారి వద్ద, పేరాల, చీరాలపోస్తు, దొరుకును.

ఈ గ్రంథ మిదివఱకే తొట్టినెద్యము ఆంధ్రుల కరకమలము లలంకరించియున్నది. ఇప్పుడు గ్రంథకర్తగారైన డాక్టరు పుచ్చా వెంకట్రామయ్యగారు ద్వితీయ ముద్రణమునకువలె పెక్కు విషయముల విపులము జేసియు, పెక్కు పటములను వాని వివరములను జేర్చియు మూడవ ముద్రణమునకు దెచ్చిరి. ఈ నేనువాకయుడు సుప్రసిద్ధుడైన జర్మనీ వైద్యుడు. అతడు జలదికీర్తనచేతనే సర్వరోగములను, తప్పుక నివారణచేయు మార్గములను కనుగొని ప్రపంచమునకు మహోపకారి మొందించెను. వీరి చికిత్సలపై పెక్కు గ్రంథముల రచించిరి. అవి ప్రపంచముందలి ముఖ్యమైన భాష లన్నింటిలోనికి అనువదించబడినవి.

సులభములై, ప్రకృతసిద్ధములై సర్వరోగములను సందేహములేకుండ నివారించు నీ మానేసువాకయుని పద్ధతుల వాంఛుల యందు పాటులానికి దెచ్చుటకు మిగుల పాటుబడి యీ గ్రంథమును తెలువరించిన గ్రంథకర్తకు ఆంధ్రలోకము కృతజ్ఞుల కాపదగి యున్నది. ఈ గ్రంథము 370 పేజీలు గల్గి, పెక్కు పటములతో నొప్పయన్నది. క్యాళికో లైండు. తెల దు. 5. దెజవాగ ప్రకృతి కార్యాలయమున దొరుకును.

తెనాలి వాస్తవ్యులగు గోప్రభావము బ్రహ్మశ్రీ మహాపాధ్యాయ ముదిగొండ నాగలింగ కాశ్మీ గారుచే రచింపబడినది. ఏలూరు గోసంరక్షణ సమితి త్రైవాక్షిక కార్యనిర్వహణములలో ప్రథమగణ్య ముగా దు. 116 బడసినది. ఇందు గోవు ప్రభావము పద్యములందు వ్రాయబడినది. గోరక్షణ సమితివారి యాశయములు క్లాసుసీయములు.

ఇయ్యది వైసవిధి త్రైవాక్షిక గోవు కావ్య నిరూపణములలో ద్వితీయగణ్యము. బొడ్డు బాపి రాజుగారు వీనిని రచించిరి. ఇదిపూడ గోప్రభావమును దెలుపు పద్యగ్రంథము.

ద్రోణము రాజ రామ రామమోహన మూర్తిగారిచే పద్య గద్య విజయము గేయములందు రచింపబడి శ్రీ రామ వెంకటసుబ్బారావుగారి కంకర మివ్వబడినది. సంఘమునందు తెల రెగుచున్న దురాచారప్రవాహము నాపి బ్రహ్మచర ప్రతిష్ఠిచేసిన యద్వితీయ మేధావంతుడగు రాజారామమోహనుని చరిత్ర యందు గమ్యముగ వర్ణింపబడినది. తెల 0-6-0. పికాపురమున పాఠసమీపీరమున దొరుకును.

ఇందు ఆంధ్రదేశమందలి మహాత్ముని మహాత్ముని ఖద్దరు యాత్ర, ఆంధ్రదేశ సత్యాగ్రహ యాత్ర, హరిజన సంహారము యాత్రలందలి వివిధ ప్రదేశము లందు జరిగిన ఉపన్యాసాది వివరములు వరుసగా వివ్వబడినవి. మహాత్ముల సందేశములు, వారి anecdotes, హృదయాహ్లాదముగ మన్నవి. ఆంధ్రులెల్లరు దీనిని పఠించిన మహాత్ముని హృదయమును మరువకుండురు. గ్రంథారంభమున మహాత్ముని జీవితచరిత్ర ధృష్టముగ వ్రాయబడినది. ఇది యాంధ్రగ్రంథమాలచే ప్రకటితము. హరిజన సేవాసంఘము, ఆంధ్రావ్రాహ్మ, ఏలూరునందుపూడ ప్రతులు దొరుకును.

ఆంధ్ర పాకలోకమునకు తాతా నూతనవిషయముల దెలుపుచు చరిత్రము జగత్కథలాది గ్రంథముల రచించినవారిలో నొకరు శ్రీ కొమండ్లూరు శతకోపాచార్యులు రచించిరి. ఆంధ్ర

మన ఆర్థికపరిశ్రామిక సమస్యల పరిష్కరించి వ్యాపారమును పెంపొందించువారి చరిత్రలుగూడ ఆకర్షకములే. పార్శ్వ కలమున జనించి, వ్యాపార రహస్యములు తెలిగి, విదేశపద్ధతుల నవలంబించి, కొట్లకొలది ధనము గడించి, భారతదేశమున పెక్కు పరిశ్రమల నెలకొల్పిటకును, విద్యను పెంపొందించుటకు నమితముగ పాటుబడిన జంషెడ్జీ నస్సర్వంజీ తాతా జీవితచరిత్ర మీ గ్రంథమున నులభ్యతైలిలో వ్రాయబడినది. తెల పది ఆణాలు. కాకి నాదలో గ్రంథకర్తగారివద్ద దొరుకును.

గ్రంథకర్త కందుకూరి రామ తరంగిణి (ఖండ భద్రరావుగారు, ఇన్నింటిపేట, కావ్య సంపుటి) రాజమండ్రి. తెల 0-4-0.

ఈ తరంగిణికి ప్రత్యేకము భావకలత్వ వికారదులగు కన్నురి శివశంకరకాశ్రి గారు వ్రాసిరి. ఇందు 'గోదావరీ', 'భక్తితారితము', 'గంగమ్మ', 'శక్తిభూమి', 'అంద్రభూమి', 'పాట భ్రమ', 'విశ్వకోశము', 'కొర్కె', సాయాపూర్వము, పూజ, మాలితి, సానుభూతి, జీవితయాత్ర, 'విరహాళి' 'నా భాగ్యము' మొదలగు కీర్తనలతో గేయపటిలిని

వృత్తములలోను గీతములలోను విరచింపబడినవి. వీనిని చదువఁజదువ నింపుజనించుచున్నది. ఆంధ్ర యువకలలోకమును ప్రబోధింపఁజాలియున్నవి. వలయు నారు గ్రంథకర్త పేర వ్రాయవచ్చును.

(ఆ. వే.)

విదంకముల సాంఘిక కోపదారి నాటకము. శ్రీ జేకుమర్ల మొగుడు కామేశ్వరరావుగారు రచించిరి. ఇందలి కథయిది. శంకర

కాశ్రి అను నాతడు ముక్కోసి. ఏవో వంకలబెట్టి భార్యను పలుమారు చావమోదురు ననాదరణ చేయును. ఆమె గతించిన పిదప నాతనికి పశ్చాత్తాపము గలిగి ముప్పదియేళ్ల విరమింపును వివాహ మాడును. ఇందు సంభాషణలు చక్కగ నిర్వహించబడి నవి. నవాలసాచార వాతావరణముందలి యిల్లాండ్ర యభిప్రాయములు యధార్థముగ వ్యక్తపరుపబడినవి. కాని కథానాయకుని విరమింపు వివాహానంతర జీవిత మునుగూడ చేర్చియుండిన బాగుండెడిదేమో? గ్రంథ మంతయు వ్యావహారిక భావలో హృదయరంజకముగ నున్నది.

పత్రికా పరిచయము

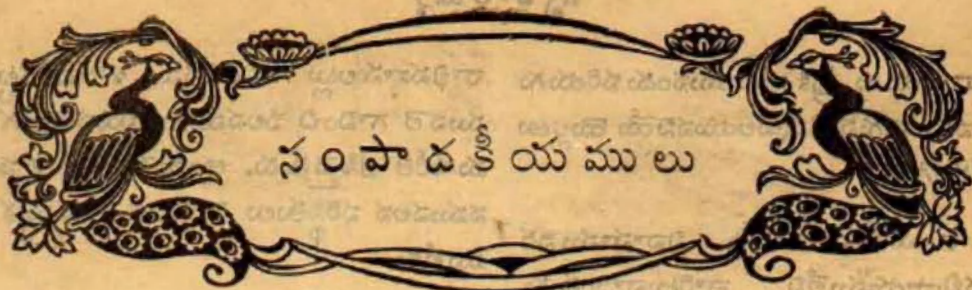
'కమ్మమహారాజా' పత్రిక

గొట్టిపాటి నుబ్బరాయ చౌదరిగారి సంపాదకత్వమున అనంతపురమునుండి ప్రతిమాసము వెలువడు కమ్మమల ప్రదీపిక. 1/8 గ్రానులైన 64 పేజీలు మొదటి నాల్గసంచికలు మా కార్యాలయము జేరినవి. ఇందు చాలవఱకు కమ్మమల సంబంధమైనవియు, కమ్మమల ప్రవీపకులయొక్క చరిత్రలును గలవు. వీనితోగూడ వ్యవసాయమునకు, ఆయుర్వేదమునకు, తదితరవిషయములకు సంబంధించిన చక్కని పద్య గద్య వ్యాసములు గూడనున్నవి. త్వరలో నాంధ్రపాఠకలోకముచే నాదరింపబడుగాకయుని కోరుచున్నాము. దీనికి సంవత్సరము చందా నాల్గు రూపాయలు.

గమనిక :—విమర్శనార్థమై పంపు పుస్తకములను పంపువారు

రెండుప్రతులు పంపినగాని విమర్శింపబడవు.

సంపాదకుడు.

సంపాదకీయములు

గుంటూరు స్త్రీలసభ - ఏకపత్నీ వివాహము

జూలై నెలనుండి గుంటూరు లేడి రిక్రియేషన్ క్లబ్బునందు పురస్త్రీలు సమావేశమై పురుషులలో నేడు బహుపత్నీ వివాహములు ప్రబలుచున్నవనియు, స్త్రీలకు దానివలన మిగుల నన్యాయము జరుగుచున్నవనియు ఖండించిరి. తదనంతరము “అగ్ని సాక్షిగ వివాహమాడిన తమ ధర్మపత్నులను, బిడ్డలను నిష్కారముగ వదిలి, ద్వితీయ వివాహములాడి వారినగారవపరచుచు, పెను యిక్కట్లులపాలు చేయు దురాచారము పురుషులలో నిరాఘాటముగా వ్యాపించుచున్నందునను, ఇట్టి వివాహములు నీతికిని, శాస్త్రమునకును, లోకనాగరికదృష్టికిని వ్యతిరేకమయి భారతజాతికి ప్రపంచదృష్టిలో నపకీర్తి దెచ్చుచున్నందునను, భారతప్రభుత్వమువారును, రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారును, స్వదేశ సంస్థానములవారును వెంటనే ఏకపత్నీ వివాహ (Monogamy) చట్టములు నిర్మించి, ద్వితీయపత్నీ వివాహమును (Bigamy) నిషేధింపవలయును” అని యేకగ్రీవముగా తీర్మానించిరి. అదియునుగాక దీనికి సహకారిగానుండుటకై “ఇట్టి వివాహములకు సంబంధించినవారల నాగరికులెల్ల బహిష్కరింపవలయును” అనికూడ తీర్మానించిరి.

రెంపవలయును” అనికూడ తీర్మానించిరి.

కేవలము స్వార్థపరుడై నిష్కారుణముగ, సంతానమునైన గమనింపక, సాధ్యయగు భార్యను వీడి తన కత్తి కెదురులేక స్వేచ్ఛావిహారుడైయుండు పురుషుని చేష్టలకు మనస్సు పరితపింప, ననాథలగు నా సాధ్యమణుల కష్టములు హృదయమును నీరుగావింప నావేశముజెంది కొందరు నాగీమణు లిట్టి శాసనములున్న మంచిదనిదలంచుట విచిత్రముగాదు. ఏటిచే నట్టి దురంతములు తగ్గిపోవుటయు గలుగవచ్చును.

ప్రకృతిలో స్త్రీలకంటె పురుషుల కవకాశము లెక్కువగలవనియు, పురుషుల నెదుర్కొనుట భారతస్త్రీ ధర్మముగాదనియు, శతాబ్దములనుండియు దాస్యవాతావరణమున బెరిగిన స్త్రీలు చెప్పటతో ఏకీభవించుటవలన నుపయోగములేదు. వారిని ప్రకృతముగల స్థానమున యుంచుటకై, శాస్త్రమునందున్నదనియు, స్మృతులందున్నదనియు నిదర్శనముల జూపుచు, తమ యధికారము స్థిరముగా నిల్పుటకై సర్వదా ప్రయత్నించు పురుషసత్తముల యాశయముల కంజలిఘటించుట కూడ సంతియ. పెరిగి పెద్దయైన తరువాత తన జన్మమున కాధారభూతురాలైన మాతృ

మూర్తియగు శ్రీకి సంఘమునందు సరియగు సానము పురుషుడివ్వవలయుననియే యెల్లఱు కోరదగినది.

అయినను వీకిపట్నీ వివాహమునెడ సదభిప్రాయములేని వారిట్లువాదించుదురు. సంతానముకూడ గలిగిన ప్రథమకళత్రమును నిష్కారణముగ వీడి ద్వితీయ వివాహమాడు పురుషులు ప్రబలుచున్నారనుటకు వీలులేదు. కాలక్రమముగా సంఘములో భార్యయుండ ద్వితీయ వివాహము మిగుల గర్హింపబడుచున్నది. శతాబ్దముల నుండియు సంఘము మంచిదని దలంచెడి యాచారములే మాసిపోవుచుండ సంఘము హేయమని గర్హించు నీవాడుక వృద్ధిపొందుటకు మార్గములుండవు. అదియుచుగాక, ఏ ద్వితీయవాదవశాత్ గాక మానవమాత్రుడైన పురుషుడెవడును, తగిన కారణమున్నదప్పు, భార్యను వీడడు. అట్లు వాడు వీడినచో వాని శిక్షించుటకు ప్రభుత్వచట్టములుండనేయున్నవి. అదియునుగాక పురుషుడు పెక్కుఱును వివాహమాడుట శాస్త్రసమ్మతము శ్రీస్వాతంత్ర్య మెక్కువగనున్న పాశ్చాత్య ప్రపంచమునగూడ నిట్టి చట్టముల గానము.

ఒకవేళ నీ చట్టపు నిర్మాణమునకై ప్రయత్నించినను చేయునదెవరు? వీరిలో శ్రీ తంతమంది గలరు? తన గట్టత్రాళ్లు తామె దెచ్చుకొన్న పురుషులిట్టి చట్టములు గావించురనుటకు వీలున్నదా? ఒకవేళ ఉదా

రాభిమానులట్లు గావించినను శారదాచట్టమువలె గావించి పేలవముగా నిరుపయోగమగురీతి జేసివైతురు. అందుచేత ఈ శాసనమువలన పరిసితులు బాగుపడునని నమ్మకములేదు.

సాంఘికవిషయములందన్నిటను ముందంజవేసి శాసనముల నిర్మించు పాశ్చాత్యశ్రీల కేల నీ శాసనావశ్యకత దోషలేదు? వివాహములయందును, విడాకులయందును, సమష్టి బాధ్యతలయందన్నిటను శ్రీ పురుషులకు పాశ్చాత్యప్రపంచమున దారితమ్యములేదు. ఏ హక్కుల సంపాదించుటవలన తమ సంఘము సర్వతో ముఖముగ నభివృద్ధి జెందునో వారెరుగుదురు. బాధ్యతా సంపాదన నిర్ణయము నొనర్చు బుద్ధి వికాసమును, బుద్ధివికాసమునకు దోహదమగు విజ్ఞాన సంపదయు విజ్ఞానసంపదాయయగు విద్యయు వారికిగలదు. కాననే వారికి శాసననిర్మాణావశ్యకత దోషలేదు.

భారతశ్రీలకన్న నో తమహక్కుల సంపాదించుటకు దగిన విజ్ఞానమును తుదకు తమ హక్కులెట్టివో యెరుగుటకు దగినబుద్ధి వికాసమును గావలయును. మనసంఘము గూడ దరతరములుగ శ్రీలపై నన్నివిషయముల న నాదరము జూపుచున్నది. కాన మనసంఘమున శ్రీలకెట్టి హక్కు ఆవశ్యకమా దానిని పొందు మార్గమేదియో, దానికై మనము ప్రయత్నింపవలయును. సంఘము ప్రవృద్ధమై ప్రకాశించవలయునన్న, మనశ్రీలు విజ్ఞానఖినులై వెలయవలయు

నన్ను, స్త్రీలు సమానముగ హక్కులకై పోరాడుటమేలు. సమానముగ హక్కులు గలిగినప్పుడేక పత్ని వివాహబహువత్ని వివాహసమస్యలు నిలువవు.

విషయనిర్ణయ సభ—స్త్రీ ప్రాతినిధ్యము
జాతీయసభాశయముల నెరవేర్చుటకై నాడును నేడును స్త్రీ పురుష భేదములు లేక యుందరు కృషిచేయుచునే యున్నారు. కావున విషయనిర్ణయసభ యందుకూడ సట్టి భేదములకు చోటుండవలసినది గాదు. ప్రకృతముగల వర్క్కింగు కమిటీయందు స్త్రీల సమస్యలలో కాంగ్రెసు కనబరచుచున్న ఉదాసీనభావమును ఖండించుచు గుజరాత్ కాంగ్రెసువాదులు పలువురు జాతీయసభాధ్యక్షుడైన జవహరిలాల్ వద్దకు వెళ్లి విజ్ఞాపనము సమర్పించిరి. దానికి ప్రత్యుత్తరముగా వారు సాధ్యముండియు వర్క్కింగుకమిటీలో స్త్రీలను జేర్చలేదనియు, నట్లు చేర్చకుండుట వారికే లాభమనియు, స్త్రీ లిపుడు నితరుల కృషిపై నాధారపడి యున్నారనియు, రాజకీయ సాంఘిక విషయములందు స్త్రీలకు పురుషసాహాయ్య మావశ్యకమనియు తెలుపు నొక ప్రకటన గావించిరి. ఈ ప్రకటనయందలి విషయములు చిత్రము గొలుపుచున్నవి.

కాంగ్రెసువారికి స్త్రీ పురుష భేదమును జూప నిష్టములేకున్నచో వర్క్కింగు కమిటీకై సభ్యుల నెన్నుకొను నవసరమున స్త్రీల కవకాశము గల్గించియేయుందురు. స్త్రీలందు జయశీలురు గాకపోయియుండురేని యిపు డీ వాదనకే చోటుండదు. వారి

కట్టి యవకాశమును గల్గింపక, సాధ్యమయ్యు నొక సభ్యుగాలినిగూడ నియమింపక కాంగ్రెసు కట్టి భేదములేదని ప్రకటించి సంతమాత్రమున నది నమ్మకము గల్గింపదు.

వారి కట్టి యవకాశమున్నను గల్గింపకుండుటే మంచిదని జవహరిలాల్ గారన్న దేనితో నేకీభవింపజాలము. అవకాశములున్నపుడువారిని వెనుక నెట్టుచున్న స్త్రీ లభివృద్ధిబొందుటకు మార్గమగునా? ఈ ప్రకటనయందలి విషయముల కాశ్చర్యము జెంది ప్రత్యుత్తరమిచ్చిన శ్రీమతి కవులాదేవి చటోపాధ్యాయగా రీ విషయమై వ్రాయుచు, “ఇది విచిత్రమైన హేతువాదము; ఇంకను విచిత్రమైన మానవతత్వజ్ఞానము వృద్ధురాలు, గాడిద, యొకేజాతి చేరినవి. దీని నెంత మర్చించిన సంతమేలను సామెత నా కిపుడు పాపకమునకు వచ్చుచున్నది” అని వ్రాసిరి.

స్త్రీలు తమ కార్యములందు పురుషులపైననే యాధారపడి యున్నారనియు, స్వయంకృషి జేయరనియు జవహరిలాల్ గారనుచున్నారు. స్త్రీలు స్వయంకృషిచేయక పురుషులపై నాధారపడి వారి వరములకై యెదురుచూచుట లేదు. కాంగ్రెసువారి తీర్మానములు, కార్యములు స్త్రీ పురుషులకు సమానముగా వర్తించును గావున వారి కార్యక్రమములో సమానత్వమును గోరుచున్నారు. పురుషులతో కలసి మెలసి స్త్రీ పురుష భేదములేక దేశముకొరకై పాటుబడుటకే యెంచియున్నారు. అట్టియెక

వారిని వర్కింగు కమిటీనుండి బహిష్కరించు టెంతైన దెచ్చి జాతీయసభా కార్యక్రమమునందే చోటు లేకుండజేసి వైచునేమో? ఇతనైన కాంగ్రెసు నాయకు లిది గమనించి కాంగ్రెసునందు స్త్రీ పురుష న్యూనతాధిక్యతలు లేకుండచే యుదురని తలంచుచున్నాము.

శ్రీ సౌర్యభాముల కపాసుము తిప్పట

జూలై పదునాఱవతేది ఉదయము జరిగిన సంఘటనయందు శ్రీ అష్టమయెడ్వర్దు గారికి అపాయము దప్పినందులకై మిగుల యానందించుచున్నాము. రాజగారు నాడు జరిగిన యుత్సవమునుండి మరలి హైదు పార్కునందు మరలి వచ్చుచుండగా, బాట కిరువక్కల నిలువబడి యుత్సవమును దిలకించుచున్న వారిమధ్యలోనుండి యొక స్కాట్లందుదేళీయుడు పిస్తోలును రాజుపై విసరివైచెను. అది రాజగారి గుట్టమునకు దగిలి క్రిందబడెను. ఇంతలో రక్షకభటులు ప్రేక్షకుల సాయమున వానిని బంధించిరి. సౌర్యభాము లూరకతిరిగిచూచి శాంత

ముగ వెడలిపోయి నాటి కార్యక్రమమును యథాప్రకారముగనే జరిపిరి.

బంధింపబడిన తరువాత అపరాధి రాజున కెట్టియపాయముగల్గింప తన యుద్దేశ్యముగాదనియు, యొక విషయమునకై యసమ్మతి ప్రకటింప నట్లు గావించిననియు జెప్పెను. పట్టువడిన తరువాత వానియభిప్రాయ మెట్లున్నను వాని కారంభమున అపాయము గల్గింపవలయున నెను యాశయముండకమానదు. తన యసమ్మతి దెలుపవలయునేని అంతకంటె యుత్తమ మార్గములుగలవు. పాశ్చాత్య దేశములందు, కక్షలు, పక్షమలెక్కువై, ఒకరియాశయము లింకొకరికి గిట్టకున్న వ్యక్తులమొదలడి వారి నంత మొందించుట సాధాగణమైనది. అభిప్రాయ భేదములు సరిచేసికొనుటకును, అన్యాయముల చక్క జేసికొనుటకును, ఇట్టివి నాగరిక మార్గములుగావు. నాగరిక దేశీయులమని జెప్పికొనువారి నిట్టి సంఘటనలకు చోటిచ్చుట గర్హనీయము.